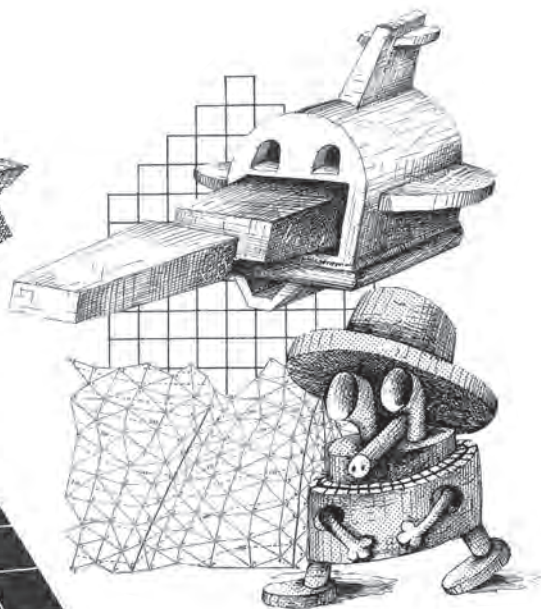
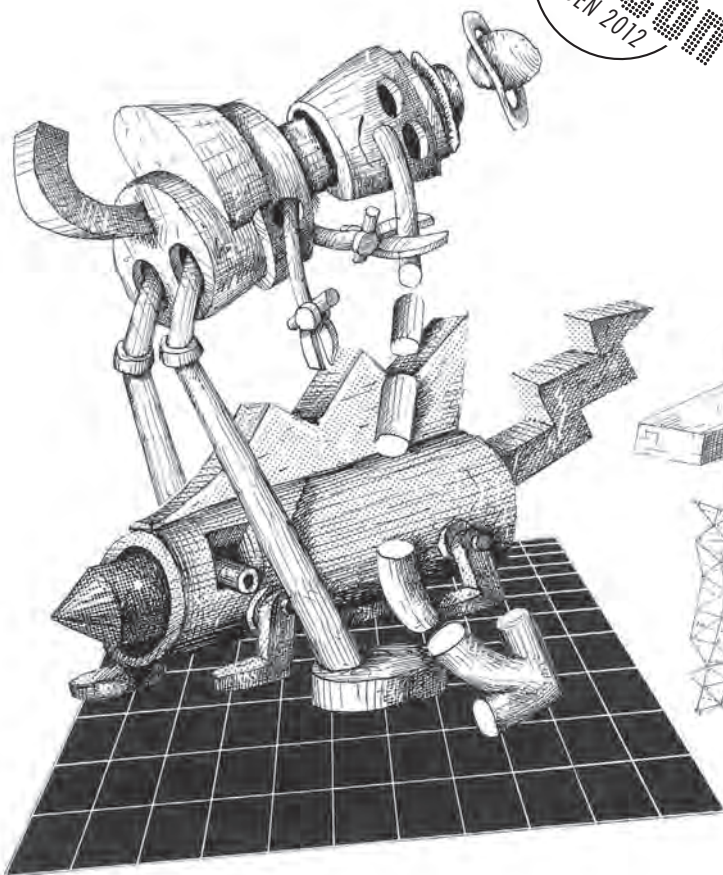

ODNĚ ČAS

PARDOBICE
DUBEN 2012

Dinočas

Dinosauri sobě

Asi si všichni vzpomenete na radost z prvního svého publikovaného textu. A mnozí účastníci Dinoconu poprvé publikovali právě v Kočasu, ať už v tom původním pardubickém Kolečním časopisu, nebo v jeho mutacích, potom co Parcon opustil Pardubice a stal se putovním národním conem Československého fandomu.

Požádali jsme tedy některé naše hosty, aby do Dino-sauriho časopisu přispěli ukázkou toho, co právě píšou či chystají k vydání. Šlo nám hlavně o delší projekty, ze kterých jsme tím pádem ale mohli zveřejnit jen poměrně malé úryvky, z nichž jsme ještě některé museli redakčně krátit.

Ono krácení bylo podřízeno tomu, aby zbylé torzo přece jen vytvářelo nějaký celek a dalo nahlédnout alespoň základní obrysy a vlastnosti díla kompletního. Nikterak nesouvisí s délkou původních rukopisů, jejichž délka kolísá od tenké knížečky po pentalogii.

Doufáme, že tento Dinosauri Časopis pomůže posoudit cestu, kterou česká SF a hlavně její autoři prošli za těch úžasných třicet let.

Takže kdyby třeba chvíli nebylo o čem mluvit, vždy můžete nenápadně nakouknout do Dinočasu a téma na zahrnutí nejhoršího nepřítele našeho Večirkonu, totiž ticha, je tu.

A ono toho za zmínku stojí opravdu hodně, Dinočas demonstruje tematickou šíři zájmů naší autorské špičky: Franta Novotný anticipuje pirátský román blízké budoucnosti, Vilma

Kadlečková v úryvku ze své pentalogie naopak rozehrává drama datované polovinou tohoto tisíciletí. Jan Poláček se vrací

do doby nedávno minulé a umělecky rekonstruuje pozoruhodný život pozoruhodného spisovatele Ladislava Fukse. Ondřej Neff zkouší svou variantu vernovského steampunku, Josef Pecinovský buduje mýtus o Stavitelích procházejících celými dějinami, Jarek Mostecký se vrací do minulosti asi tak daleko jako Vilma do budoucnosti a ještě se nerozhodl, zda jeho Pasáček bude

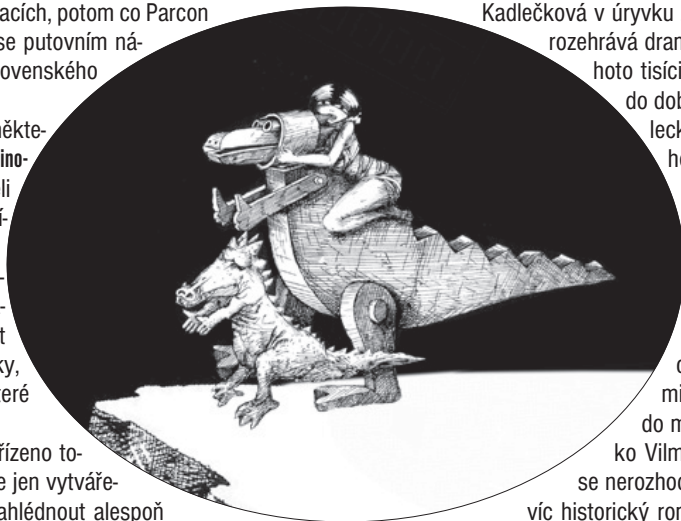
víc historický román či fantasy. Jirka Procházka zkouší (trochu mystickou) detektivku a Františka Vrbenská v tomto textu přesedlala na literaturu faktu.

Vydavatelé Dinočasu děkují všem autorům za poskytnutí textů i za velkorysý svolení k redakčnímu krácení.

Dále pak děkují Michaela Rampasové a Vilmě Klímové za pomoc s korekturami a odstraněním chyb vnesených výše zmíněnými redakčními zásahy.

Milan Fibiger má náš dík za podobizny autorů a Václav Houf za grafické řešení a tvorbu obálky.

redakce

Obsah DinoČasu

František Novotný	Křižník Thor	3
Vilma Kadlečková	Zelená lastura	8
Jan Poláček	Směšná stařena	11
Ondřej Neff	Tajemství pěti světadílů	17
Josef Pecinovský	Interdikt	24
Jaroslav Mostecký	Pasáček ovcí a pasáčci koz	30
Jiří W. Procházka a Klára Smolíková	Mrtvá šelma	37
Františka Vrbenská	Lexikon legální agrese	40

Křižník Thor

František Novotný

Koda

„Ten vykurvenej indickej krám se posral!“ zaječel česky Rosiho hlas v přílbě.

Viděl jsem to sám, ve schématu výzbroje, které přebliklo na taktickém hledí systému Nimitz, se položka „Shiva Finger“ rozzářila červeně.

„Rosi, dneska je na umírání hezkej den,“ odpověděl jsem do špendlíkové hlavičky mikrofonu v podbradníku.

„Vykurveně hezkej den v celým vykurveným světě,“ ulevil si Rosi. „Za dvacet vteřin budeme na dostřel pětipalcovky, s *ergemácema*. Mám zahájit palbu na toho velkého vykurvence, abychom mu vrátili něco z těch sraček, co nám už hodinu háže na hlavu, než nás rozmázne jako hovno na podrážce?“ zeptal se nakonec.

Byla to poslední možnost, jak zastavit nepřátelský křižníkový svaz, který se k nám blížil z hloubi Atlantiku, aby nás přimáčkl k africkému pobřeží. Zjistili jsme ho včera večer na vzdálenost patnáct set mil a Wang Šu-Sün nás okamžitě elektroniky a holograficky zamaskoval i s naší kořistí jako dvě čínské obchodní lodě. Jenže Číňáci na to neskočili, Azi asi o hodinu později rozšifroval depeši, podle níž dostal velitel svazu rozkaz nás zničit a zmocnit se nepoškozené kořisti. To druhé naznačovalo, že nepřítel nepoužije taktické jaderné zbraně. To byla dobrá zpráva, ale znovu mě přinutila přemýšlet, co vlastně *Hokkai-do Maru* ve svých kontejnerech veze.

Za svítání jsme provedli preventivní palebný přepad řízený mi střelami, ale staré Tomahawky, poslední, které jsme ještě měli, toho moc nedokázaly. Tři zasáhly, dva křižníky typu „Peking“ o 15 000 tunách, ale jejich tříštivé hlavice nemohly způsobit opancéřovanému trupu žádné velké škody, třetí pak vyřadil z boje jednu z doprovodných fregat. Aspoň něco. Mezi devátou a desátou jsme se stali cílem leteckého útoku z letadlové lodi v Guinejském zálivu, ale pomocí Standardů a posledních „vrabčáků“ jsme jej odrazili. Standardy jsme vystřelili také všechny, takže v raketových silech zůstalo jenom několik protiponorkových raketotorpéd ASROC. Mezitím se k nám křižníkový svaz neustále blížil, každou hodinu zkracoval vzdálenost o 15 mil a nyní, v poledne, byl na dostřel automatického pětipalcového děla a jeho protipancéřových raketogranátů.

„Jo,“ dal jsem lakonicky povolení k palbě a vyběhl z kormidelny na pravobojní křídlo můstku, na kompasovou plošinu. Chytily mě žaludeční křeče a nechtěl jsem, aby ostatní viděli, jak se v předklonu svíjím a držím si žaludek. Ty žaludeční křeče jsem měl poslední rok před každým bojem, ale nikdy tak silné jako teď. Byla to typická strachová reakce a věděl jsem, proč je teď tak silná. Prostě jsme měli štěstí už příliš dlouho, takže podle statistických zákonitostí to musíme schytat každou chvíli. Robert to pochopil taky.

Křeč v žaludku ustoupila, lépe řečeno ji vytlačil pocit, že če-

pele rovníkového slunce přímo procházejí aramidovou přílbou a zaráývají se mi do obnaženého temene.

Nikdy mi žádný den nepřipadal krásnější, na umírání byl až příliš krásný a podle statistik starých dob jsem měl na smrt čas ještě pětatřicet let.

Ačkoli ve skutečnosti vanula jenom slabá bríza od západu, vítr způsobený třicetiuzlovou rychlostí *Thoru* měl omamující sílu samumu, takže jsem se musel přikřčit za pažení kompasové plošiny. Za ním se pod kovově modrou oblohou táhlými vlnami líně vzdouval rovníkový Atlantik. Měl tu indigovou barvu, která nechyběla na žádné reklamní fotografii cestovních kanceláří v dobách, kdy se ještě dalo jezdit k moři na dovolenou. Kov a indigo splyvaly na obzoru v bělavém pásu oparu, jenž nás obkličoval ze všech stran a navozoval klamný pocit bezpečí. Jeho monotonii narušovala toliko silueta běžné kontejnerové lodě o 15 000 tunách, kterou jsme měli ve vzdálenosti tří mil na pravobojním traverzu. Byla to *Hokkai-do Maru*, naše kořist – a také železná koule na noze, protože bez ní bychom už dávno utekli do bezpečí. Nad šedým trupem s bílým nápisem NYK LINE se v pěti patrech vršily různobarevné kontejnery. Lodi pod japonskou vlajkou jsme se zmocnili v Bengálském zálivu a podle kosamentu vezla dílce k montáži komerční výpočetní techniky s přístavem určení Kolombo. Srí Lanka se stala před půlrokem součástí Světového svazu socialistických republik a nový pán se rozhodl zvýšit životní úroveň místního „pracujícího lidu“ výstavbou montážního závodu na elektroniku. Kořistní komando vedla jako obvykle Tamara, ale Farid se rychle se všemi muži vrátil, neboť japonský kapitán se rozhodl plně spolupracovat a Tamara řekla, že to zvládne sama. Byla to cenná kořist v hodnotě asi sto milionů jüanů a Tamara naléhala, abychom ji eskortovali až na Kapverdy. Nicméně to nebylo nijak mimořádné kargo, takže mě ani ve snu nenapadlo, že ztráta toho omšelého kontejneráku rozzuří Číňany do té míry, že za jediným mizerným korzářským křižníkem pošlou kolem mysu Dobré naděje polovinu svého loďstva.

Otočil jsem se k větru vyvolaném naší rychlostí zády a zahleděl se vzhůru. Nade mnou se svistotem prorážel vzduch masivní trojnožkový stěžeň se dvěma sálingy – nosiči antén, projektorů OM a dalšími čidly elektronického boje.

To všechno teď makalo na dvě stě procent, a kdyby se ty antény mohly potit, stál bych v lížku.

Sklopil jsem hlavu a přenesl pohled na zád. Za komínovými nástavbami ve tvaru komolé pyramidy a za vrtulníkovou plošinou na samém konci lodě se třepetal Chajreddinův *Sancak*. Vlajce jsme sice už dali novou slávu, ale stále připomínala, v čím žoldu pracujeme. Za ní pak divoce vystřeloval do výše bělostný chochol zpěněné vody, kterou odmršťovaly vrtule silou sto tisíc koňských sil a která se po nasání pod trup náhle uvol-

ňovala za zádí z tíže téměř desetitisíce tun *Thorova* výtlaku. Chochol přepadal do kýlové brázdy, jež vytvářela na azurové desce oceánu bílou klikatinu, neboť Kwabena u kormidla se snažil ze všech sil, abychom nebyli snadným cílem.

Srbák právě kuckavě vychrtil další dávku klamných cílů. Za křižníkem, asi ve výši tisíc metrů, naskočily na obloze drobné stříbrné obláčky staniolových proužků. Jak se vlnily a vířily vzduchem, slunce se v každém odráželo tisícerými jiskřičkami.

Přepnul jsem hledí na elektronickou mapu, která zachycovala taktickou situaci. Operační svaz Světového svazu socialistických republik, jak Číňané před dvěma lety nepřilíš vynalézávě nazvali své rostoucí impérium, se přiblížil na osmdesát mil. Tisíc mil na severovýchod leželo guinejské pobřeží a přímo na východ se táhlo dalších tisíc mil Guinejského zálivu, odkud nás ráno napadly palubní letouny. Na sever pak ležely, taktéž ve vzdálenosti tisíc mil, Kapverdy, kam jsme směřovali.

Poté, co Američané ztratili kontrolu nad světovým oceánem, se námořní obchod propadl do chaosu, z něhož kořistil každý, kdo měl alespoň motorový člun a raketomet, a přístav Mindelo na ostrově Sao Vicente se stal největším střediskem lodních překupníků v celém Atlantiku. Slétla se tam celá hejna agentů a brokerů, jimž jste mohli prodat jakýkoli lodní náklad, aniž by se zeptali na původního majitele nebo na papíry. A vy jste se zase neptali, pro koho broker náklad, obvykle i s lodí, kupuje.

Nějaký podnikavec tam také přitáhl plovoucí dok a *Thor* už potřeboval vydokovat jako prase drbání a provést údržbu podponorové části trupu, hlavně nastavitelných vrtulí. Také se tam prý dostala koupit jakákoli munice, včetně řízených střel všech typů, a dokonce i s „áčkovými“ hlavicemi. Tedy jadernými, ale jen taktickými – do ráže padesáti kilotun. A naše muniční skladiště byla po sérii bitev s pronásledujícími čínskými silami prakticky prázdná. To byl hlavní důvod, proč jsem Tamaře vyhověl a rozhodl se doprovodit *Hokkaido Maru* až na Kapverdy.

Předpokládal jsem, že prodej kořisti bude – ostatně jako vždy – probíhat na čistě na obchodní bázi, a proto mě překvapilo, když dopoledne po leteckém útoku vstoupila do Nimitzu Tamara a řekla mi, že na Kapverdy přelétly všechny letouny, pro které ještě měla Evropská unie palivo, s rozkazem poskytnout nám letecké krytí.

„EU bude kryt piráta a riskovat, že se doutnává válka s Čínou změní v otevřený konflikt?“ vypadlo ze mě, když jsem se vzpamatoval. „Nezbláznila ses? Je přece něco jiného kupovat pirátské náklady přes nastrčeného agenta a něco jiného pirátské lodě přímo chránit,“ namítl jsem. „Poslouchej, co vlastně veze *Hokkaido Maru*, že na ní každému tak záleží?“ znovu se ve mně probudilo podezření.

Ta ženská si vždycky nechá něco pro sebe, pomyslel jsem si, jako bych to nevěděl.

„Ani o jedno, ani o druhý se nestarej,“ odsekla Tamara. „Spolehni se na to, že dostaneme pomoc a možná i oficiální lapací list. Ne už ten falešný od Kuvajtu, ale buď od Portugalců nebo Francouzů, takže ti, kteří mají rodiny v Evropě, by jim mohli poslat nějaký prachy. Jo, počítej s tím, že ty eurácký mašiny mají bojový dosah jen osm set mil.“

Byla to překvapující informace – že bychom se stali oficiálním korzárem, v podstatě pomocnou válečnou lodí – ale musel jsem ji rychle pustit z hlavy. Začal jsem kalkulovat. Při průměrné rychlosti 20 uzlů – více *Hokkaido Maru* ze svého opotřebovaného dieselu nevytáhla – to znamenalo vydržet deset hodin, než se dostaneme pod ochranný deštník letectva EU – jestli mluví Tamara pravdu.

Jenže spíš tady začne sněžit, než že se udržíme deset hodin. Během deseti sekund měla dopadnout další salva řízených střel z čínského křižníku a ze dvou zbývajících doprovodných fregat. Viděl jsem jejich trajektorie směřující k ikonce naší lodě. Táhla se jako chapadla a zakřivovala se k nám. Každou chvíli měly začít rotační kanony systému Phalanx plivat své 20milimetrové granáty, aby se pokusily pět sekund před dopadem nalétající střely rozstřílet. Avšak tyto zastaralé zbraně nemohly nahradit ani protivzdušné střely Sea Sparrow, které jsme vystřelili ráno, ani laserový kanon, který nám namontovali načerno v Bombaji. Podělal se v tu nejméně vhodnou chvíli, ale po třech týdnech pronásledování, kdy byl až příliš často v činnosti, na to měl právo.

Vrátil jsem se pohledem k *Sancaku*. Taktické hledí mi zele nou vlajku, kterou nosila korzárská galéra Chajreddína Barbarossy, přitáhlo do detailu – postřehl jsem stříbrem vyšitý rozvidlený meč a mezi jeho hroty Šalamounovu pečeť. Jak se vlajka svíjela, zdálo se, že se dvojitý meč svírá a rozevírá, aby rozsekal vše kolem. Jako na potvrzení této představy mi za zády krátce zahřmělo a vzápětí jsem na okamžik ucítil zápach korditu – *Thor* sekl svým mečem.

Otočil jsem se a vyklonil se přes pažení proti větru.

Vyzáblá věž automatické děla na přídi právě vyplivovala další granát typu ERGM, vlastně raketovou střelu s dosahem 85 mil a naváděním systémem Ga li le ou, už nějakou dobu patřícím nepříteli.

Tam to vlastně všechno začalo, vzpomněl jsem si.

V tom okamžiku Kwabena, až domodra černý Senegalec, doslova křižník strhl na levobok a masu deseti tisíc tun uvedl do bočního skluzu. Ucítil jsem, jak se *Thor* rozvíbroval, a přes svist větru a šum vln jsem uslyšel zakvílení turbín. Setrvačnost mě odhodila na pažení kompasové plošiny, a zrovna když jsem se stavěl na nohy, mě nečekaně zhoupnutí lodě znovu srazilo do kolen. Křižník najel do vlny a přídí odřízl její vršek, který se zvedl vlevo od dělové věže jako bílé labutí křídlo a ometl palubu kolem děla vějířem nazelenalé pěny.

Přední systém Phalanx pod můstkem zahájil palbu. Kaden ce rotačního kanonu byla tak vysoká, že výstřely splyvaly a zněly, jako když se trhá plátno. Mezitím se na přední palubě pětípalcové dělo pootočilo a vyplivlo další granát. Nyní jsem postřehl, jak azurovou oblohou švihla červená čárka – to se právě nastartoval raketový motor ergemáče, aby střelu vynesl na balistickou dráhu s vrcholem ve výši 24 kilometrů.

Vzadu vyšíval zádový systém Phalanx. S úspěchem – pět set metrů na levoboku se náhle obloha roztrhla černým chuchvalcem kouře a vzápětí druhým. Hladinu pod nimi rozsekaly střepiny, takže vyhlížela, jako by se vařila. Poté mi pohled zaclonil odporný nažloutlý kvěťák, který nečekaně vykvétl na azu-

rové hladině a přímo před očima bujel jako zhoubný nádor do vzhůru bobtnající masy nažloutlé pěny protkané žilkami hnědého dýmu. Nedosti na tom, ještě než masa dosáhla výše můstku, metastázovala do dalších kypících nádorů, které všude kolem naskakovaly s rychlostí, jež mě ani po dvou letech bojů nepřestávala děsit. Exploze těsně obklopile trup, a ten na vodních hrbech nadskakoval jako můj humvee na těch betonových, když jsem v minulém životě jezdil po zničené dálnici z Brna do Prahy. Palubu *Thoru* prosekávaly střepiny a pak její zjizvenou tvář milosrdně zalily stovky tun zpěněné vody. Křižník se pod její vahou hadovitě zkroutil a vzápětí jej znovu rozvibroval sonický třesk. Mnou mrštil na palubu můstku a obraz na taktickém hledí vypadl. Přesto jsem věděl, že na lodi právě zemřeli lidé.

Musel jsem být na chvíli omráčen, protože najednou se nade mnou skláněl Faríd, mou bývalou osmsetpětku Bren přes záda. Pomáhal mi na nohy.

„Kaptén, kaptén,“ křičel na mě z bezprostřední blízkosti, „proč jsi tady venku? Už toho máš dost, chceš se nechat zabít?“

Skoro to uhládl. Bitva trvala od rána a nyní bylo po poledni. To znamenalo, že už jsem byl v Nimitzu pět hodin, a protože systém změnil vnímání času, připadlo mi, že je to padesát hodin.

„Jsou to jen žlutí psi a ty jsi lev. Tak bojuj,“ řval na mě Faríd, když mě táhl zpět do kormidelny. „O tom, kdy umřeš, rozhodne Alláh,“ vycenil zuby v něčem, co mohlo být jak povzbuzujícím úsměvem, tak výhrůžným šklebem.

Místo odpovědi jsem se křivě usmál. Faríd, můj islámský hlídač, se někdy choval jako opravdový politický komisař Rudé armády za občanské války v Rusku na začátku 20. století.

Kromě Kwabeny u kormidla a pěti mužů z Farídova abordážního komanda byli v kormidelně ještě Jacek a Jadwiga – naše polská *wachta*. Jacek se na mě usmál, ale viděl jsem, jak mu po spáncích stékají čůrky potu. Na rozdíl ode mne jemu už jednu loď pod zadkem potopili, kdežto já se na to jen díval. Jadwiga zvedla oči od obrazovky navigačního počítače a zkoumavě se na mě podívala.

Už jsi v pořádku, můžeme se na tebe zase spolehnout? signalizovaly její doširoka rozevřené zelené oči. Takhle rozevřené je mívala při milování.

Panebože, ona to ví, uvědomil jsem si zděšeně, všichni to vědí, že mám křeče ze strachu. Panebože, vzápětí jsem znovu v duchu zaúpěl, i tato inteligentní žena, profesionální důstojník obchodního loďstva a navigátor, ve mně vidí vůdce klanu, fetiš spásy, jedinou naději, že přežijeme.

KURVA, v čem ji mám ale vidět já?! Ve Skaldově Bohu?!

Neměl jsem čas na další přemýšlení, neměl jsem čas na nic.

Jakmile jsem vstoupil do kormidelny, Nimitz znovu naskočil a vtáhl mě do taktického prostoru. Přepnul na animaci, aby mi ukázal dopad našich *ergemáčů*, neboť dobíhaly tři minuty, které raketogranáty potřebovaly, aby se ze stratosféry zřítily na cíl.

Čínský křižník s extrémně kradmým trupem navrženým podle pravidel radarové optiky připomínal litinovou žehličku na

uhlí z 19. století. Sestával z rovinných pancéřových desek a postrádal jakýkoli ždíbec lodní krásy. Doprovodné fregaty byly stejně hnusné – jako by se kolem staré žehličky kupila její nedorostlá mláďata. Nimitz animoval i zaznamenanou dráhu, viděl jsem klikatý zpěněný úplav za zádi toho *velkého vykurvence* – zřejmě měli zapnutý autopilot v režimu náhodného kurzu, vypočítávaného mnohapatrovým vzorcem na základě hydrodynamických charakteristik, vlastní hmotnosti, náměru na nepřitele a manévrovacích charakteristik jeho střel. Z čínského křižníku vycházely růžové kužely elektronického rušení, tápaly směrem na východ a ve vzdálenosti 10 mil zachycovaly naše *ergemáče*, snášející se k cíli jako korálky roztrženého růžence. Z nepřátelského křižníku také vyrážely jako panožky chvějivé červené úsečky – trasy jeho laserových kanonů blízké obrany. Bylo vidět, jak granáty ztrácejí směr a odklánějí se od cíle, jiné po zásahu laserem explodovaly. Do Nimitzu byli připojeni také Wang a Azi, takže jsem vnímal elektronický boj, který s rušením na několika levelech vedl – jakoby periferním viděním jsem mohl pozorovat, jak se srážejí toky dat, miliony bitů hrnoucích se z naší lodě do satelitního družicového systému a přímo do střel ve snaze navést je zpět na cíl – a další miliony dat vystupujících z rušících antén Číňana, aby opravám zabránily a tu-to snahu zmařily.

„Děláme, co můžeme,“ vyjekl mi do přílby Azi, který fyzicky seděl spolu s Robertem, Wangem a Goffym v bojovém informačním středisku a viděl na displeji taktického počítače to co já, „ale ten parchant má rychlejší železo než Nimitz.“

Přestože Nimitz nebyl jen obyčejný taktický program, ale v tomto okamžiku inteligentním hybridem s lidskými mozky jako přívěšky, zůstával závislý na hardware, který byl v případě *Thoru* starý nejméně patnáct let. A to jsou v informatice eóny.

„Ani dva šípy nelétají stejně, praví mistr Fu,“ nemohl si Wang odpustit jednu ze svých říkanek.

Vtom se na mém taktickém hledí zablesklo. Alespoň jeden z našich granátů se ujal.

„Zásah!“ vykřikla sluchátka v mé přilbě a současně všechny reproduktory na lodi.

„Alláhu Akbar,“ vyrazil ze sebe Faríd a jeho muži se šťastnými úsměvy *tekbir* opakovali.

Téměř okamžitě hledí zaplnily toky dat. Prokazovaly, že zásah vyřadil křižníku dvě odpalovací rampy protilodních střel, vedl k zaplavení pomocného muničního skladu a k dočasnému snížení rychlosti o dva uzly.

V dalším okamžiku, na potvrzení, že utrpěl jen bezvýznamné škody, vypálil křižník další salvu střel. A s ním i obě fregaty. Rychlostí dvou machů k nám svištěl další vlak smrti. Měl dorazit za tři a půl minuty.

Posadil jsem se do svého křesla.

„Vypustit *miráž*,“ zavelel jsem.

„Máme už poslední,“ poznamenala varovně Jadwiga.

Robert potvrdil rozkaz a Nimitz mi ukázal skluz na zádi lodě, z něhož se měla *miráž* spustit. Byl to vlastně uzavřený, asi pět metrů dlouhý člun prošípovaný elektronikou a s vlastním pohonem. Dal se dálkově řídit a jeho anténní systém, který se po dopadu na vodu automaticky vysunul, vyzařoval v celé šíři

elektromagnetického spektra signaturu *Thoru* – a to ještě s fázovým posuvem. To znamenalo, že se náš křižník na displejích Číňanů násobil jako elektronické fata morgány, takže jejich střely měly náhle před sebou místo jednoho cíle desítky cílů.

„Odpaluji *miráz*,“ slyšel jsem Roberta. Vzápětí se Nimitz rozdřel alarmem a taktické hledí zrudlo chybovým hlášením.

„Kurva, co je s tou *miráz*?!“ zařval jsem.

„Některá vykurvená střepina přesešla ten vykurvenej ovládací kabel,“ zaječel v přílbě Rosi, „musíme ji vypustit ručně.“

To už vyběhla na vrtulníkovou plošinu žádová manévrovací parta a pádila ke skluzu.

„Jakmile bude *miráz* ve vodě, otočíš do protisměru,“ vyštkl jsem nervózně na Kwabenu. Aby *miráz* účinně fungovala, musel se skutečný cíl oddělit – a navíc jsem se chtěl vrátit k *Hokkaido Maru*, které jsme poněkud utekli. Mohlo se zde toulat nějaké torpédo.

Obrat zredukuje rychlost na 23 uzlů, zabere 4 minuty a posune loď o 950 metrů, věděl jsem. Byla to první věc, kterou jsem si při zkušební plavbě před rokem a půl ověřil. Ted' se mi zdálo, že od okamžiku, kdy jsme opustili deltu Rufidži, uplynula celá staletí.

„Thore, jste příliš daleko, vraťte se,“ ozvala se v Nimitzu Tamara, jako by mi četla myšlenky.

Současně systém potvrdil, že *miráz* je ve vodě, a Kwabena začal otáčet kormidelním kolem. Něco se mi nelíbilo, na hledí mi naběhla další hláška Nimitze, ale vyrušil mě jeden z Faridových mužů.

„Proč se kaptén o ten frachťák tak starat?“ řekl odbojně svou pidgin angličtinou a šfouchl do mě pažbou Brenu. „V těch kontejnerech být jen hlína. To kvůli ní my umírat?“

Vytrhl mě ze sledování Nimitze.

„Faríde, odved' si toho chlapa!“ zařval jsem na jeho velitele.

Ztratil jsem koncentraci.

Protože vyplynulo na povrch, co jsem si už od začátku štvánice nechťel připustit. Že ta obchodní loď je ka, že ona je smyslem existence našeho ka-tet Thoru, že je tou důležitou věcí, kterou lapání předchozích lodí jenom zakrývalo.

„Je to pravda, kaptén,“ jakoby z dálky jsem slyšel, jak Farid vzdorovitě namítl. „Když jsme loď obsadili, otevřeli jsme pár kontejnerů, jestli by se nám něco z kořisti nehodilo, ale našli jsme jenom barely s hlínou.“

Thor se v sevěné zatáčce vyklonil ven a nohy mi sklouzly po kruhové trnoži, takže jsem se musel přichytit křesla. Do kormidelny zalehlo staccato rotačního kanonu zadního systému Phalanx, který automaticky zahájil palbu na nadlétaající střely.

Došlo mi, co jsem přehlédl. Nepostřehl jsem, že nepřátelské střely dopadnou právě v okamžiku, kdy k nim bude *Thor* natočen zádi, takže po nich bude moci střilet jenom zadní Phalanx – a tím klesne beztak již nedostatečná obranná kapacita lodě na polovinu.

Thor náhle skočil dopředu, jako kdyby ho nějaký obr kopl do zadku. Vzápětí se stejně prudce zbrzdil, až jsem vylétl z křesla a hlavou narazil do podstavce kompasu.

Třesk exploze mě musel ohlušit, ocitl jsem se ve světle, v němž vypadl zvukový kanál. Jadwiga se potácěla napříč

můstkem se široce otevřenými ústy, zelené oči velké jako tatarská plesa. Musela křičet, ale nic jsem neslyšel. Farid se mnou nesmyslně cloumal a zřejmě také řval, jednomu z jeho mužů tekla z uší krev. Pancéřová skla po bocích můstku tlak exploze vymáčkl z rámu a mrštil jimi do podlahy velitelského můstku, kde se zaryla do linolea.

První, co jsem uslyšel, byl hučivý zvuk, který doléhal zvenku. Nebyl to však svist větru, ale hukot požáru.

„Pusť mě,“ zařval jsem na Farída a otočil se na ostatní, „a vy přestaňte ječet.“

„Co kormidlo?“ vybafl jsem na Kwabenu, který jediný zůstal na nohou, poněvadž se mohl přidržet kormidelního kola.

„V pořádku, loď pod kontrolou,“ odpověděl klidně, „kurz jedna čtyři pět.“

„Zatím to tak drž,“ poručil jsem mu, a protože Nimitz vypadl a všechny displeje na můstku zčernaly, vyběhl jsem na samý kraj pravoboční kompasové plošiny a vyklonil se, abych viděl na vlastní oči, co zásah řízenou střelou napáchal.

Za *Thorem*, který podle zmenšeného tlaku větru musel zpomalit přinejmenším na 15 uzlů, se táhla obrovská vlečka černého dýmu. Zadní komínová nástavba zmizela, lépe řečeno se rozvinula v květ pokroucených plátů, z něhož šlehaly rudé plameny promíšené sazemí. Vítr je srážel k zádi a před mýma očima žloutly a nabývaly na jas, jak začalo hořet vlastní aluminium zničené nástavby.

Tohle byl zásah na solar. To, čeho jsem se dva roky bál, co jsem věděl, že musí přijít, se stalo skutečností. Pravda, už předtím jsme utrhli nějaké rány a měli mrtvé, ale toto bylo něco jiného. Znamenalo to konečnou, protože to, co vidím já, skeny prozrazují i veliteli čínského svazu. Během několika minut nás dorazí. Bylo to zvláštní, ale současně se mi jaksi ulevilo.

Byl to konec štvánice.

Vběhl jsem zpět a serval masivní sluchátko červeného telefonu.

„Morty, škody!“ zařval jsem do něj.

Velitel střediska pro likvidaci škod se ozval ihned.

„Zadní komínová nástavba prakticky neexistuje,“ hlásil, „v pravobočním hangáru a v navazujícím koridoru hoří, ale trup není proražen. Vydržela také hlavní ocelová paluba, ale ve strojně číslo dvě pod ní se spustil halonový hasicí systém a vyřadil ji automaticky z provozu. Nad ní ale hoří, ubytovací paluba, ošetrovna a jídelna jsou pryč, stejně jako zadní Phalanx a střelecké radary.“

Bylo to jako za všech předchozích bojů – napřed jste měli pocit, že je to jenom počítačová hra, ale pak vždy přišla situace, kdy se to všechno zvrtilo. Obvykle k tomu docházelo po následující otázce, která se ve hrách neklade.

„Ztráty na lidech?“

„Ještě nevím přesně, poslal jsem tam Vrtákovu havarijní četu s roboty. Ale nedá se předpokládat...“ Mortimer se na chvíli odmlčel, „... že by někdo v zadní nástavbě a v pravobočním hangáru přežil.“

Panebože, Noel a Edna – nezapomenutelná Apfelbaumka, jsou pryč. A kuchař Sam a malý Álim taky a s nimi další tučet lidí.

Strhl jsem vedlejší sluchátko.

„Moe, jak to vypadá u tebe?“

„Je to více méně v cajku, turbíny a pohonný systém jsou nepoškozené, jen vypadla strojovna číslo dvě,“ začal Moe pokojně hlásit, jako kdyby seděl doma v křesle, „protože turbína ztratila odvod spalín. A spustil se tam halonový hasicí systém. Okolo hoří?“ zeptal se neúčastně nakonec.

„Jo, Čiňáci nám trochu nakopali prdel, ale lodní těleso je nektknuté. S jakou rychlostí můžu počítat?“

„Do dvaceti uzlů. Ale jakmile Mortimer ten požár uhasí a uděláme provizorní kouřovody, budeš mít zase plnej výkon.“

„Na jak dlouho to vidíš?“

„Hodinu, dvě...“

To už tady nebudem, pomyslel jsem si.

Teprve pak jsem si uvědomil, že za bojového poplachu býval v provizorní hangárové ošetřovně i Padre, jak Skaldovi tvrději říkal Rosi. Každou neděli to byl jeho svatostánek.

Panebože, to ne, to ne, to přece nemůžeš dopustit, převalovala se mi v hlavě stále dokola ta prastará mantra naděje. Snad byl Skalda někde jinde, utěšoval jsem se.

Ozval se bzučák jiné linky.

„Tome,“ ze sluchátka zazněl Robertův hlas, „pětípalcovka je v pořádku a pokračuju v palbě. Ať si ti vyjebanci nemyslí, že nás vyřídili. Ale měl bys vědět, že v silech s rumáky stoupá teplota.“

Nepotřeboval jsem Nimitze, abych věděl, co mám udělat.

„Všechno to vystřel!“

„Kurva, jeden z těch rumáků má furt áčkovou hlubinnou nálož.“

„Ser na to a všechno to pošli na toho čínskýho bastarda.“

Protiponorkové střely RUM 139-XV měly sice v kombinaci s torpédem Mark 54 dosah pouze 50 mil a s hloubinou náloží, ať už klasickou nebo jadernou, ještě menší. Mohou ale Čiňany alespoň na chvíli zmást a pořád bude lepší, když vybuchnou v půli cesty k cíli, než kdyby začaly hořet v šachtách uvnitř lodě.

V podstatě jsem byl na můstku zbytečný.

„Jdu se osobně podívat na škody,“ řekl jsem neadresně. Musel jsem vyhovět nutkání, které mě nutilo osobně se zapojit do záchranných prací. Přesvědčil jsem sám sebe, že je to obchod, obchod se Skaldovým Bohem – když to udělám, jeho Pán ho ušetří.

Fárid souhlasně přikývl, Jadwiga zase rozevřela doširoka oči, ale neřekla nic.

Zamířil jsem ke schůdkům, abych sestoupil pěti patry můstkové nástavby na hlavní palubu a přes palubu 03 požár obešel.

Když jsem měl oči ve výši podlahy, ohlédl jsem se.

Zřejmě je to naposled, kdy můstek vidím, pomyslel jsem si.

Místo, kde se splnily moje sny, kde jsem se cítil šťastný jako nikdy v životě.

Zatímco svět zešlel a propadl se do civilizační katastrofy, já zde našel štěstí. Bylo to úžasné a přímo cynické, ale zhroucení starého pořádku mě katapultovalo tam, kam jsem byl předurčen.

Nikdy nevíme, kde nás nechá Bůh vykvést, řekl mi jednou Padre.

A přitom jsem před třemi lety ležel pod svým autem a čekal, až mě přijde dorazit snajpr.

František Novotný

* 15. 3. 1944, Brno

Poprvé se zúčastnil Ceny Karla Čapka již v roce 1983 s povídkou *Přednáška*, kterou si můžete přečíst ve sborníku Pramlok 1983, a již v roce 1985 získal její trofej nejvyšší za legendární *Legendu o Madoně z Vrakoviště*.

Akademie SFFH vedle jiných jeho prací, celkem pěti, ocenila trilogií *Valhala*.

Zatím poslední jeho knihou je *Prsten od věvodkyně*, kterým zahájil volnou sérii Kroniky karmínových kamenů.

V roce 1999 jej Akademie SFFH za dlouholetou práci pro SF uvedla do své Síně slávy.

Knihy *Křížník Thor*, ze které pochází předchozí úryvek, vyjde v letošním roce v nakladatelství Poutník.

Místo pro Mistrův podpis

Zelená lastura

Vilma Kadlečková

Desítka Ōsceanů ho vedla do hlavního sálu mrtvé lodi. Roy Stafford se ze všech sil snažil *nepřipadat* si jako eskortovaný zajatec, ale dalo to práci. Co kdyby se najednou zastavil a vybočil z určené trasy? Co kdyby prohlásil, že se chce podívat tuhle pod koberec nebo támhle za závěs? Asi by mu to nezakázali. Ale nepřipustná byla především sama ta představa: nehorázná možnost, že by mohl udělat něco tak přízemního, směšného a netaktního, něco, co jako špinavá rybniční voda šplíchno o jejich mlčení.

Chvilkový výpadek z role.

Kam bychom přišli?!

Doléhalo na něj ticho; prázdnota velkého prostoru, dimenzovaného pro stovky lidí... přízračné řady opuštěných křesel... přítomnost smrti, vtravá a citelná jako únorový mráz. Křesla se dala sklopit a sál rozdělit přepážkami na kóje ke spaní, ale to už nikdy nikdo neudělá. Kdepak nahlížet za závěsy! Stafford se děsil i toho, že jeho pohled najednou nechtěně zabloudí do stínu pod některým sedadlem. Zaručeně tam narazí na něco příšerného: na zakutálenou náušnici mrtvé krásky, na odloženou knížku nebo na obligátní hadrovou panenku, která tu umírajícímu dítěti vypadla z ruky. Ale podlaha byla čistá jako chirurgův stůl. Veškeré morbidní zbytky po lidech Ōsceané dávno pečlivě odstranili.

Vytřeno a vyluxováno. Všechno nachystáno ke smuteční slavnosti. Ještě to chce trochu bílého sukna a pohřebních věnců; a pak připoutat těch šest lidí, kteří katastrofu přežili, do autoklávu s intravenózní houbou. Vyzdobená loď zamiří do fly-in chrámu na úrovni oběžné dráhy Merkuru, kde proběhne mše. Sama velekněžka spálí její Duši, načež ručně nastaví kurs a odešle ji na poslední cestu. Při tom dlouhém pádu budou Zelenou lasturu provázet všichni její mrtví, a také šest živých.

Zřítí se do Slunce.

Ve vzdáleném rohu sálu bylo přece jen několik spuštěných přepážek, takže vznikla menší oddělená místnost. Ōscean, který kráčet v čele, se k Staffordovi obrátil. Byl to pobočník velekněžky Maëwënë; strohý, nepřívětivý církevní hodnostář, který doprovázel Stafforda už ze Země. „Pozemšťané, kteří byli přítomni zkáze, jsou zde,“ oznámil. „Palubu *Zelené lastury* už nikdo z nich neopustí. Teď vám bude dovoleno naposled s nimi promluvit.“

Stafford ztěžka polkl. *Naposled promluvit. Dovoleno! A co vůbec můžu říct?* Zalitoval, že si nepřipravil oficiální proslov, který by teď mohl jenom přečíst z papíru. Jenže představoval si to zkrátka jinak. Čekal, že to setkání proběhne v soukromí, civilně, beze svědků, bez kamer. Že si zkrátka sedne k poručíku Elsworthovi do kajuty na kus řeči. Před smrtí si spolu trochu poklábosí. Vždyť jak by mu jinak mohl předat jed?

Otřásl se. *Ne, neměl poněti, jak se předává jed.*

Tohle je dokonale přízračné.

Ōsceané nevypadali, že by Stafforda chtěli nechat v soukromí klábosit. Pobočník odblokoval přepážku kódovanou mikrodou, a pak všichni vstoupili do místnosti a udělali kruh kolem stěn. Stafford je následoval.

Zadíval se na Pozemšťany, usazené v nejjzdálenějším koutě. Při všem tom rozruchu se chvatně začali zvedat. Tak, tady byli: šestice členů posádky, čtyři muži a dvě ženy, lidé, které on osobně přenechal zrůdám. *Jestlipak si to někdo z nich vůbec uvědomuje*, říkal si. *Možná jim to nikdy ani nedojde. Možná to zkrátka považují za pitomou smůlu a zlý osud. Spílají Ōsceanům a jejich fundamentalismu... místo aby spílali mně a mé zbabělosti.*

A to k nim měl mluvit. To k nim měl jít.

Bylo to čím dál přízračnější: *ticho a výheň jantarových očí... hrůza a dusivé rozpaky, slévající se s nevěřicným úžasem do paralyzující směsi*. Lidé z posádky se narychlo postavili do řady. Jedna z pilotek, černovlasá valkýra s orlím nosem a úchvatně smyslnými rty, jaké mívají jenom hrdinky telenovel, si ještě urovnávala kombinézu. *Ta se jmenuje Chloe; a ta druhá je Andrea*. Ta druhá ovšem... proboha, tahle neduživá blondýnka si rukávem utírala slzy. Brečela důkladně. Na tvářích jí naskákaly rudé skvrny. Ale Stafford si oddechl, když to viděl. Znamená to, že Ōsceané už jim všechno podstatně řekli. *Že jim to nebude muset oznamovat on.*

Černošský mladík s dredy se jako jediný nezařadil do patřičné formace; místo toho vrazil ruce do kapes a zadíval se na Stafforda s výrazem nepokryté nenávisti. To je zaručeně Jason Jones, geolog. Když se d-alfská záležitost provalila, povedlo se mu bleskově si vyřídit povolení ke studijní cestě a odletět na D-alfu s první lodí. S tou poslední se vracel. *Dva měsíce v terénu: skvělá praxe, významná položka v životopisu, slibný krok na slibné vědecké dráze. Spousta plánů. Z vytěžených vzorků by nejspíš dokázal vytěžit dizertaci*. Taky tam možná vážně něco objevil. Stafford odvrátil oči a vryl si do paměti, že na Jonese už se nesmí znovu podívat. Jeho vědoucí výraz byl nesrovnatelně tiživější než prvoplánové zoufalství ubřečené blondýny... a možná dokonce horší než okázalý vzor té první ženy.

Ale kam jinam se uchýlit? Royův pohled sklouzl k vybledlým rybím očím zrzavého navigátora, které se ho chytaly s dětinskou nadějí. Pak zkusil najít útočiště v široké slovanské tváři postaršího mechanika, ale v ní s týmiž drtivými následky narazil na nechápavý údiv: dojemný, vzdorující prozíření tupé a neochvějně jako polstrované dveře.

Teď už zbýval jen poručík Elsworth. Jenže prošedivělý vojenský pilot neměl *výraz*; jeho tvrdá tvář si dávno navykla neprozrazovat věci jen tak, bez vyžádání a zdarma. Srazil podpatky. Ohléhl se jménem a hodností. Zasalutoval.

Osaměli spolu v mlčenlivém kruhu mimozemských tváří.

„Jsem Roy Stafford, ředitel Rady pro výzkum vesmíru,“ promluvil Roy konečně – s pocitem, že neskutečno právě pohlcuje poslední centimetry půdy pod jeho nohama. „Neřeknu vám nic, co byste nevěděli. Celé Spojené státy Země sledují, co se tady odehrává. Přijel jsem sem, abych vám jménem Rady i celého lidského společenství vyjádřil podporu a účast. Ale, bohužel... tohle není záležitost, do které by Země mohla jakkoliv zasáhnout.“

„Byli jsme informováni, že tato loď bude zničena a že z politických důvodů není možné ji opustit,“ řekl Elsworth.

„To... musím potvrdit.“

Zlomila se obruč ticha. „Kriste Ježíši!“ zaúpěl navigátor. Také mechanik najednou dospěl k opravdovému pochopení a ze všech sil začal Staffordovi spílat. Blondýna se rozvzlykala. Valkýra jí stiskla ruku, ale vůbec se na ni nepodívala. Měřila si Stafforda s chladným, povzneseným úsměvem Kleopatry, která si to právě hodlá rozdat s hady. Kolik nenávisť do sebe může vtělit křivka ženských rtů! *Chloe Verdunová*, vybavil si Roy Stafford náhle; *a ta druhá se jmenuje Holmesová. Patrick McGallagher. A Vlado Kotick.*

Najednou zalitoval, že byl tak tvrdohlavý, nebo spíš bláhový. Copak to doopravdy musel vidět na vlastní oči? A na vlastní uši poslouchat? Neměl tohle riskovat. Neměl se trápit. Měl sem poslat svou sekretářku, jak plánoval původně; a nebo vůbec nikoho. Pak by se neocítl v nebezpečí, že mu někdo z těch lidí zůstane trčet v paměti.

Ted' už měl strašnou jistotu, že se do ní vryjí úplně všichni.

Jako proud ledové vody se vydělil z chaosu hlas Maëwëni na pobočnicka. Össeané citovali svaté knihy a zákon Akkütli-xův. Valkýra Chloe se na ně hystericky obořila. Elsworth ji vyzýval ke klidu. Jones utrousil nějakou jízlivost; a tohle všechno jako scénická hudba podbarvoval pláč Andrey Holmesové, tryskající z podzemních rezervoárů, které byly zjevně úplně bezedné. „Já mám přece doma dítě,“ kvílela. „Čeká tam na mě dítě! Je mu jedenáct měsíců! Já tady nemůžu umřít!“

Stafford mlčel. Měl pocit, že ať řekne cokoliv, slova se jen bezmocně odrazí od stěn z pryže... stečou po nich jako rozvařený hrách. Co by taky chtěl komu nalhávat?

Poručík Elsworth má přesnou představu. Ví, co se stane s neovladatelnou lodí, když se řítí do Slunce. *Plášť lodi rozpálený žárem. Tavicí se ocel a plast. Selhávající systémy, zkažený vzduch, radiace. Smrt.* Stafford cítil, jak ho Elsworthovy temné oči upřeně sledují přes celou místnost. Četl v nich nevyslovenou otázku.

Zdlouhavé umírání. Lidé uvězněni v prázdnu uprostřed té lodi. Bezmocnost. Naděje je dávno mrtvá.

Jeho ruka sebou škubla a málem vklouzla do kapsy, aby se ujistila; ale co ji tam čeká? *Prsty přejedou po hladkém skle. Duše se zděsí.* Představil si, jaký úlek zažije, až se toho dotkne, a radši to neudělal.

Taková drobnost. Hloupost. Nepatrná věc. Má to vůbec smysl? Možná to ani neměl shánět. Natožpak vozit s sebou. Lucas Hildebrandt mu sice radil, ať to předá posádce lodi, ale on má ampule s jedem zkrátka v oblíbené. Je to taková jeho osobní úchylnka. Elsworth přece není blázen. Na žádné rekvizity z divadelního dramatu tady nečeká. A taková Andrea Holmesová?

Copak ta bude pít jed, když se chce vrátit k rodině... když se tak zoufale snaží přimknout ke světu živých?!

„Čas vypršel. Máte možnost se jménem Země rozloučit s posádkou lodi, pane Stafforde,“ ozval se v tu chvíli Össean.

„Ehm... *rozloučit*,“ opakoval Stafford. Převaloval to slovo v hlavě. Najednou mu připadalo neuvěřitelné, že zašel takhle daleko; že se podvolil téhle příšerné, absurdní, uhozené össenské hře. *Copak jsme se všichni zbláznili? Nechte už toho!* chtělo se mu křičet. *Jsou naživu, proboha, tak buďme rádi! Tohle je šílenství!*

Jenže nahlas to neřekl. Za zády cítil kruh přihlížejících Össeanů, tichou hradbu mezi sebou a normálním světem. Nešlo o to, že by mu snad odřízli cestu ke dveřím. Nezazněla jediná výhrůžka. Žádné násilí se neodehrávalo; nebojovalo se. To jen prostor se tu zhroutl. Svět se zkrivil do jiného tvaru. Platila cizí pravidla. Lidé nebyli lidmi.

Katastrofa.

Ne až potom, při pádu do Slunce. Ta skutečná katastrofa se odehrává teď.

Pak už to jenom podle schváleného scénáře sjede kamera.

Roy Stafford pomalu vykročil k Elsworthovi. *Co mu mám proboha ještě říct? táhlo mu hlavou. Popřát šťastnou cestu?!* V lidském mozku pro tohle chyběly odpovídající emoce. Žádný div, že chybí i slova.

Ted' mám ovšem jedinou příležitost, uvědomil si náhle.

Představoval si, jak to bude probíhat. Jakoby bezmyšlenkovitě sáhne do kapsy. Schová to v dlaní. Přidrží to palcem. Až si podají ruku, opatrně to přesune Elsworthovi do dlaně.

A pokud mi to nešikovně upadne na zem?! Nebo pokud si Össeané něčeho všimnou?

Otřásl se.

Pak mě tu nechají s nimi.

Nohy mu ztěžkly. Ano, to byl strašný aspekt té věci: pokud to zkazí – pokud to udělá tak neobratně, že to nepůjde přehlédnout, – nechají ho tady; budou muset.

S jak velkou ochotou k přehlédnutí může počítat?

Zachvátil ho strach. Roztrásl se mu ruce, a nohy na tom nebyly líp. Zdálo se mu, že kráčí bažinou, která brzdí jeho kroky. A náhle, jako když poutník mine rozcestí, minul tu chvíli, kdy měl ještě šanci nenápadně sáhnout do kapsy, jak chtěl. Nevěřicně o tom přemítal. Užasle. *Co budu dělat?* říkal si ještě, ochromený nerozhodností, ale vtom už stál před Elsworthem.

Na okamžik stiskl jeho prsty. Krátce. Neodvratně. Příliš brzy.

Příliš brzy bylo příliš pozdě.

Elsworth se zamračil. Cítil, že v dlaní nic není, a v jeho očích se najednou rozlila hrůza. Stafford se na to díval s nevěřicným úžase. Hrůza mu nijak nesesedla k té tvrdé vojácké tváři.

„To je všechno?“ zeptal se Össean. Staffordovi se skoro zdálo, že v jeho hlase zaznívá překvapení.

I ten snad čekal víc? Co vlastně?

V tu chvíli mu to došlo. Össeané ve skutečnosti najisto počítali s tím, že posádce lodi pomůže bezbolestně zemřít. Na Össe se to *vždycky* takhle dělá, když jde o cizince. Pozemšťané svým lidem *vždycky* nosí jed. Všichni to vědí! Je to domluvené! Jenom on to nepochopil.

Co teď?! Než se mohl pokusit aspoň dodatečně sáhnout do kapsy, Chloe Verdunová mu sama podala ruku, blahosklonně, pohrdavě, s nenávisným úsměškem. Andrea Holmesová se mu vzápětí málem zhroutila do náruče, ale byl to Patrick McGallagher, kdo přiskočil, objal ji kolem pasu a odtáhl ji z jeho dosahu... čímž mu překazil jakýkoliv pokus využít toho zmatku.

Vlado Kotick mu ruku nepodal. „Pša krev cholera, ty zkurvysynu,“ zavrčel polohlasem a schoval ruce za záda. Zbýval jen Jason Jones, poslední zoufalá možnost... ale ten se k Staffordovi vzápětí vrhl sám, s širokým úsměvem a očima jiskřícíma jizlivostí, a bodře připlácl svou dlaň na jeho. Pevně ji držel. Dlouho.

Stafford cítil, jak mu něco zadrhlo o kůži.

Jason Jones se na něj upřeně díval. Jeho prsty se ještě jednou důkladně zaryly do hřbetu Staffordovy ruky, jako by se úporně pokoušely něco mu sdělit. A pak se stáhly.

Stafford ruku spustil a nenápadně ji sevřel v pěst. Teď to namatal úplně jasně. *V dlani měl přilepenou mikrodu.*

Otřásal se hrůzou. Neodvažoval se vůbec ničeho; jen tiše nechal Össeany, aby ho vyvedli ven. Za zády mu ještě doznívalo kvílení Andrey Holmesové, která se ho do poslední chvíle pokoušela chytit za rukáv, a zuřivé, chladné či zoufalé hlasy ostatních, přehlídka odlišných povah a temperamentu. Staffordovi hučelo v uších. Ten kluk Jones dokázal něco, na co se on sám nezmohl: předal mu bez vědomí Össeaů jakési informace či vzkaz. A bylo po všem. Ty lidi už nikdy neuvidí. Lahvička s jadem mu zůstala v kapse.

Po dalších událostech Össeaé uspořádají slavnostní mši, při které velekněžka odsvětí lod'. Odehrává se to ve vesmíru ve fly-in chrámu. Stafford to sleduje v přímém přenosu na telestěně na náměstí na Zemi.

Lidem nebylo vidět do tváře. Jen ocelové sarkofágy tam stály, v půlkruhu rozmístěné na můstku, tři a tři na každé straně; a jako stalagmity prastarého krasu z nich splyvaly řasnaté, šupinovité se překrývající plodnice hub, spadající až k zemi a

nadzdvihávající podlahu. Velekněžka Maëwěně mluvila o larhdökawöarech. Přímě tam, mezi rakvemi, spálila tubus s Duší lodi. Když se to stalo, celé náměstí u Staffordových nohou se rozechvělo tisícínásobným výkřikem žalu.

Kvílení össenských věřících přehlušilo zvuk přenosu. Stafford se díval, jak Maëwěně na telestěně rozfoukává popel a důstojným krokem opouští můstek. A vtom postřehl pohyb.

Vytřeštil oči. Ne, nemýlil se; kdosi v jedné z těch ocelových kádí se zvedá. Modravě bledé lokty a kolena vzápětí protrhly slizkou blánu mycélia. Vyžadovalo to nejspíš obrovské úsilí; takové, k jakému člověka vybičuje jen bezprostřední blízkost smrti.

Tělo se napínalo a ruce lomcovaly pouty v zoufalém pokusu uniknout... v pokusu zaručeně ne prvním, ale skoro jistě posledním. Stafford otřeseně sledoval ten marný boj. Najednou si uvědomil, že i v dalších rakvích se hladina rozvlnila.

Panebože. Oni jsou pořád ještě naživu, všichni! A natolik při smyslech, že se z toho pokoušejí dostat!

„No... já vám to říkal, ne?“ ozval se v tu chvíli Lloyd Thompson se stopou pobavení. „Rakve a houby! Vidíte, co je na nich toho slizu? Opravdu nechutná záležitost.“

Roy Stafford zařal zuby. *Všichni svorně zavřou oči a budou počítat do deseti. Až zazní výstřel popravčí čety, to bude najednou leknutí! Chytnou se za hlavu a začnou lamentovat, jaká je to tragédie a svévole, ale v duchu si oddechnou, že na hrdinské činy už je... pozdě.*

Ano. Teď bylo pozdě.

Maëwěně právě vyšla ze dveří.

A Roy Stafford si konečně uvědomil, že zázrak se nestane. Nikdo neběžel zachraňovat svět, jak se to dělá ve filmech. Je to celé mnohem obyčejnější. Mnohem přízemnější. Mnohem směšnější. Se zavřenýma očima všichni sprádali sny, načež se přes ně přelila skutečnost a završila další iluzi. Jak se říká, byli *při tom*; jenže tahle událost se jenom otre o jejich životy a nevychýlí je z jejich směru o nic víc, než může náhodná srážka v davu odvrátit chodce od jeho původního cíle.

Vilma Kadlečková Klímová

* 27 .5.1971, Praha

Svou první Cenu Karla Čapka získala v roce 1990 za novelu *Na pomezí Eternaalu*, o dva roky tento triumf zopakovala s románem *Meče Lorgan*.

Akademie SFFH ocenila v roce 2007 její povídku *O snovačce a přemyslovi* (vyšla v antologii *Imperium Bohemorum*) a v roce 2010 novelu *Lunapark Luna*, která je neformálním prologem chystané pentalogie *Jantarové oči*, z níž pochází i náš úryvek.

Místo pro Mistrův podpis

Směšná stařena

Jan Poláček

Na počátku bylo několik fotografií, dost zvláštních fotografií. Zachycovaly totiž bizarní obydlí spisovatele Ladislava Fukse. Pro mnohé je dokonce známý spíše svou pracovním zařízením ve stylu kabinetu kuriozit či několika skandálními historkami než svými knihami. Jeho dílo se ke škodě čtenářů zúžilo na filmovou adaptaci románu Spalovač mrtvol.

Inspirován zmíněnými fotografiemi jsem napsal povídku, kde obrázky tvořily jeden z plánů příběhu. Nakonec jsem je ale před dokončením vyřadil a nahradil něčím jiným. Zůstalo pár nepoužitých stránek textu, které mě nenechávaly v klidu.

Minul večer, minula noc a přišlo ráno. Pokoj byl šedý, a nebylo to jen nocí vadnoucí za oknem otočeným do zadního traktu. V Praze Bubenči nebývají noci nikdy docela temné. Světla publicitního osvětlení uhasínají až s jitem a čas od času projede poklidnou ulicí Národní obrany i auto a ožehne domy svými reflektory. Vysoké čínžáky ji svírají, a zatímco na jedné straně slunce září do oken, ta druhá dosud dřímá v šeru. Skrz zavřená okna ke sluchu obyvatel téměř nedolehne zvuk motorů a cinkání tramvají z hlavní ulice. Vše splývá v ukolébavající šum, který městský, ruchu přivyklý člověk ani nezaznamená.

Pokojík byl šedý. V nepřírodném prostředí se stírala hranice mezi dnem a nocí i mezi skutečností a představami. Na stěnách visely obrazy s nezřetelnými motivy, zrcadla byla zahalená černým flórem a od lustru viselo bidýlko s tichým a nehybným papouškem.

Na gauči ležel muž s kulatou tváří a zhluboka oddechoval. Šedivějící vlasy měl přilíplé k lebce, ústa pootevřená a v pozici na zádech lehounce pochrupoval. Ruce měl volně položené na hrudníku, který se pravidelně zvedal a klesal.

Čínžák se probouzel, črčela voda splachující toaletu v sousedství. Zlomkovitě zazněl trylek vzápětí zeslabeného rozhlasu. O patro výš bouchly dveře.

Muž se otočil na bok a polkl.

Schody rozezněly první ranní kroky.

Toho červnového dne roku devatenáct set sedmdesát čtyři se Ladislav Fuks probral na svém kanapátku krátce po šesté. V pokoji byl vydýchaný vzduch, sporé světlo těžce pronikalo slepým oknem a šedavě dopadalo na parkety. Probuzení přišlo zprudka, bez postupného uvědomování si reality, bez konejšívých dozvuků – náhle. Uvědomil si klapot podrážek venku na chodbě čínžáka a napadlo ho, že právě pro ty hlasné kroky asi procitl z nejsladšího snu. Po schodech běželo zřejmě dítě, asi chlapec, soudě podle staccata kroků rozléhajícího se celým domem. Malinko se zasníl a představil si přicházející horký letní den. Viděl slunce nad horizontem, poslední kapky ranní rosy na vysychající trávě. Povzbudil své představy a spatřil blondáčka, tak čtrnácti-patnáctiletého, v krátkých kalhotách a se

Rozhodl jsem se napsat o neznámém známém Ladislavu Fuksovi knihu stvořenou ze vzpomínek jeho současníků, z výsledků mého pátrání v archivech a ve spisovatelově díle. Kromě toho jsem vytvořil i beletristickou část a kousek z ní bych vám chtěl teď nabídnout.

Hledal jsem inspirace podložené skutečným autorovým životem a vyslovoval jsem je jeho slovy, tak jak jsou zachycena v rozhovorech, a slovy jeho literárních hrdinů. Není to tedy zcela příběh o skutečném Ladislavu Fuksovi, je to příběh o člověku, který se úplně rozpustil ve svém díle.

štihlými nožkami – přesně takového, jakým byl před lety on sám. Běžel po zelené trávě a ani na okamžik ho nenapadlo, že by nemusela mít barvu naděje.

V kuchyni za zdí ťukla treпка o podlahu. Matka už také vstala. Pomalými šoupavými kroky se blížila ke spojovacím dveřím.

Zatrnul v něm. Posadil se na lůžko a čekal, až se dveře otevrou a ona vejde. Doufal, že bude mít oblečený svůj starý župan a šedivé vlasy přičísle. Neměl rád chvilky, kdy se nepodobala ženě a možná ani žádnému člověku.

Pootevřela a světlo z kuchyně se propojilo s přišerím obývacíku. Získalo tak nazelenalý nádech a v Ladislavovi vyvolalo vzpomínku z dětství. Na to, jak ho tatínek poprvé vzal do petřínského bludiště. Vybavil si novogotický zámeček s falešným řetězovým mostem, okénko s pokladní, temný vchod. A potom ani světlo a ani tmu, nýbrž olejovitý přísvit mořských hlubin... Dnes už věděl, že barevná iluze vznikne, když se zrcadla postaví proti sobě, aby odrážela jakýsi nekonečný prostor. Vstupoval do akvária, byl rybkou, opatrně se pohyboval ve sklech vymezujících prostor, mezi opakujícími se obrazy sebe samého. Viděl svůj profil, svá záda, viděl se ze všech stran a říkal si: „Tak tohle jsem já,“ protože se tak ještě nikdy nespátřil, „tak takhle vypadám.“ A viděl se i z vrchu, díval se z nebe na své okouzlení a zmatení. Byl to velice zvláštní pocit, úplně jiný, než když se člověk ráno postaví před zrcadlo, aby se třeba učešal. Takový obyčejný pohled může mnohému zevšechnět. Ale vidět se z každického úhlu současně, to je, jako by se už člověk nedíval svými očima, ale očima všech kolem, co jich v odrazech je.

Máma stála pokorně mezi dveřmi. Trochu měla v očích strach, kapku starobu. Mičela a nepřítomně ho sledovala.

Čtěl ji povzbudit. „Dobré ráno, mamino.“

„Mám ti uvařit čaj, Ládičku?“

Ulevilo se mu. „To jsem rád, že jsi dneska v pořádku.“

„Copak někdy nejsem?“

„Ten čaj radši uvařím sám. Ještě by ses opačila.“

Vstal, automaticky se otočil, sejmul ze zrcadla nad gaučem černý flór a zkontroloval v něm svůj odraz. Dosud si nevzal brýle a obraz byl proto nepříjemně rozmazaný. Sáhl po masivních

černých obroučkách a nasadil si je. Patka mu držela při hlavě a tvář byla obvyklá, tedy zcela všední. Za ta léta si na ni zvykl a byl spokojený. Vždy měl kulatou tvář, v posledních letech ale přece jen trochu ztloustl a to tento rys poněkud zvýraznilo. Hleděl na sebe – naleštěná stříbřitá plocha v zlaceném rámu připomínala honosná benátská zrcadla a obvyčejného člověka povyšovala v nadobyčejného. To všechna zrcadla v petřínském bludišti byla svrchu rafinovaně zakončena stejnou gotickou ozdobou, a proto připomínala branku. Tajila chodby do dalších prostor. Některé měly za účel dokonce jen mást a slepě končily v další naleštěné ploše. Ani na podlaze nešlo rozeznat, kde se obraz odráží a kde je cesta volná. A v té vše prostupující nejistotě se zjevovali další lidé, pomalu a nejistě tápali a opatrně krůček po krůčku hledali tajenou cestičku z bludiště ven. Viděl je tehdy stejně jako teď svou matku. Dnes její odraz v zrcadle vypadal mladší, než tomu ve skutečnosti bylo. Příšeří je záračné, uvědomil si, a člověk přitom může zrcadlu věřit, protože není schopno lhát.

Ztěžka se otočila nazpět do kuchyně. „Copak jsem invalida?“

„Nejsi. To víš. Já jen pro jistotu. Rád to udělám.“

Předběhl ji. Postavil konvici na elektrický dvouvařič a otočil knoflíkem. V plotýnce zapraskalo a po chvíli rudě zazářila. Ladislav nachystal hrnečky, pro mámu větší na čaj, pro sebe menší na kávu. Voda pod pokličkou jemně šustila. Chvilku měl čas, a hned pocítil známé nutkání. Rozhlížel se po místnosti, po sta-

ré lince, po stole, nikde ale krabičku cigaret neviděl, a tak zašel do obývacího – ležela na stolku vedle lůžka. Vsunul jednu cigaretu do úst a cvakl zapalovačem. Zhluboka a s rozkoší vdechl dým.

Konvice v kuchyni zapískala.

Rychle k ní zamířil, aby se snad matka nepokusila vařící vodu slít sama. „Víš, co je dneska za den, mamí?“

„Nevím.“

„Tak to aspoň zkus.“

„Čtvrtek?“

„No vidíš, skoro. Je pátek,“ a spíše pro sebe než pro ni pokračoval, „osmadvacátého června. A jestlipak víš, co se v ten den kdysi stalo?“

Vrtěla hlavou. „Jak to mám vědět. Co se stalo?“

„Je to právě šedesát let, co zabili následníka trůnu Ferdinanda v Sarajevu.“ Myšlenky mu tékaly. „Často jsem do Jugoslávie jezdil s Honzou a pak s Honzíkem. Snad se tam zase jednou vypravím... Pamatuješ, jaks mi v létě balila kufr k moři?“

„Moc ne.“

„Ale něco si přece pamatovat musíš?“

Malý vláček jel přes řadu mostů a můstků, projížděl množstvím tunelů, a když byl některý obzvlášť dlouhý, procházel konduktér vagonu a zavíral okna. Stejně se něco z dýmající parní lokomotivy dostalo dovnitř. Pasažéři dávivě kašlali a modlili se, aby už byl tunel za nimi a oni mohli okénko zase otevřít. Sarajevo bylo tenkrát orientální, s mešitami, s hroty minaretů,

Foto Blanka Kropáčková

s bazarem s východními pochoutkami. Nad vším vládl odér nakládaných okurek a zeleniny v láku, prosycený kořením kari. Vzpomínal: „V Sarajevu jsem viděl otisk boty Gavrila Principa, toho, co ho zabil, víš? Kolik ti to bylo tenkrát let? Čtyřicet?“

„Proč bych si měla všechno pamatovat, k čemu by mi to dneska bylo?“

„Abys pobídla paměť. Pomohla jí.“

„K čemu...“

Povzdechla si. „Včera jsi říkala divné věci,“ připomínal jí. „Pamatuješ?“ Chtěl využít světlejšího okamžiku a vyvolat v ní vzpomínky.

„Nepamatuju.“

„Všechno bylo špatně. Nic tě nezajímalo,“ vypočítával, „je mi z toho vždycky hrozně. Tak vzpomínáš si?“

„To víš, že jo.“

Opakoval slova znova a znova, aby v hovoru neztratila nit, aby v každé větě nalezla záchytný bod, který by ji donutil myslet. „A na co si vzpomínáš?“

„Na všechno.“

„Proč jsi to tedy říkala?“

„Jen jsem tě zkoušela.“

„Proč?“

„Abych zjistila, co si mám o tobě myslet.“

Neřekl jí, že mluvila i o tom, že nejlepší by bylo vyskočit z okna ven na kamenný chodník. Moc si přál, aby si paměť zachovala co nejdéle, tenhle detail by ale nejradši pohřbil v zapomnění. „A k čemu jsi tedy došla?“

„Já nevím.“

„Musíš něco dělat. Musíš cvičit mozek. Potom nebudeš tolik zapomínat. Vždyť je tak hezké společně si zavzpomínat na to, co bylo.“ Nebyl si jistý, že zcela chápe, co se jí pokouší vysvětlit. „Čist... čist je pro tebe nejdůležitější. A je úplně jedno, co to bude.“

Mávla rukou. „Už na to nevidím. Budeme konečně sníst?“

Usadil ji v kuchyňce za stůl s bílým ubrusem a postavil před ni hrnek s čajem. „Je horký, musíš opatrně.“ Odsunul vázičku s vadnoucí kyticí, darem včerejšího návštěvníka, který ho chtěl potěšit živými květy. Přijal je se strojeně srdečným poděkováním. Věděl, že umírají, že jim zbývá málo času. A nepomůže ani chladná voda z vodovodu, jež bude vzlínat předivem kapilár do květů. Na pár hodin si ještě zachovají tvar a barvu, a potom se začnou kroutit, uvadat a to, k čemu došlo v okamžiku jejich utržení, bude zřejmě už na první pohled. Postavil před mámu talíř s koláči a sejmul z nich utěrku. „Ber si. Jez. Já si vypiju kávu vedle.“

„Mám jíst sama jako vyděděnec?“

„Něco musím udělat. Něco si musím přečíst. Víš? Jez.“

Sedl si v pracovně ke stolku. Posunul psací stroj a přitáhl si k sobě popelník plný nedopalků. Odklepl bílý popel a znovu potáhl. Ukazovákem se dotkl ouška hrnečku, postrčil ho a potom pootočil na pravou stranu, zdvihl ho a upil z něj.

Pod sklem na stolku ležela změřt pohledů z exotických krajin a mezi nimi prach a smítka. Opřel se v židli a rozhlédl se po stěnách plných obrazů. Některé z namalovaných postav hledě-

ly na něj, jiné skrz, ale žádná se nemusela dívat do prázdna. Kolem dokola, s výjimkou knihovny, byly napnuté vzorované koberce a na nich visely malé i větší rámy s fotografiemi, grafikami i oleji. Jeden z nich dokonce namaloval on sám. Od kohosi dostal krásný zlatý rám a bylo mu líto nechat ho nevyužitý a prázdný jako osleplé zrcadlo. Dnes z něj hleděla směrem ke gauči výrazně nalíčená dáma se zvláštní starobylou pokrývkou hlavy. Měl rád předměty, které se už z podstaty věci nemohly měnit, takové, co byly už od své přirozenosti exponáty. Dával přednost umělému květu před živým, plastovému ovoci před přirozeným, a dokonce i papoušek, který se houpal na bidýlku pod pětiramenným lustrem, byl vycpaný. Kdysi mával andulku, zbyla po ní ale jen prázdná klec uložená na zemi a překrytá pestrým koberečkem. Zobákem klovala do drátků klícky a pronikavě křičela. Ladislav s oblibou tvrdil, že ne papoušek, to že ona je mrtvá. Hovory s ním mu dávaly mnohem víc, přestože neodpovídal. „Dneska je maminka v pořádku, ty má slípko,“ oslovil ho. „Netrpí bludy. Myslí jí to zase jako jindy. Dokonce si se mnou zahrála takovou zvláštní hru.“ Napil se kávy a naslouchal tichu. „Cože to říkáš? Že nemám všemu věřit? Ale já jí rozumím. Ona chce vědět, jestli se na ni nezlobím. Jestli se o ni dokážu dobře postarat a jestli to nedělám jen z nutnosti.“ Hleděl na papouška mrtvě visícího v prostoru. V pološeru nebylo tolik patrné, že má své lepší časy za sebou, že je vypelichaný a barva peří není už zdaleka tak jásavá, jako když vzešel z rukou profesionálního vycpavače. „Máš štěstí, že nemusíš nic jíst,“ okřikl ho, „za takovou prostotořekost bys dneska nic nedostal. Žádný zob a možná ani vodu. Samozřejmě že všechno dělám rád, a ne proto, že mi nic jiného nezbyvá. Člověk si vždycky může vybrat z více možností. Jen musí být opatrný a volit s rozmyslem.“

Vedle obrazu nalíčené ženy visela girlanda umělých květů, snad nějakého druhu šlechtěné kopretiny. Ladislav vztáhl ruku, nejprve ukazovákem zamířil k stolní lampě s mohutným stínítkem s obrázkem plující plachetnice, ale potom uhnul a rozsvítil pracovní světlo zavěšené na konzolce nad psacím stolem. Světlo dopadlo na list papíru vtočený do psacího stroje, na několik řádek textu, které ještě pozdě večer nafukal. „Tak co jsme to včera napsali? Povedlo se nám to? Budeme trhat a vyhazovat, nebo budeme psát dál? Nevíš, vid', nic nevíš... o všem musím rozhodnout já.“

Vedl řeč s papouškem a na okamžik při tom utekl do snů. V zamyšlení přeslechl cvaknutí kliky a otevírání kuchyňských dveří.

„Pane doktore...,“ za zády mu šustil stařecký hlas.

Cuklo to s ním. „Co chceš, maminko?“ vklouzl nazpět do reality. „Chybí ti něco?“

„Co je to za les támhle na zdi?“

„To je jen obraz,“ vysvětloval a pokusil se na tváři vykouzlit úsměv. „Přece ho znáš. Jen takové milé zákoutí, světlý příjemný háj. Rostou v něm houby a pod vysokými stromy vede pěšinka. Musí na ní být příjemný chládek...“

„A co je támhleto za člověka?“

„Také jen obraz. Ten pán z něj už dávno... už dávno tady není. Je to jen obrázek, který maloval malíř. Ten pán chtěl vpa-

dat důležité, a proto se dívá tak vážně. Ve skutečnosti to byl... to je určitě veselý člověk.“

„A co ty lidi támhle? Co tam dělají? Cvičí snad živé obrazy?“

„To je jen socha... soška... není velká, je to jen malá porcelánová tanečnice.“

„A ty tu s námi všemi dneska zůstaneš?“ ujišťovala se. Pohledem jela po stěně a u každé z namalovaných tváří se na chvíli zastavila a zkoumavě ji prohlížela. „Nevím, proč tu máme mít pořád tolik cizích lidí. Nikoho z nich ani neznám.“

„Ale všichni jsou jako živí, a kdybych se o ně nepostaral, už by nebyli. Možná by zůstaly jen ty zlacené rámy a možná ani ty ne. Někdo by je nakonec rozštípal a ztopil. Lidi jsou, maminko, barbaři. Tihle ti neublíží, jsou tiší a klidní, jen na nás hledí a váží si toho, že tu jsou s námi,“ rozohnil se a vzápětí si uvědomil, že již zase není v té správné realitě, v níž by měl ke své matce promlouvat, že omylem vstoupil do jiné, kde je úhel pohledu poněkud zkreslený.

„Ty obrazy jsou krásné,“ zakončil. „A my jsme tu jako v nějakém muzeu. Jako na nějakém zámku, a proto je nám tu mnohem líp než v obyčejném bytě v obyčejném činžáku s bílými zdmi a ošklivými obrázky.“

„Je to tu krásné,“ řekla.

„Je,“ potvrdil. „A ty se běž, maminko, do kuchyně nasnídat. Určitě ti tam zbyl ještě nějaký dobrý koláč. Ty s tvarohem byly obzvlášť vynikající a hrozinky v nich tak sladké.“

Pokaždé, když se máma ocitla ve svém druhém světě, pocítil strach. Obával se, že se z něho už nevymaní, že zůstane navždy uvězněná mezi přeludy a představami. Když v jejích očích obrazy ožily, když ho oslovila strojeným hlasem, ne jménem, ale akademickým titulem, připadala mu jako šlechtična... jako vdova panovnice, které již z bývalého panství mnoho nezbylo a ona to ve své samotě ani nezaznamenala. Měl strach, už ne dětský, kdy v matce viděl cizí ženu důrazně pronášející svá přání... jiný. Že ta vetřák stařenka dočista ztratí rozum, a on jednou skončí jako ona, protože je mu to dáno osudem. Zůstane sám, ať už proto, že ho žádný z jeho přátel nikdy nenavštíví, či že se na žádného z nich vlastně nebude moci ani upamatovat. Jestlipak je taková samota vlastně samotou, zamyslel se, když si ji neuvědomujeme, netrýzní nás – zdálo by se, že není, ale...

Trochu mu ten problém připomněl dotaz, který dostal před lety při obhajobě disertační práce z psychologie. Pan profesor Stavěl tehdy řekl: „Dám vám takový příklad. Představte si lidskou bytost, která je od narození – zdůrazňuji od narození slepá – nevidoucí, hluchá – neslyšící a nemá – nemluvící. Má takový člověk vůbec povědomí, že existuje nějaký objektivní svět? A uvědomuje si, že existuje sám jako bytost?“ Položená otázka byla složitá a záladná. Vyžadovala dlouhé přemýšlení. Ladislav si svou odpověď doma potom zapsal na papír, proto si ji pamatoval dodnes. „Ona bytost postrádá smysly, které člověka spojují se světem. Zrak, sluch a řeč. Tak tedy vlastně žije bez komunikace s vnějškem, ale přece ne úplně. Jeden smysl má, a to je hmat. Její ruce, nohy a tělo se dotýkají nějakých vnějších podnětů, a tak cítí, že něco kolem ní existuje.“ Pan pro-

fesor pokračoval: „Tak si ještě představte, že by neměla ani hmat. Že by to byla bytost, která by byla zcela ochrnutá a nemohla by se ani hýbat. Mohla by tedy vědět o existenci vnějšího světa a o sobě?“ – „To se dá těžko říci,“ uvažoval Ladislav, „ale o sobě nějaké základní povědomí mít musí. Jako živá bytost cítí přece hlad a žízeň, přijímá potravu a tráví. Kdyby měla ochrnuté nějaké důležité vnitřní orgány, pak už by nebyla živá, ale mrtvá.“

Dnes bylo všechno jinak. Už si dokázal představit, že přestože člověk hmat má, nemusí o něm vědět. Přestože má v pořádku zrak, nemusí nic vidět... nic slyšet. Jen proto, že nic takového nechce. A nechce jíst a nechce pít a ani tuto životní potřebu nijak trýznivě neprožívá. Nic nepotřebuje, nikdo nepotřebuje jeho, prostě je až do chvíle, kdy už není. Do okamžiku, kdy přestane fungovat pečovatelský, anebo některý z důležitých orgánů.

„Někdy ti závidím,“ oslovil znovu papouška, „a někdy ne,“ dodal, usmál se a znovu přečetl pár strojopisných řádek.

Celá pracovna nebyla jen plná obrazů a fotografií na stěnách, a samozřejmě knih přetékajících z knihovny. Téměř na každém volném místě ležely různé drobnosti – především suvenýry z cest, ale i dárky od přátel a obdivovatelů, a věci, které nešlo vyhodit. Každá měla své určené místo, a nebylo jen tak nahodile vybrané, vytvářelo ucelený obraz muzeální expozice. Někomu s odlišným vkusem mohla připomínat vetešnictví či pouťovou střelnici, ale nešel jí upřít jistý systém vytvářený zkušenou rukou odborníka.

Někdy si připadal jako ten slavný knihovník z Duchcova. Své sbírky sice nepořádal na žádném zámku, žil v jiné době, ale obdobně byl závislý na svých chlebodárcích. Ušklibl se: A ještě v něčem se odlišujeme. „Copak by si se mnou ten milovník žen asi počal?“

Vázy a vázičky, amfory, těžítka a popelníky, porcelánové figurky, africké masky a skutečná lidská lebka i její pouhý sádrový odlitek. Každý z předmětů měl svou paměť – katalogizační lístek vzpomínky v mozku majitele s datem, místem, popisem – paví pera, vějíře, perské koberečky, mořská hvězdice a lastury, chanukový svícen a opracovaný volský roh. Kamkoli padlo oko, tam byl příběh. Žádné bílé stěny, nic, co by v sobě mohlo tajit děsivou představu. Vše bylo dáno, vše bylo zřejmé – drobné přesýpací hodiny, dárek od zpěváka Karla G., váza se secesními vzory s kyticí umělých chryzantém od přítele Pavla C. Nebylo nutné přemýšlet, stačilo jen vzpomínat.

A také zrcadla. Proti dveřím jedno bez rámu, na spodku s černou stužkou popsanou cyrilicí, jako z pohřebního věnce, druhé, v pravém rohu nad gaučem, v mohutném a zdobeném zlateném rámu. Obě obvykle zakrýval černý flór, když ale prozřela, násobil se v nich prostor i celá, do detailu promyšlená mozaika předmětů okouzlující svou bizarností a mnohotvarostí.

Vstal od stolu a nahlédl do kuchyně. „Už jsi po snídani, maminko?“

Právě vstávala od stolu. Uchopila hrnek do obou rukou a odnášela ho do dřezu. „Snědla jsem je všechny,“ chlubila se.

„To je dobře.“

„Byly sladké.“

„A to ty máš ráda, vid’?“ usmál se. „V tom jsem po tobě. Já mám sladké taky moc rád... Už je to zase lepší, vid’?“ ujišťoval se. „Je ti dobře? Nic tě nebolí?“

Zamyslela se. „Nic.“

„Dýchá se ti dobře?“

Zkusila to. Několikrát se zhluboka nadechla a opět vydechla. „Dobře. Otevřeš mi okno a já u něj budu celý den sedět.“

„Venku fouká vítr, maminko. Mohla bys nastydnout.“

„Svítlí sluníčko.“

„To jen tak vypadá. Otevřeme okno, všene se sem vítr a bude zle. Všechno zpřehází a celý den budeme muset uklízet.“

„A co když nebudu moct dýchat?“

„Něco vymyslíme. Okno ale necháme, tak jak je.“

V obývacím pokoji, v Ladislavově pracovně, se ostatně neotvíralo nikdy. Kdysi je polepil tapetou připomínající vitráž a pokoj tím oddělil od vnějšího světa. Tonoucí v příšeří připomínal válečná léta s nočním zatemněním. Slunce se skrz prodíralo jen ztěžka a naplňovalo prostor milým příšeřím, v němž se dalo velice dobře soustředit na práci. Cigaretový kouř se vyvětral přes kuchyň anebo do chodby činžáku a okna zůstávala trvale zavřená. Dřevo se zakouslo do dřeva, kovové zámky zrezivěly, tapeta vytvořila z obyčejného skla sklo bezpečnostní. Matka by skrz ně na ulici zaručeně nevyskočila.

„Budu muset na chvilku ven.“

„Na chvilku ven?“ opakovala.

„Řeknu Vlad’ce, aby se na tebe došla podívat, ano?“

„Vlad’ce?“

„Vlad’ce Malých, sousedce... Zastaví se u tebe, popovídáte si, dá ti napít. A já zase brzy přijdu.“

„Když musíš.“

„Jen na chvilku, ani to nepoznáš.“

„Ani to nepoznám,“ řekla a usmála se, a vzápětí zase zvažněla. „Ale poznám. Neuvidím tě a hned budu vědět, že tu nejsi. A co je zač ta odvedle, viděla jsem ji někdy?“

„Jistě, dobře ji znáš, je taková malá, kulaťoučká, má zlaté vlasy.“

„Zlaté vlasy nikdo nemá.“

„Ona jo. Aspoň tak vypadají. Ta za tebou přijde –“

„A jak ji poznám?“

„Až ji uvidíš, hned budeš vědět, že je to ona.“

„Je snad nějaká princezna či co?“

„Není. Jen vlasy má zlaté.“

„A ty mi zvenku přineseš vlašský salát a limonádu. A třeba i šunku. Hlavně šunku, protože tu chtějí všichni.“

„Přinesu, všechno ti přinesu.“

Venku před domem přibrzdilo černé auto se dvěma muži na předních sedadlech. Řidič zastavil, otočil klíčkem a otevřel okénko. Měl na sobě šedý oblek, bílou košili bez kravaty, u krku rozhalenou, protože by přes svou býčí šíji poslední knoflíček stejně nedopnul. Trochu připomínal úředníka, možná nějakého technika anebo políra ze stavby. Obličej měl kulatý a podbradek se mu při každém pohybu otřásal. Na spánku měl kapku potu a v koutcích špatně umytých očí ospalky. Zívnuv a zabručel: „Tak jsme tady.“ Otočil se k zadnímu sedadlu, natáhl se

pro hnědou koženou aktovku a položil si ji na klín. Odklapl zámek a zevnitř vyndal dva v papíru zabalené balíčky. Jeden podal spolujezdci, druhý rozbalil a zakousl se do máslem spojených krajíců chleba s turistickým salámem. „Máme čas,“ řekl. „V klidu posnídáme. Mám dokonce i kafe v termosce. Zapijeme to a pak uvidíme.“

Ukusovali a v tichu bylo slyšet, jak rozkousaná sousta polykají.

Spolujezdec byl o něco mladší a pohodlněji oblečený v letní košili a světlých plátěných kalhotách. Na hlavě měl ježka a na očích černé plastové brýle. Musel je na nose posunout, aby si důkladně prohlédl cosi neurčitěho, co svíral mezi ukazovákem a palcem levé ruky. Zblízka zkoumal tuhý kousek salámu, který mu zůstal mezi zuby, potom pootvěřel okénko a vyhodil kousek kosti ven na chodník. „Bereme ho, nebo se mu dneska jen ukážeme?“

„Čtvrtý patro bez výťahu,“ řekl bez souvislosti řidič. „Už mě to trochu zmáhá.“

„Taky mu můžeme nechat jen lístek ve schránce. To vyjde nastejno. Až ho najde, posere se tak jako tak.“

„To by bylo hezký, ale náčelníkovy by se to nemuselo líbit.“

„A kdo mu to řekne? Já snad?“

„Ukážeme se mu,“ rozhodl řidič, „příští týden se má stavít, tak ať ví, zač je toho loket.“

„Času dost,“ poznamenal spolujezdec, „není kam spěchat. V klidu posnídáme. Přece si neuženeme žaludeční vředy. Za to nám ten šašek nestojí.“

„Pan důležité,“ zabručel řidič.

Druhý spolkl sousto. „Čet si něco z toho, co napsal?“

„Zbláznil ses?“

„Já to zkusil.“

„A?“

„Samej Žid a bláboly z deliria. Nechápu, že něco takového můžou dneska tisknout. Kup flašku koňaku, do ruky mi strč pero a napišu přinejmenším to samý,“ rozhořčoval se. „A přitom Žid není, jen o nich píše.“

„Tak to má tedy kliku...“ Tloušťák se odmlčel. „U nás v baráku jedna taková rodina před válkou bydlela.“

„A co?“

„Šli do transportu tak ve čtyřiačtyřicátym. Nějaký den byl ten byt prázdný, a když se nic nedělo, nastěhoval tam jeden soused svý mladý. Nějak to vyjednal na úřadech a šlo to.“

„Když byl prázdný...“

„No jo, ale jeden z nich se po válce vrátil a zaklepal jim na dveře.“

„No potěš,“ rozesmál se druhý. „Co udělali?“

„Co by dělali,“ vykládal. „Chvilí na sebe v těch dveřích koukali, pak se ten židák sebral a odtáhnul. Už ho neviděli.“

„Asi šel do Izraele, do země zaslíbený. Ted’ jsou na tom zase jak před válkou. Na prachy jsou mistři, dokážou je udělat z ničeho.“ Zamyslel se. „Stejně jich tu po válce zůstalo pomálu... Myslíme z těch, co se vrátili.“

„Když měli svý bejváky zabraný. Proč by se měli pro ně dohadovat? Svý měli za sebou. Radši šli z cesty, a dobře udělali.“

„No jo. Asi máš pravdu.“

„Ale ten náš bílej žid se taky nemá špatně. My tu makáme od rána a on zatím ještě určitě chrápe.“ Řidič se zamyslel. „Neměli bysme přece jen vylízt nahoru a zaklepat mu jemně na dveře?“

„Ty jsi říkal čtvrtý patro bez výtahu.“

„No jo, ale když o tom teď tak přemýšlím. Není nad to, když někoho takhle znenadání probudíš. Dostat je nepřipravený, to je polovička úspěchu.“

„Ještě jsem nedojed,“ utnul druhý řidičovu myšlenku. „A kafe by mohlo vystydnout. Máme čas.“

„Jo,“ potvrdil řidič, „čas máme.“

Mičky přezvykovali a sledovali ulici. Po chodníku šel muž, kus za ním dvě starší ženy s nákupními taškami a pak dívka v minisukni.

Řidič povzdechl. „Tady kolem těch vysokých škol je takových koček spousta, ani v centru jich tolik neuvidíš. Docela rád sem jezdím. Jako by mi najednou bylo o dvacet miň. Rozumíš?“

„Rozumím,“ ušklíbl se druhý, „a víš, na co ti to je? Můžeš po nich akorát tak čumět a představovat si, že je ti miň. To je tak všechno, na co se zmůžeš.“

„No počkej –“

V domovních dveřích patnáctky zarachotil klíč, oba muži zpozorněli a v očekávání stočili zrak. Ven vyrazil blondatý chlapec, bez zájmu prošel kolem zaparkovaného auta a zamířil k ulici Československé armády.

Řidič odšrouboval kalíšek z termosky a nalil do něj kouřící tekutinu. „Doufám, že si nespálím hubu.“

„Hlavně dělej,“ pohněl ho spolujezdec „taky se chci napít.“

Předávali si bakelitový kalíšek a srkali hořký nápoj.

Řidič zmačkal papír od snídaň do kuličky a zastrčil ho do popelníku ve dvířkách. Pak setřásl drobky z klína na zem a pohodlně se opřel v sedadle. „Kéž by teď vyšel ven. Třeba pro noviny. Nato tata by seděl v autě, pěkně od srdce bysme si popovídali, a do žádnéjch schodů by se nešplhalo.“

Druhý přikyvoval. „Vzít ho pořádně do rukou. Tak aby se úplně sesypal... Ne na něj čekat jak dva lokajové a pak s ním jednat v rukavičkách.“

„Držej nad ním ochrannou ruku. Bejt o pár let miň, byl by v kriminále a v Rusku by seděl i dneska,“ posteskl si řidič. „Tam vědí, jak s takovejma zatočit.“ Bouchl dlaněmi do volantu. „A konec řeči, jdeme,“ zavelel, srovnal si popruh od pistolevého pouzdra pod levým podpaždím a rázně otevřel dvířka automobilu.

Jan Poláček

* 6. 8. 1977, Praha

Autor fantastických příběhů s prvky tajemna a hororu, zrcadlících traumata mezilidských vztahů. Za novelu duchovního kyberpunku *Pán sítí* obdržel v roce 1992 Cenu Karla Čapka a za psychologický román *Spánek rozumu plodí nestvůry* získal cenu Knižního klubu. Poslední jeho román z alternativních dějin *Spěšný vlak Ch.24.12.* byl oceněn v kategorii původní česká kniha Akademií SFFH v roce 2011. Asi žádná SF v české historii neměla tolik recenzí ve fanouškovských, ale i mainstreamových médiích. V současnosti se jejich počet přiblížil ke dvacítkě. *Spěšný vlak Ch.24.12.* dokázal, že i v českých podmínkách lze skloubit science fiction a „vážnou“ literaturu.

V současné době pracuje na knize *Směšná stařena ...na osobní struně Ladislava Fukse*.

Místo pro Mistrův podpis

Tajemství pěti světadílů

Ondřej Neff

Kapitola první: Tábor míru

„Cože? Do tábora se vetřel zloděj?“

„Kdyby jen to!“

„Takže špion, detektive Fixi?“

„Něco mnohem horšího, pane Mauklere.“

„Mluvte tedy!“

„Byl to novinář.“

Ted' už jsem chápal, proč se můj bezpečnostní asistent rozhlíží a tlumí hlas. Se špionem bychom byli rychle hotovi. Prostě by zmizel. Zde, v srdci Transylvánie, v zapomenutém koutu Evropy, obývaném vlky, divokými prasaty, horskými kozami a sem tam nějakými lidmi, by vyzvědač skončil tak rychle, jako když si sněhová vločka umane ohřát se na tendru lokomotivy. Ale novinář? Toho se jen tak nezbavíte. Vyslaly ho jeho noviny. Tudiž přinejmenším jeho přímý šéf ví, kde je. Udrží se s redakcí styky, takže ani zavřít ho nelze. Za pětadvacet let služby v nejtajnějším oddělení britského Foreign Office mám s novináři nejhorší zkušenosti. Kde selhávají diplomaté i vojáci, nastupujeme my, mistři pohybu v hlubokém stínu. Práce se nám obvykle daří. Jenom nám novináři nesmějí šlapat na paty. Podobáme se v něčem netopýrům, kteří nesnášejí prudké světlo.

Na skalnaté plošině obklopené neprostupnými lesy plnými vlků jsem se neocitl náhodou. Měl jsem zde jasně daný úkol.

Na pečlivě zvoleném místě v Evropě, stranou všech zvědavých zraků, se měli sejít císaři, králové a prezidenti sedmi světových velmocí, aby uzavřeli pakt o trvalém míru. Volba padla na Transylvánii, bohem i lidmi zapomenuté místo hluboko v horách kdesi uprostřed rakousko-uherské monarchie. Vzorem pro chystanou konferenci byl Vídeňský kongres z roku 1815. Následoval po napoleonských válkách a státníci při něm za rytmu valčíku načrtli politický půdorys devatenáctého století. Něco podobného se mělo odehrát znovu, opět pod hostitelskou péčí rakouského císaře. Nu a tím místem byla Transylvánie!

Je to dobrý domov pro pasáky koz a pro vlkodlaky, kdežto hlavy států by se tu necítily právě pohodlně. Přípravný výbor složený ze zástupců všech sedmi účastnických států se rozhodl vybudovat uprostřed divočiny malé město, které zajistí veškeré pohodlí. Stavbu městečka můžeme přirovnat k technicky nejnáročnějším podnikům naší doby, ke stavbě Suezského nebo Panamského průplavu.

Zvolené místo se nacházelo na náhorní plošině v transylvánské župě Hunedoara. Plošina byla rozsáhlá, ze stavebních plánů vím přesně, že měřila dvanáct celých osmdesát šest kilometrů čtverečních. Ze tří stran ji chránil sráz příkře spadající ke klikatému řecišti řeky Jiului a k vesničce jménem Verst. Byl jsem u příprav od samého začátku a přiznám se, že se mi tajil dech nad smělostí projektu, když jsem hotové plány spatřil poprvé.

Architekti navrhli městečko do podoby roztaženého vějíře. Jeho oblá část mířila k jihu, tedy k údolí. Na severu vznikl obdélník o rozměrech kilometr krát sedm set metrů. Tam měl stát palác určený pro konferenci a kolem něho změř pavilonů a domů pro personál. Nikdy v dějinách lidstva se tolik moci nesoustředí na jediné místo. Palác měl být jednopatrový, navržený tak, aby vyhovoval vkusu všech zúčastněných. Červené cihly připomínaly Británii, šedá břidlicová krytina Francii. Sochy nahatých obrů trhajících na kusy lvy a tygry udělaly radost Italům, střilny pro rychlopalná děla vyhovovaly vkusu Němců. Věže měly mít cibulový tvar, aby se tu ruský car cítil jako doma, a všechno to bylo jakoby polité bílou cukrovou polevou, na to si potrpěl hostitel, rakouský císař František Josef.

Plocha roztaženého vějíře byla rozdělena do sedmi sektorů. Při pohledu od údolí řeky Jiului zcela vpravo byl sektor britský a pak následoval americký, německý, italský, francouzský, ruský a zcela vlevo rakousko-uherský. Nejdlejší hranici s konferenčním sektorem jsme tedy měli my, Britové, a sektor hostitelské země, Rakouska-Uherska.

Příprav terénu se ujal rakousko-uherský císař. Povolal svoje zákopníky a ti v krátké době pěti měsíců připravili terén, na kterém mělo vyrůst městečko, které dostalo neoficiální název Tábor míru.

Městečko rychle rostlo a koncem března 1890 už bylo v hrubé stavbě v podstatě hotovo. Což znamená, že nastala ta nejsložitější etapa příprav. Nešlo přece o to, aby císaři a králové měli kde hlavu složit. Měli se zde cítit dobře, jako doma, měli se ocitnout v prostředí péče a přepychu, na jaké byli zvyklí z domova. Dokončovací práce řídil pověřenec rakouského císaře, hrabě Alfons Wladimir Franz Emanuel Rochus, císařský komoří a tajný rada. Každý sektor měl svého direktora, který vedl stavební práce a organizoval přípravy konference. Měl své zástupce, mimo jiné i zástupce pro otázky bezpečnostní. V anglickém sektoru jsem takovým zástupcem byl jmenován já a v polovině dubna 1890 jsem se do Tábora míru přesunul.

Vyslal mě sem můj nadřízený, ministr zahraničí lord Salisbury, abych dohlédl na bezpečnost britského sektoru. Měl jsem k dispozici vojenský oddíl pod vedením poručíka Hedforda.

Mým zástupcem byl pan Fix, detektiv, jeden z nejschopnějších mužů Scotland Yardu. Nikdo by neřekl, že tento malý sporrý mužík, poněkud obtloustlý, oblečený do ošuntělého tvídového obleku a s buřinkou na kulaté hlavě, má schopnosti ohaře, který je připraven sledovat kořist třeba i kolem světa a nepustí ji z dohledu ani na okamžik. Vyžádal jsem si pomoc tohoto muže osobně i šéfa Metropolitní policie sira Francise. Tak se z Fixe a mne stali partneři. Pravda, musel jsem se smířit se skutečností, že Fix se nevzdá svého tvídového saka s vyboulenými kapsami a buřinky ani v Táboře míru. Dohodli jsme se, že se po

dobu přítomnosti pánů světa v Táboře uchýlí na záložní stanoviště v táborové kuchyni a s tím on živě souhlasil. Plně jsem mu důvěřoval a bylo zřejmé, že nesele ani tentokrát.

Po několika dnech jsme usoudili, že nás naši nadřízení poslali na příjemnou dovolenou.

Bylo jasné, že císař František Josef měl při volbě místa konání konference dobrou ruku. Do Tábora míru by se zvenčí nedokázal nikdo dostat. Divočinou vedla do vesnice Verstu jediná cesta kolem řeky Jiului a tu hlídali uherští vojáci. Jediným vážným nepřítelem tedy byly kuny a veverky, ti neposední tvorové, kteří dokázali nadělat neslýchaný nepořádek ve spížírně. Zkrátka, idyla.

Nu, tak už to v životě bývá. Blesk udeří za slunného počasí. Jediná prostá věta moji idylu rozbila na kusy.

Do tábora se vetřel novinář, čmúchal zde a zmizel. Byl jsem málo ostražitý, málo obezřetný.

Až se to dozví lord Salisbury, tak mi to spočítá.

Co horšího, celá mírová konference může na této lapálii ztroskotat. Byla porušena zásada naprostého utajení, na níž trvali všichni účastníci.

Kapitola druhá: Kamzíkům navzdory

„Tak tedy novinář,“ řekl jsem, abych se ujistil, že mě neklame sluch.

„Ano, pane Mauklere. Pronikl sem na základě nepravé tožnosti. Vydával se za vedoucího britské obsluhy pana Oblinetta. Postupně jsem prověřoval všechny členy týmu a narazil jsem u nepravého Oblinetta na nesrovnalosti. Ten muž je chytří jako italský celník, pane Mauklere! Hned chytil vítr a zmizel. Jste první, komu to sděluji. Držím se vaší instrukce, pane: hlavně žádný rozruch.“

„Správně jste udělal. Víte, kdo to je ve skutečnosti?“

„Jistý si nejsem, ale tuším.“

„Povídejte.“

„Podle všeho je to Harry Blunt z Daily Chronicle.“

Zabručel jsem jako právě probuzený rosomák. Znal jsem jméno tohoto proslulého reportéra, který dokázal proniknout i tam, kde se to zdálo nemožné. V živé paměti jsou například jeho líčení ze strašných bitev z doby tatarského povstání na Rusi!

Fix pokračoval v hlášení.

„Jsem si jist, že zmizel do strže. Les je bezpečně chráněný. Třímetrovou stěnu nepřekoná ani Harry Blunt. Jediné stezky vedou po úbočí strže dolů ke vsi.“ Pozorně mi hleděl do očí. „Tamtudy utekl. Co uděláme, pane Mauklere?“

„Jak velký má náskok?“

„Sotva hodinu.“

Hovořili jsme spolu v mé pracovně v britském sektoru. Do místnosti vedlo jediné okno. Měl jsem výhled na rezidenci přichystanou pro královnu Viktorii. Nebyla nijak honosná, ostatně jako žádná ze sedmi rezidencí tábora. Kdepak nějaký palác! Jen osmero domků sestavených do kříže. Veličenstvo tu mělo ložnici a přijímací salón a samozřejmě i místnosti pro doprovod a služebnictvo. Před vchodem hlídkovali dva Hedfordovi muži vyzbrojení výtečnými ručnicemi Lee-Metford, opakačkami s

odsuvným závěrem. Stateční muži! Byli připraveni položit za královnu život.

„Možná padne do rukou hlídce u vyvíječe,“ řekl jsem.

„Byl by blázen, aby šel nahoru na hrad,“ mínil Fix. „Pokusí se dostat pryč podél řeky.“

„Chytíme ho,“ řekl jsem. Otevřel jsem skříň a vytáhl z ní opasek s revolverem v pouzdře, čtyřlůžčičku Smith and Wesson s dvouapůlcovou hlavní, jak mi tento „ruský model“ upravil náš mistr zbrojíř pan Quark. Na opasku jsem měl zavěšenou pochvu s tesákem zhotoveným americkým zbrojířem Bowiem, pořádnou dýku s čepelí třicet centimetrů dlouhou.

„Jste ozbrojen?“

„Britský policista je ozbrojen pouze svým důvtipem,“ řekl detektiv Fix důstojně.

Pomyslel jsem si, že je to hezká zásada, avšak ne vždy praktická. Naštěstí ji policisté včetně Fixe nedodržují důsledně a občas ke svému důvtipu přidají ostře nabitý revolver.

Nemělo smysl ztrácet čas dohadováním.

„Jdeme,“ řekl jsem.

První naše kroky vedly za Hedfordem. Nechtěl jsem vyvolat rozruch, takže jsem mu prostě sdělil, že jdeme na kontrolu hlídky.

„Pojďte tedy se mnou,“ řekl mi Hedford. „V jedenáct je střídání stráže, to je za dvě a půl hodiny. To je za chvíli. Velitelem strážního oddílu budu já a vystřídám svého amerického kolegu.“

„Nemyslím, že je to dobrý nápad, poručíku. Chci, aby kontrola byla civilní a pokud možno nenápadná.“

„Svým kolegům zcela důvěřuji a jsem přesvědčený, že strážní službu vykonávají svědomitě,“ řekl Hedford. Zřejmě měl pocit, že jeho kolegům nevěřím. Trval jsem však na svém a abych mu dodal pocitu důležitosti, požádal jsem ho, aby postavil stráž u branky, která vedla ke stezce dolů do údolí. Domluvili jsme se, že by tři výstřely rychle po sobě signalizovaly nebezpečí. Pak by Hedford ihned jednal. Předpokládal jsem, že v údolí by výstřely byly hodně daleko slyšet.

Nu a pak jsme se vydali na cestu.

Pohodlná nebyla. Zákopníci vysekali do skály cosi jako schody. Na pravidelnost jejich výšky a šířky nedbali, ani na sklon stupňů. Ze skály unikala vlhkost, takže bylo třeba dávat pozor na každý krok. Brzy se ukázalo, že detektiv měl dobrý odhad, že Blunt zmizel ve strži. Na ostnech jedné z ubohých trnek, jež tu živořily ve skále, našel útržek látky. Nepochybně pocházela z uniformy stevarda, kterou nepravý Oblinett zde v Táboře míru nosil. Blunt utekl do vesnice a tam se pokusí namířit povoz.

Byl to obtížný sestup.

Říčka Jiului tu dělala za milióny let kus dobré práce. Vlnila se v táhlých meandrech, a kdybychom měli čas a náladu pozorovat krásy krajiny, mohli bychom obdivovat, s jakou ladností vykrojila svůj tvar. V jednom ze zákrutů ležela ona vesnička Verst. Nad ní se tyčila divoce rozbrázděná temná skalnatá hromada korunovaná troskami hradu.

Opatrně jsem sestupoval po těch čertovských schodech. Fix šel první. Nechával jsem mu asi patnáctimetrový náskok,

abych mu neublížil, kdybych náhodou uvolnil nějaký kámen. První desítky metrů byly opravdu krušné. V noci přišlo a skála byla slizká. Velmi důsledně jsem dbal zásady, abych pevně spočíval na třech bodech, tedy abych se držel oběma rukama a měl pevnou oporu pod jednou nohou, zatímco jsem kladl nohu o stupeň níže. I tak se stávalo, že mi podrážka podklouzla anebo se oddroil kus mokré zvětralé horniny. Do tváře mi dýchala plesnivina. Z hlubiny pod námi stoupal sychravý vzduch provoněný silicemi.

„Jak to jde, Fixi?“ křičel jsem.

„Dobře, pane Mauklere. Nevím ale, co řekne stevard stavu mého oděvu!“

„Nic si z toho nedělejte!“ chlácholil jsem ho. „V naší prádelně máme patentované prací stroje od Lansdala z Manchesteru!“

Taky jsem byl už pořádně špinavý a unavený, a to jsme za sebou neměli ani čtvrtinu sestupu.

Sestoupil jsem o dalších dvacet, třicet metrů.

„Žijete, Fixi?“

„Jenom se mi točí hlava při pomýšlení, jaký nás čeká výstup při cestě zpátky!“

„Cesta dolů je vždycky horší než stoupaní,“ utěšoval jsem ho, aniž bych byl zcela přesvědčený, že mluvím pravdu. A taky jsem pozvolna pozbýval svého odhodlání, že budu s panem Harry Bluntem jednat slušně, až ho dopadneme.

Zdola se ozval šramot, jakési drápání a skřípění. Že by sesuv skal? Ten by zněl jinak, byl by to rachot, kdežto tohle spíš bylo chrastění. Nedokázal jsem si ten zvuk spojit se žádnou představou.

„Něco se děje, Fixi?“

„Pane Mauklere!“ zakřičel Fix. „Proboha!“

„Co je?“ Napadlo mě, že Fix ztratil oporu a visí někde na okraji strže. „Držte se! Jdu za vámi.“

„Vy se držte, pane!“ odpověděl mi a v hlase měl hrůzu.

Nedovedl jsem si to vysvětlit. Soustředil jsem se na sestup a chvílkami jsem spíš padal, než lezl. V uších mi hučela rozprouděná krev. V jednu chvíli mi kámen povolil pod pravou rukou a jen v poslední chvíli jsem se zachytil levačkou. Ustal jsem. Kdybych spadl, Fixovi bych nepomohl.

V tu chvíli jsem uslyšel ten šramot docela zřetelně. Ozýval se pode mnou.

Že by Fix ztratil hlavu a vracel se?

Podíval jsem se dolů a lekl jsem se.

Spatřil jsem ježatou hlavu ozdobenou zahnutými rohy. Blesklo mi hlavou, že obyvatelé horských údolí Transylvánie jsou pověřiví až hrůza a že věří na čerty a lesní skřítky. Třeba to není jenom pověřivost. Možná zde čerti skutečně žijí!

Byl to kamzík, uvědomil jsem si. Kamzík, ten neposedný horský skřítek, kterého můžete potkat v odlehlých skalních partiích od Abruzz, Alb a Tater až po Transylvánii a rumunské Karpaty. Vypadá jako koza se svou trojúhelníkovou hlavou a zahnutými rohy. Kdo ví, proč si podobu takového mírumilovného zvířete lidé zvolili za předobraz d'ábla, vševládného pána zla. Srst má to milé zvíře rezavohnědou, na hlavě a na lících má běložluté pruhy. Zvíře, které se objevilo dva metry po-

de mnou, mělo dlouhé, silně zahnuté rohy. Byl to tedy patrně samec, podle všeho vůdce. Jeho stádo se teď dralo po úzké stezce vzhůru.

Zvíře ostře páchlo. Dlouhé chlupy na zádech mělo zježené. To je u kamzíků známka nejvyššího vzrušení. Kamzík je zvíře plaché a člověku se vyhýbá. Tenhle samec mě musel vidět, na krátkou vzdálenost mě nemohl přehlédnout. Přesto se hnal ke mně. Něco ho muselo vyděsit tak strašně, že ztratil plachost a přestal se bát člověka.

Pochopil jsem, proč Fix tak zoufale křičel.

Napůl jsem visel na skalisku a zdola se ke mně hnalo celé stádo zdvočetých kamzíků.

Tahle zvířata neznají závrať a výška pro ně nic neznamená. Jejich ostrá kopýtka jim slouží jako horolezecké cepiny. Zasekávají se jimi do stezky a dovedou využít každé skulinky ve skále. Kamzík není velký, v kohoutku měří ani ne metr a váží nějakých dvacet kilo. K tomu je ale třeba připočíst jeho sílu. Vždyť je to uzel vycvičených svalů, v tuto chvíli ovládaných živočišnou hrůzou. Člověk teď pro něho neznamená nic jiného než překážku na cestě.

Bud' ho smete nebo rozdupe.

Mám se snad pokusit o obranu? Kdybych ho kopl do čenichu, možná bych ho srazil dolů.

Hned jsem tu myšlenku zavrhl. Bylo by to krajně nesportovní a můj trenér v Rugby by se rozhodně proti něčemu podobnému ostře postavil. A navíc, za prvním samcem se hnala další zvířata.

Sáhl jsem k opasku a nahmatal tesák. Vytrhl jsem zbraň z pochvy a veškerou svou silou jsem vrazil čepel do štěrbiny ve skalní stěně. To už byl první kamzík těsně pode mnou. Instinktivně jsem zamával levou nohou, snad v naději, že ho zastráším, ale spíš bych zastavil proud rozvodněné bystřiny než tohle stádo vyděšených horských koz. Samec se po mně ohnal a nabral mě rohem do lýtky. Nezbylo než opustit stezku. Visel jsem pravou rukou a mysl na to, zdali kovář odvedl poctivou práci. Zákazníci se zajímají především o ostří a nemyslí na to, že ocel nože musí být zároveň houževnatá a pružná. Lajdáci mezi kováři přeženou kalení a čepel se pak snadno zlomí.

Ruka mě začala bolet a cítil jsem, že mě opouští síla. Naštěstí se mi podařilo najít jakousi oporu pro špičku levé nohy a po chvíli jsem opřel chodidlo o kmínek mladícké borovice. Děkoval jsem veverce, která do téhle výšky vynesla semínko a uložila ho do skalní štěrbiny. Můj život možná závisel právě na této nepatrné náhodě.

Zvířata se bezhlavě hnala vzhůru kousek ode mne.

Námahou se mi zatmělo před očima, takže jsem je vnímal jako takřka nepřetržitý proud rezavohnědých duchovitých těles. Vzpomněl jsem si na Fixe. Jakpak asi on přečkal tuhle pohromu? Neměl jsem v plicích dost vzduchu na to, abych na něho zavolal. Možná, že něco křičel, ovšem v hřmotu kamzíčích kopýtek jeho hlas zanikl.

Pach těch zvířat mě dusil. Stádo se úporně dralo vzhůru, samci s výraznými rohy i samice s mládřaty. Kolik jich bylo a jak dlouho trval ten prudký vzestup? Neměl jsem pojem o čase.

První, co jsem si plně uvědomil, byl pocit úlevy, když mě

poslední kamzík minul. Čekal jsem, kdy se objeví nějaký opozdilec. Harašilo to teď nade mnou a dolů pršely kamínky a písek. A pak ticho.

Zašátral jsem levou rukou a přenesl váhu těla zpátky na stezku. Když jsem zase stál pevně na obou nohou, vyviklal jsem čepel nože ze štěrbin a vložil ho zpátky do pochvy. Třásl jsem se a byla mi najednou taková zima, že jsem drkotal zuby.

„Fixi!“

„Jste v pořádku?“ volal můj druh zdola.

„Chvála bohu! Jak jste to přežil?“

„Spadl jsem, pane!“

„Probaha!“

„Naštěstí jsem se zachytil na kosodřevině.“

„Vyzváli jsme!“

„Ne tak docela, pane Mauklere.“

„Jak to myslíte?“

„Visím dva metry od stezky a pode mnou je propast. A co horšího, pane, ztratil jsem svůj klobouk!“

Spustil jsem se o dvacet metrů níže a zjistil jsem, že se Fix opravdu ocitl ve velkých nesnázích.

Zvířata ho srazila ze stezky. Letěl tři metry a dopadl na keř horské kleče. Tívdové sako měl, dá se říci, v mimořádně špatném stavu. Také hlava postrádala obvyklou ozdobu. Stezka zde vedla šíkmou a opravdu byla od křoviny vzdálená podle odhadu tři, možná dokonce čtyři metry.

„Natáhněte ruku!“ volal jsem na něho.

Zkusil to, ovšem byla to marná snaha. Ať jsem se natahoval sebevíc, nedosáhl jsem na něho. A i kdyby se mi to podařilo, co by to bylo platné? Fix byl statný muž, vážil jistě svých pětasedmdesát kilo. Neměl jsem dost síly a hlavně mi chyběla dostatečná opora, abych ho mohl stáhnout k sobě.

„Vydříte tam?“

„Já ano,“ odpověděl Fix. „Otázka je, zdali to vydrží ta borovice.“

„Povoluje?“

„Půda se drolí a praskají kořínky. Cítím pryskyřici. To není dobré znamení.“

Odhadoval jsem, jak hluboký je sráz pod keřem, na kterém teď Fix uvázl jako trosečník. Dvacet, možná třicet metrů. Po rovině se to dá ujit za krátkou chvíli. Volným pádem to trvá několik vteřin a odměnou je na konci smrt.

„Slezu dolů a přivedu pomoc.“

„Na mě nemyslete. Spěchejte, nebo nám Blunt uteče!“

Harry Blunt! Dobrý, statečný Fix mi připomněl, jaký je náš úkol. Blunt je protřelý novinář. Jakmile byl odhalen, spustil se po strmé skalní stezce do vesnice v údolí řeky Jiului. Možná tu má nějakého pomocníka. Vesnice je to malá, lidé ho jistě viděli. I kdyby našel povoz a vydal se po těžko schůdné cestě směrem k jihu, najmu si koně a vydám se za ním. A co Fix?

„Neztrácejte odvahu. Jdu dolů,“ volal jsem na něho. „Něco vymyslím.“

„Nejdřív chyťte Blunta a pak vymýšlejte, pane Mauklere,“ řekl mi přísně detektiv, plně oddaný svému úkolu.

Skvělý muž! Nezapomínal na povinnost, ani když mu hrozila smrt.

Stezka se teď stáčela vpravo, takže keř, na kterém visel Fix jako ubohý trosečník, byl v jednu chvíli přímo nad mou hlavou. Přímou pode mnou byl borový les. Zdálo se mi, že se skála noří do zeleného moře. Cítil jsem, jak zdola stoupá teplý vzduch. Pokřál jsem. Fix byl přinejmenším na nějakou dobu v bezpečí. Shora se přestaly sypat kamínky a cíl už byl nedaleko. Stezka vedla do lesa a jistě mě brzy zavede do vesnice. Nepochyboval jsem, že tu rychle najdu pomoc pro Fixe a že Bluntova stopa ještě nevychladla. Už jsem se rozhodl. Nejdřív Fixe zachráním a potom společně budeme pokračovat v honu za uprchlíkem. Bluntův náskok se tudíž zvětší. Nepochyboval jsem však, že i přes to ho chytíme. Můj smysl pro povinnost je přinejmenším stejně silný jako Fixův, ovšem zároveň se mi přičí opustit druhá v nouzi.

Nepochyboval jsem, že by se Fix zachoval podobně.

Už jsem byl skoro dole, když se vysoko nade mnou ozvala střelba. Byly to pušky Lee-Netford, tím jsem si byl jist.

Vzápětí jsem si uvědomil, co se stalo.

Stádo kamzíků dospělo k vrcholu skály a tam narazilo na vojáky z oddílu poručíka Hedforda. Možná, že palbu zbrkle spustil jeden z vojinů, jistě je pouze to, že ran padlo asi pět a pak střelba ustala. To zřejmě zasáhl poručík a další střelbu zastavil.

Zaslechl jsem cosi podivného a podíval se vzhůru.

To, co následovalo, bylo dílo okamžiku.

Vzduchem letěla těla tří kamzíků zasažených střelami. Narážela na skálu a strhávala lavinu kamení. Přitiskl jsem se ke skalnímu výstupku a snažil jsem se být tenký jako list papíru. Tohle už nebyly úlomky a písek. To byly i pořádné balvany velikosti pěsti, možná i lidské hlavy. Úzkostlivě jsem se díval vzhůru. Jedno tělo dopadlo na zelený ostrůvek, na němž bojoval o život ubohý Fix.

Utrhlo ho to od skály, jako kdyby statný drvoštěp přesekl kmen jediným úderem své sekýry.

Vykřikl jsem.

Fix se v poslední chvíli odrazil od skály. Viděl jsem ho nad sebou, jak letí, ruce a nohy roztažené, jako obrovský netopýr anebo veverka poletucha. Toto podivuhodné zvíře dokáže letět až půl kilometru, zcela pravidelně létá kolem jednoho sta metrů, aniž by ztratilo výšku.

Takový výkon můj dobrý detektiv Fix nepodal. Let ale stačil na to, aby tělem naplocho dopadl do koruny nejbližší borovice. Ozval se hrozný třesk. Pak nastalo zase ticho.

„Fixi!“ křičel jsem zoufale.

Detektiv mi shůry odpověděl.

„Tento strom je, zdá se, důkladnější než ten první!“

Dokonalý Angličan! Neztrácí humor ani ve chvíli, kdy jiný by ztratil všechno, hlavu předečším.

O pět minut později jsme spolu stáli na pevné zemi, druh vedle druhá, a tiskli jsme si ruce. Od sebe jsme jen těžko odtrhli dlaně, jak byly zalepené pryskyřicí.

Fix poodstoupil a kriticky si mě prohlížel.

„Mohu dát radu, pane Mauklere?“

„Jistě, Fixi.“

„Než předstoupíte před královnu Viktorii, prosím, převlékně-

te se. Mohla by vás považovat za nějakého upíra, kterého tu zanechal hrabě Dracula.“

Nevypadal o nic lépe! Špinavý v obličejí, oblek rozedraný, ulepený od pryskyřice.

„Myslím, že se královně vyhneme oba. Ale teď za Bluntem!“

„Nejdříve klobouk,“ pravil přísně. Musel jsem zvládnout svoji netrpělivost a pozoroval jsem, jak nejlepší pátrač Metro politní policie hledá buřinku. Obyčejný člověk by zmateně tékal z místa na místo, rozhlížel by se a vracel by se třikrát tam, kde už jednou byl, a vynechal by místa, kam se nepodíval. Fix si počínal, dá se říci, vědecky. Vrátil se ke skalní stěně, chvíli hleděl vzhůru a pak svým zrakem vyhledal trosku kosodřeviny, jejíž koruna ho zachránila před smrtelným pádem.

„Klobouk má jiné letové vlastnosti než utržený keř,“ vysvětloval mi. „Nicméně i on podléhá neúprosným zákonům gravitace.“

„Neměli bychom nejdřív najít Blunta a potom pátrat po pokrývce hlavy?“

Dělal, že mě neslyší. Naslilil prst a zkoumal směr větru.

„Ztratil jsem klobouk ještě při pádu, tedy dřív, než jsem dopadl do náruče této ubohé dřeviny. Vítr vane mírný, směrem severozápadním. Jelikož se odpoutal od temene mé hlavy ve výšce jednoho sta dvaceti metrů...“

„Víte to přesně, Fixi?“

„Jde o můj klobouk,“ připomněl mi. Na to jsem nedokázal odpovědět. „Při rychlosti větru šesti metrů za vteřinu, což je šestý stupeň rychlosti větru stupnice sestavené kontradmirálem Beaufortem, což byl sice Ir, ale jinak to byl výtečný hydrograf a námořník, lze odhadnout, že by se můj klobouk mohl nalézat ve vzdálenosti dvou set padesáti metrů od kolmice spuštěné z místa ztráty klobouku k zemi.“

„Budiž,“ řekl jsem odevzdaně. „Jdeme čtvrt kilometru severozápadním směrem a těšme se na dojemné setkání s kloboukem. Pak se vydáme za Bluntem.“

„Musíme ale vyřešit ještě jednu úlohu, pane Mauklere.“

„Že by?“

„Co vyděsilo ta ubohá zvířata? Proč se vydala na nebezpečnou cestu vzhůru?“

„Jsou to kamzíci,“ pokrčil jsem rameny. „Šplhání patří k jejich životnímu údělu.“

„Nikoli bláznivé šplhání! Co je to popadlo? Bojí se lidí. Copak jste někdy v horách potkal kamzíka, který by vás hodlal bez váhání hodit do propasti?“

„Málokdy je potkávám,“ připustil jsem.

„Plachost patří k jejich přirozenosti. Něco je muselo vyděsit k smrti a vyhnat do stametrové výše. To něco je někde tady.“

Mávl kolem sebe rukou.

Vykořčili jsme tím směrem, kde tušil svůj klobouk.

Uprostřed nevelké světliny v borovém lese rostla bříza, hodně vytáhla, jak se snažila dosáhnout na světlo přes vrcholky okolních stromů. Do rozsochy větvi se zaklesl Fixův klobouk. Fix šlápl na suchou větev. S třeskem se zlomila a vzápětí nás vylekal hluk těsně nad našimi hlavami. Přikrčili jsme se bezděky a těsně nad námi proletělo temné tělo.

„Krkavec!“ zvolal jsem.

„Jde mi po klobouku. Jedeš, potvoro!“

Obrovský černý pták s tělem jistě půl metru dlouhým mířil přímo k bříze. Sebevědomě rázoval svými křídly s metrovým rozpětím a klínovitý ocas ho kormidloval rovnou ke klobouku. Chňapl po něm svým zobanem s opeřeným kořenem, obratně zachytil jeho okraj a pokračoval v letu, aniž by ho břemeno nějak omezovalo.

Vytáhl jsem svůj Smith and Wesson.

„Nestřílejte,“ zarazil mě Fix. „Vyplašili bychom Blunta.“

S potěšením jsem vzal na vědomí, že přece jenom lov na člověka pokládá za důležitější než hon za kloboukem.

...

Pokračovali jsme po té rozježděné cestě.

„Co mohlo vyděsit kamzíky? A co polekalo krkavce?“ přemýšlel Fix.

„Třeba to mohl být vlk.“

„Vlk...“ opakoval pro sebe Fix, nevěřicně kroutě hlavou. „Vlci jsou v těchto lesích doma. Proč by měli vyděsit kamzíky a co víc, proč by se jich měl bát pták, kterého naprosto nemohou ohrozit?“

„Mohli by ohrozit nás.“

„Nemusíte se bát,“ řekl Fix. „Vlci člověka nenapadají. To jsou jenom báchorky. Je to plachá šelma, která se ráda člověku vyhne.“

„A když to bylo něco jiného?“

„Pak to uvidíme znovu a budeme na to připraveni,“ odpověděl statečný detektiv.

„Cesta vede do vesnice. Tudy musel nejspíš jít i Harry Blunt.“

Do Verstu to nebylo daleko. Viděl jsem na svých cestách už hodně bídných osad, ovšem tato vesnice mohla být na stupnici zchátralosti někde hodně hluboko.

Domky byly dílem dřevěné, dílem hliněné. Okna byla kryta promaštěným papírem a střechy byly doškové, zatížené plochými kameny. Jednotlivé usedlosti byly ohrazené ploty z haluzí a trnkových větví. Tu a tam jsme viděli stáje v různém stupni pobořenosti. Musely vypadat uboze, už když je jejich majitel postavil. Nebylo nám do řeči, když jsme tudy kráčeli. Mysleli jsme na lidi, kteří tu žijí. Narodili se zde a osud je přiměl k tomu, aby zde strávili celý život v bezvýsledné lopotě a pak, vyčerpání na těle i duchu, se odebrali k věčnému spánku do hrobu na veselém hřbitově obehnaném nízkou zídou.

„Nikde nikdo,“ podotkl jsem. „Kde jsou ti lidé?“

„Pracují na poli nebo v lese,“ mínil Fix.

Zastavil se u jednoho domku, zabušil na dveře, a když nikdo neodpověděl, strčil do dveří a otevřel je.

„Haló! Omlouvám se... Je tu někdo?“

Nikdo neodpověděl. Stavení bylo pusté. Uprostřed místnosti bylo vyhaslé ohniště. Popel byl ještě teplý. Odhadoval jsem, že oheň tu hořel brzy ráno a vyhasl, protože nikdo nepřiložil.

Pokusil jsem se o totéž v protějším stavení, stejně neúspěšně.

„Haló! Kde jste kdo?“ povykoval Fix.

Žádná odezva.

Vešli jsme, tentokrát už bez klepání, do několika dalších domků. Vypadalo to, jako kdyby je obyvatelé opustili ve spěchu. Někde byl překocený nábytek, napěchované peřiny ležely na zemi, otevřené truhlice a kolem nich rozházené kusy šatstva, jako kdyby někdo ve spěchu pěchoval batoh nejnnutnější výbavou a měl jen krátkou dobu na rozmyšlenou, co vzít s sebou. A všude vyhaslá ohniště.

„Něco ty lidi vypudilo,“ prohlásil Fix vážně. „Jako by tudy prošlo něco strašného.“

Vyšli jsme ven. Dívali jsme se nahoru na skalní stěnu. Tam vzniká malíčký svět plný pohodlí a bezpečí. Žije svým životem, poklidně se připravuje přivítat vzácné hosty a těší se, že vstoupí do dějin jako místo, kde se narodil mír pro dvacáté století.

Tady dole to bylo jiné. Bidné chaloupky se stopami života, jaký by nikdo z nás nechtěl žít. Snad ti lidé byli se svým údělem spokojeni. Sotva kdo z nich opustil hranice vesnice, sotva kdo se dostal párkrát v životě dál než do sousední vesnice a nějaký Brasov pokládali za takovou metropoli, jak my vnímáme Paříž nebo Londýn.

Teď je odtud cosi vyhnalo. Mělo to něco společného s Bluntem? Nedovedl jsem si představit, že by reportér mohl ty lidi vydesit. Byli zvyklí na naše vojáky a nejednou se potkali s civilní inspekci. Věděli, že tam nahoře panstvo něco staví, a jistě o tom měli komické představy. Ke strachu však neměli důvod.

Stanuli jsme před budovou, která jako jediná měla dokonce patro. Stěny měla z tesaného kamene a kolem se rozkládala vcelku úhledná zahrádka. Věděl jsem, že tohle mohl být dům místního soudce, jmenoval se tuším Koltz. Naproti byla menší, ale také vcelku výstavná budova. Nápis nad vchodem oznamoval, že jde o hostinec U krále Matyáše.

Uvědomil jsem si, že mám žízeň, a proto jsem zamířil právě sem. Fix vstoupil za mnou.

Ocitli jsme se v rozlehlé místnosti. Stály v ní čtyři důkladné stoly, nepřilíhající čistě. U stěny byl pult se soudky s vínem. Doušek zdejšího červeného by mi rozhodně neuškodil. V táboře jsem okusil místní Feteasca Neagra a to svou lahodností připomíná Gaudet Bonnet, víno z vyhlášené oblasti Saint Émilion. Přistrčil jsem k pipě sklínku, kterou jsem se pokusil očistit utěrkou pohozenou na pultě. Víno vyteklo vcelku slušné. Aspoň něco tu měli dobrého. Ohlédl jsem se po Fixovi. Zkoumal desku jednoho ze stolů, div po ní nerejdil nosem, pak se podíval pod stůl, spustil se na všechny čtyři a prolézal mezi židlemi, podobně velikému psu v orvaném tvrdovém saku. Něco se v šeru blýsklo. Ano, můj milý Fix posílil svůj zrak lupou.

Měl jsem pocit, že ztrácíme čas, a také události posledních hodin neposílily odolnost mé nervové soustavy, takže jsem promlouval poněkud nevrle.

„Hledáte tajnou Bluntovu skrýš, Fixi?“

„Přesně neví, co hledám, ale rozhodně jsem něco našel.“

Vylezl zpod stolu a ukazoval mi několik drobných zrněk.

„Obilí,“ podotkl jsem. „Výborně. Co ještě naleznete?“

„Obilí,“ opakoval po mně nespokojeně. „Půjčím vám lupu, abyste se mohl podívat.“

„Netřeba. Kdybyste našel Blunta, tak toho bych si rád prohlédl lupou i bez lupy. Obilná zrnka mě moc nezajímají.“

Fix namáhavě vysoukal své tělo zpod stolu.

„Tato zrnka nejsou obilí v pravém slova smyslu, pane Mauklere. Je to sorgo.“

„Aha,“ odpověděl jsem tónem, který mu měl napovědět, že má trpělivost se blíží zlomovému bodu. Nevšímal si toho a neúprosně pokračoval.

„Sorgo, v Egyptě tomu říkají millet. Tamilci mají hezký název cholam, velmi často se tomu říká milo. Ovšem v Evropě se ujal název čirok.“

„Milý Fixi,“ přerušil jsem jeho přednášku, teď už jedovatě, „s velkým zájmem si pokračování výkladu vyslechnu, ale až budu mít Blunta po boku.“

„Vám nepříjde nic divného? Čirok neboli sorgo, tento velbloud rostlinného světa, se pěstuje v Indii, Mexiku a v jižních oblastech Spojených států, v Nigérii a Súdánu. Kdepak se asi vzala tady, v zapadlé vesnici Verstu, v srdci Transylvánie!“

„To opravdu nevím. Pane Fixi, důrazně vás žádám, abyste řešení této záhady zařadil až na poslední místo v seznamu důležitosti svých úkolů. Soustřed'te se na ten první bod, a tím je nalezení Harryho Blunta. Pak přátrejte po sorgu. Nyní odcházíme.“

„Kam, smím-li se ptát?“

„Hledat Blunta,“ odsekl jsem a vyšel ven. Ohlédl jsem se, abych Fixe spatřil, jak potřásá hlavou a strká ta svoje vzácná zrna do kapsy.

Moje nervozita měla dva hlavní důvody. Jednak to bylo potrhlé chování mého druha, jednak to byla nejistota, co dělat. Doufal jsem, že ve vesnici čítající pár desítek domků najdeme po Bluntovi nějakou stopu. Někde si musel najmout povoz anebo aspoň koně. Ale kde, když byla vesnice vylištěná?

Šel jsem dál a Fix se coural za mnou. Ohlédl jsem se a detektiv zrovna něco maličkého zvedal ze země. Nechtěl jsem se ptát. Bylo mi jasné, že zase našel zrnko toho svého hloupého číroku. Moje rozmrzelost rostla. Otočil jsem se a cesta, když už nechci použít slovo ulice, byla prázdná.

„Fixi!“ zvolal jsem rozloženě. Jistě někam zaběhl hledat ta svoje zpropanená zrnka.

„Pojďte sem, Mauklere!“

Fix mě volal odkudsi zdola. Vrátil jsem se a mezi dvěma domky jsem spatřil úzký průchod vroubený neladnými zidkami z kamenů zřejmě vylovených z řeky. Zidky byly prorostlé kopřivami a bodlácím. Cestička se lomila a za zátočinou jsem spatřil Fixova záda. Nad něčím se skláněl.

Byl jsem odhodlaný mu udělit pořádnou herdu, pokud ho přistihnu, že zase zkoumá nějaké zrno.

Na břehu potoka ležel bezvědomý muž. Konečně nějaký obyvatel vesnice!

Byl vyhublý na kost, pod ostrým nosem výrazné kníry, jinak byl oholený. Na sobě měl černou kazajku a černé kalhoty zastrčené do holínek. Opodál ležel jeho klobouk a v ruce svíral jutový pytel. Sevření povolilo a pytel byl pootevřený. Spatřil jsem zrna a nepochyboval jsem o tom, že je to ten Fixův čirok.

Rád bych teď Fixovi pořádně vynadal. Místo Blunta jsme díky těm jeho směšným zrnům našli nějakého rumunského opilce.

Fix asi vytušil, v jaké jsem náladě, a významně ukázal na pytel.

„Co je?“ štěl jsem jazykem ztěžklým žízni.

Neodpověděl. Podíval jsem se pořádně a spatřil nápis CHAKARI SHORGUNM Co.

„Chakari je oblast v jižní Africe. Najdete ji mezi řekou Limpopo a jezerem Tanganyika,“ řekl Fix. Znovu se sklonil nad bezvládným mužem a prohledával mu kapsy. Vytáhl tři jednopencové mince. Na dvou jsem spatřil tvář naší královny, na jedné byl její předchůdce, král William IV. „Tak co vy na to, pane Mauklere?“

Měl navrch, to jsem musel uznat.

„Pracuje pro Blunta. Platil mu anglickými penězi.“

„To je nejpravděpodobnější výklad, pokud nepředpokládáme, že ho platí náš dobrý poručík Hedford, jehož muži mě svou střelbou málem připravili o to nejcennější.“

„O život?“

„O klobouk, pane Mauklere. V tomto pytli najdeme vysvětlení, čím mohl ubohý vesničan posloužit zpravodaji Daily Chronicle. Čirok je velmi užitečná obilovina a používá se k mnoha účelům. Mimo jiné slouží i jako krmivo pro holuby, pro svoji výživnost.“

„Poštovní holuby!“

„Přesně tak. A máme zde vysvětlení, proč Harry Blunt vůbec prchal z Tábora míru. Je to novinář, pane Mauklere. Zatčení se nemusel bát. Nic se mu nemohlo stát, jenom bychom ho na pár dní zavřeli. Jakkup asi by potom podal zprávu svému listu? Navíc, musel se na předání zprávy připravit. I kdybychom ho nebyli odhalili, zevnitř tábora to bylo vyloučené. Musel tedy najít nějakou cestu mimo jeho okruh. Připravil se dobře. Dopravil do nejbližší vesnice klece s poštovními holuby, nachystal

jim i zásobu krmení. Předpokládal, že by v téhle chudé oblasti asi těžko nějaké vhodné krmení pro své ušlechtilé opeřence sháněl. No a najal zdejšího člověka, aby mu je krmil.“

„Vy jste to tušil už v hostinci U krále Matyáše...“ zašeptal jsem.

„Byl jsem si skoro jistý.“

„De apa... de apa...“ probral se muž z mrákot a šeptal.

„Chce vodu,“ řekl Fix.

Nabral jsem ji z potoka do dlaní a několik krůpějí skanulo na mužovy rty. Vzpamatoval se, posadil se a divoce se kolem sebe rozhlížel. Škubal hlavou jako vyděšený pták, nakonec se podíval nad sebe a bázlivě mrkal.

„Je vyděšený,“ podotkl jsem. „Jako ti kamzíci a krkavec. Co se tu stalo?“ obrátil jsem se na něho.

Něco mekotal. Nerozuměl jsem mu ani slovo.

„Holubi... poštovní holubi...“ přemýšlel Fix. „Kdepak byste asi přechovával poštovní holuby, pane Mauklere?“

„Asi ne ve vesnici. Zdejší lidé asi neznají tento způsob komunikace a jistě zastávají zásadu, že je lepší holub pečený na talíři než s poštou na střeše.“

„Také si myslím. Takže byste je choval někde mimo ves.“

„To určitě.“

„Na vyvýšeném místě?“

„Dozajista. Holub nejdříve nabírá výšku, krouží kolem místa, odkud byl vypuštěn, a pak teprve se orientuje ve směru a vydá se k domovu. Určitě bych ho choval někde na výšině.“

Podívali jsme se na sebe.

„Goertzův hrad!“ zvolali jsme oba současně.

Ondřej Neff

* 26. 6. 1945, Praha

Do povědomí československého fandumu vstoupil v roce 1982 jako literární historik a teoretik knihou *Něco je jinak*. Na úplně prvním pardubickém setkání byla neformální beseda o této knize prvním programem conu.

V prvních ročnících Ceny Karla Čapka aktivně působil i v její porotě a pomáhal tak vytvořit novou školu české SF.

Hlavně je ale znám jako úspěšný autor řady SF povídek a knižního cyklu o Arkadii, pozemské kolonii na Měsíci, ve kterém se na pozadí dobrodružného děje pokouší promýšlet otázky morálky a etiky ve společnosti, kde (ani) vzduch není zdarma.

V roce 2000 jej Akademie SFFH uvedla do své Sině slávy.

Místo pro Mistrův podpis

Interdikt

Josef Pecinovský

Od nepaměti chodí po světě Stavitelé. Poznáte je snadno – zvláštní postava v dlouhém plášti, s širokým kloboukem se špičatým dýnkem. Zvolna se pohybuje krajinou, vždy se někde objeví a pak zase rychle zmizí. Zásadně chodí pěšky, někdy bos, jindy má na nohou jen jednoduché sandály.

V ruce drží hůl, kterou nemůže ztratit. Je dlouhá, vždy svého nositele o kousek převyšuje, je rovná a jsou na ní vyřezané tajemné znaky.

Pravda, je jen málo lidí, kteří by se s ním doopravdy setkali. Stavitelů je málo, zato chodí světem už od samého jeho stvoření, a kam přijdou, po sobě zanechají své stopy. Nestavějí rukama, nekreslí složité plány, nepotřebují čtu řemeslníků. Využívají síly, kterou odčerpávají z lidských životů. Mnozí proto stavitele nemají rádi, ale jiní je vyhledávají. A někdy se lidé i modlí, aby se konečně stavitel ukázal.

Je příznačné, že nejvíc práce mají stavitelé v dobách válečných, kdy je třeba stavět opevnění nebo bořit zdi. Tady jsou lidé schopni neuvěřitelných obětí, ani ne tak z důvodů bezpečnosti, jako z touhy po kořisti.

Již tisíce let chodí stavitelé po tomto světě, ale pokud je známo, jen jedním z nich v celé té předlouhé historii byla žena.

A pak nastal den, kdy Stavitele pozval do svého sídla sám biskup.

Vojtěch se domníval, že se jedná o zdvořilostní návštěvu a že biskup snad během řeči naznačí, že by se Stavitel nějak mohl podílet na stavbě chrámu. Skutečností bylo, že Vojtěch měl už tu čest postavit malou mešitu a opravovat synagogu, ale s křesťanským chrámem neměl zatím nikdy co do činění. A tento chrám svaté Barbory, to byla výzva.

Byla to vlastně dvojhlodní katedrála se zajímavým půdorysem, protože obě lodi stály proti sobě čelně a odděleny byly kněžištěm a oltářem. Kolem kněžiště se tyčily dvě štíhlé věže snad až do výšky čtyřiceti sáhů. Výška věží byla umocněna tím, že chrám byl postaven na kopci, sousedícím s hradní čtvrtí.

Vojtěchův citlivý znak rozpoznal, že nový chrám se staví na základech románské baziliky, její stavitel tedy plně využil práce předků a k jejich chvále a chvále Boha vyzdvihl chrám až k nebesům.

Už se rozhodl, že toho muže zkusí vyhledat, ale najednou tu bylo pozvání od biskupa. Bylo ústní; Stavitel byl příliš malý pán na to, aby biskup plýtlval drahým pergamenem a zval ho písemně.

Nechtělo se mu tam, cítil podvědomě, že z církevního stolce vane chlad. Ale nad městem se tyčila katedrála, Stavitel nepřetržitě cítil tu masu kamene a skoro by byl ochoten se vsadit, že něco tady není v pořádku.

Privítání nebylo právě vřelé, ale to Vojtěch ani nečekal.

Místnost to byla nevelká, temná. Malými okny s vitrážemi pronikalo jen tolik světla, aby jej bylo možné odlišit od tmy. Na dlouhém těžkém stole hořelo několik svíček, za stolem seděl biskup. Byl to mírně obtloustlý muž kolem padesátky. Na ruku se mu třpytily prsteny, jeho fialový plášť byl prošíván zlatými nitkami.

Místní církev je patrně bohatá, řekl si Vojtěch, a pokud ne církev, tak pan biskup určitě.

Na zdi za biskupem visel velký kříž, který jako by měl speciální osvětlení; tato stěna byla v celé místnosti jediným světlejším místem. Vojtěchovy smysly objevily desítku svící, jejichž plameny byly před jeho zrakem skryty.

Něco se pohnulo u protější zdi. Vojtěch poznal, že tu biskup není sám. Stála tam v přítmí asi desítky mnichů. Jeden z nich se opíral o psací stolec, v ruce držel brk.

To nevypadá, že by mi chtěli dát zakázku, blesklo hlavou Vojtěchovi.

Stanul asi čtyři kroky od biskupovy židle. Ruka toho muže se natáhla vpřed, zjevně očekával, že Stavitel poklekne a políbí jeho prsten.

Vojtěch se ani nepohnul; biskupova ruka trčela chvíli ve vzduchu a pak opět poklesla.

Vojtěch viděl biskupovi špatně do tváře, ale byl si jist, že její rysy ztuhly.

Zbytečně doufal, že by mu někdo nabídl židli, ostatně zde žádná nebyla. I stůl byl, kromě několika svícňů, žalostně prázdný.

Pak někdo promluvil, ale biskup to nebyl. Hlas se ozýval ze skupiny mnichů, jejichž temná masa splývala s kamennou stěnou.

„Jméno!“

Byl to spíš rozkaz než otázka.

„Protože jsem přišel na pozvání, tak mé jméno znáte,“ odpověděl klidně Vojtěch.

„Odpověz!“

„Nejsem před soudem,“ zněla Vojtěchova slova.

„To se ještě uvidí!“ pokračoval panovačný hlas.

„Budiž, jmenuji se Vojtěch a jsem stavitelem,“ rozhodl se Stavitel přistoupit na jejich hru.

„Věk?“

„Nevím,“ pokrčil rameny Vojtěch, a nelhal. Opravdu svůj přesný věk neznal.

„Věříš v jediného a spravedlivého Boha?“

„Věřím ve spravedlnost lidskou.“

„Nám se spíše jeví, že jsi bezvěrec. Proč jsi odmítl pokleknout před služebníkem Božím biskupem Theodorem z Krnova?“

„Jediný, před kým jsem ochoten pokleknout, je Bůh.“

Mezi mnichy se dal rozpoznat pohyb a šum. Vojtěchovy odpovědi byly zjevně neuspokojivé. Z tichých hlasů se dalo rozpoznat jediné slovo – kacířství.

„Sám jsi přiznal, že Boha neuznáváš?“

„Mám svého Boha, spravedlivého a přívětivého.“

„Tvé tvrzení hraničí s kacířstvím,“ zněl onen přísný hlas, ale poněkud oťreseně.

„Je možné, že církev si mé počínání vysvětluje jinak,“ zněla rozhodná odpověď. „Ale kvůli otázce, v jakého boha věřím, jste si mě sem určitě nepozvali.“

„V tom máš pravdu, otázku tvého kacířství ponecháme na pozdější dobu. Teď nám řekni, kdy a při jaké příležitosti ses spojil s ďáblem, abys mohl provozovat své nekalé povolání.“

„Mé povolání je čestné stejně jako každé jiné,“ odvětil Vojtěch. Pochopil, že se usadil ve špatném městě. „Přináším lidem pomoc stejně jako švec, krejčí, kovář nebo farář.“

„Nedovazuj se připodobňovat své nekalé rejdy s prací božích služebníků!“

Vojtěch pokrčil rameny. Pochopil, že tenhle rozhovor k němu nepovede.

„Takže mě chcete vyhnat z města? K tomu jste mě nemuseli volat sem, stačilo vzkázat, že církev nahlíží na mou činnost s nelibostí.“

„Církev nikoho z města vyhánět nebude, od toho je tady světská spravedlnost.“

„Tak co tedy chcete?“

„Chceme, aby ses doznal ke spojení s ďáblem.“

„Nikdy jsem ďábla neviděl a velice pochybuji, že někdo ze zde přítomných se s ním někdy setkal.“

„Teď ještě ke všemu rouháni!“ zvolal hlas a biskup se poprvé pohnul. Zdálo se, že mu stavitelova slova působí přímo bolest.

„Nepotřebuji žádného ďábla, abych mohl stavět. Je to tajné umění arabských mistrů, kterému jsem se vyučil.“

„Takže jsi přišel ze země nevěřících!“

„Jistě, byl jsem tam, ale to snad není zločin. I Mojžíš žil v zemi nevěřících, než mu Hospodin ukázal správnou cestu.“

„Dobrá, tak nám tedy vysvětlí, jak to děláš.“

Stavitel pokrčil rameny.

„To nejde vysvětlit někomu, kdo není zasvěcen do tohoto umění, je to asi stejné, jako vy nemůžete věřícím vysvětlit, jak rozmlouváte s Bohem.“

Možná jsem si dovolil hodně, připustil Stavitel. Měl však s církevními kruhy své zkušenosti, už několikrát se ho snažili znemožnit. Vždy odpovídal stejným způsobem, nenechal se zvíkat. A nikdy nedal najevo strach.

„Možná že skutečně s ďáblem nerozmlouváš,“ připustil vyslyšející. „To teprve zjistíme. Nyní nám ale vysvětlí, jak jsi mohl obloudit to nevinné dítě.“

Tak tuhle ránu Vojtěch nečekal. Poznal, že teď, když do jeho života vstoupila Markéta, se musí naučit čelit novým situacím.

„Myslíte Markétu?“

„Ovšem, myslíme tvou konkubínu, s kterou žije v neposvěceném svazku.“

„Běžně neodpovídám na urážky,“ řekl Vojtěch. „Ale tady si mohu myslet, že nejste informováni. Náš cech mě zavázal jednou za život přijmout žáka do učení. Markéta je má žákyně.“

Na několik minut nastalo ticho. Biskup se zvolna zvedl ze židle a volným krokem přenesl svůj tělnatý trup do temného koutu. Bylo zřejmé, že skupinka se radí.

Pak se biskup vrátil ke své židli a poprvé promluvil.

„Staviteli Vojtěchu,“ zazněl jeho hlas, byl vysoký, až pisklavý, a odrážel se od kamenných stěn. „Přesvědčil jsem se, že při svém povolání používáš nečistých sil, i když zatím ještě nevíme, zda ses spojil se samotným ďáblem. Církev svatá, jejímiž jsme zástupci před Bohem i zde na zemi, si nepřejí, abys nadále setrval v našem městě. Proto trváme na tom, abys je do zítřka do poledních hodin i se svou... žákyní... opustil. Slyšíš-li je u konce.“

Bylo slyšet jen šouravé kroky na kamenné podlaze, jak skupinka mnichů v hnědých hábitech, s rukama založenými v rukávech, opouštěla místnost.

Vojtěch tu zůstal sám, nikdo se o něj nezajímal. Viděl, jak postupně zhasínají svíce a reliéf Krista na kříži se pomalu vytrácí.

Neměl tady už co na práci. Otočil se a vyšel dveřmi, do kterých ho uvedli. Bez potíží se dostal na ulici.

Byl poměrně krásný den, ale během té hodiny, kterou Vojtěch prožil ve sklepení u výslechu, se zatáhlo a začal vát ostrý vítr.

Dal se čekat snít.

* * *

Když přišel druhý den na staveniště, bylo vše při starém. Čtyři muži vybírali horninu a nakládali ji do okovů, které šest mužů šlapajících v obrovském dřevěném kole vytahovalo vzhůru.

Byl čas na to, aby opět narušil pevnou skálu pět, šest sáhů do hloubky. Tam by kopáč z nepříliš tvrdé oceli neměl šanci.

A pak uslyšel, že se něco děje. Byl to jakýsi nezvyklý šum, lidé zvyšovali hlasy a vrhali pohledy přímo na něj.

Cítil z nich nepřátelství, ale i strach.

A pak zaslechl to děsivé slovo – interdict.

Předstíral, že zatím o ničem neví, a zeptal se mistra, co se děje.

„Mistře Staviteli,“ odpověděl ten dobrý muž, „já sám proti tobě nic nemám, ale všichni ti, které tady zaměstnávám, si žádají tvůj odchod.“

„Proč, vždyť jim přece pomáhám a skoro nic za to nechci.“

„Já vím, já vím, ale dnes od poledních hodin platí nad městem interdict, a bude trvat, dokud z města neodjedeš. Tak rozhodl biskup a tak to i bude.“

„Ale...“

„Obávám se, mistře Staviteli, že nemáš na vybranou. Tamhle Václavovi umírá otec a on si nedovede představit, že by nedostal poslední pomazání. Janek se chce v sobotu oženit, a opravdu by se zlobil, kdyby muselo dojít k odkladu.“

A pak, dovedeš si představit, že by lidé nemohli jít v neděli do kostela? Slyšel jsem, že dveře našeho chrámu jsou uzamčeny jako pevnost... Lidé se brzy obrátí proti tobě, a pak bys ne-

musel vyváznout se zdravou kůží. Věř mi, mistře Staviteli, rádím ti dobře. Odejdi.“

Pohlédl do davu a teď už slyšel hlasité reptání.
Pochopil, že už zde vůbec není vítaným hostem.

* * *

Než došel k městské bráně, uvolnila se struktura skály v budované šachtě o dobrých třicet sáhů. Do šachty vnikla voda a čtyři kopáči se zachránili v poslední chvíli.

Věděl, kam má jít, ale neměl nejmenší tušení, jaký má město Frýdlant zájem na jeho Markétě. Byl si jist, že tam nikdy nebyla a nikoho tam nezná.

Vykročil.

Když byl asi čtvrt míle daleko, rozezněly se v opevněném městě zvony. Interdikt byl odvolán.

* * *

Čtyři desítky mnichů a několik set měšťanů si našlo cestu do katedrály na nešporní pobožnost. Přestože nebývá zvykem měnit ustálený pořádek, krátce po Psalmidii a Lectio Bervis vystoupil otec Cyril na kazatelnu, aby pronesl krátkou pochvalnou řeč. Velebil v ní neomylný instinkt biskupa Theodora z Krnova, který svou rozhodností ochránil město před vlivem nečistých sil a zahnal ty, kteří chtěli šířit ve městě kacírství. Ve své krátké řeči několikrát zmínil d'ábla, a jeho slova se odrážela od mrazivě chladných kamenných stěn a bušila do srdcí mnichů i několika stovek věřících.

Když konečně sestoupil po točitých schůdcích a jeden z mnichů začal zpívat Kantikum Panny Marie, stalo se něco, co donutilo všechny zvednout oči k temné klenbě.

Plamen svící tam nedosáhl, ale ten podivný zvuk, který se odsud rozléhal, nevěstil nic dobrého.

A pak zpěv ustal v půli slova, protože se do boční lodi zřítíl ze stropu jeden kámen, pak druhý, třetí, a pak se pomalu začal kácet jeden z pilířů.

Lidé, kteří seděli v lavicích vzdálenějších od oltáře, neměli jak uniknout, a mnozí z nich ani netušili, že se na ně shora řítí naprostá zkáza.

Pilíř dopadl s temným rachotem a drtil vše – lavice, klekátko, sochy, lidská těla i samotnou kazatelnu, na níž před minutou stál otec Cyril.

Prostor zaplnily desítky výkřiků. Ve zviřeném prachu zhasínaly svíce a vypukla naprostá panika. Lidé, kteří zůstali zavaleni pod runami kamení, sténali.

A než stačili všichni prchnout, uvolnil se další sloup a zřítíl se o kus dál, právě tam, kde se shromáždilo nejvíce věřících.

Velkým otvorem ve střeše katedrály se dovnitř linulo světlé pohasínajícího dne a na podlahu poničeného chrámu se začaly snášet sněhové vločky.

* * *

Stavitel spatřil jezdce, který se blížil v jeho stopách.

„Jsi Vojtěch, zvaný Stavitel?“ vykřikl.

Vojtěch nic nechápal, ale přikývl. Osamělého muže se nemusel bát.

„Máš se hned vrátit do města!“

„Kdo mi to vzkazuje?“

„Sám převor našeho kláštera, otec Cyril!“

„A copak se tam přihodilo tak důležitého, že mě církev svatá zve nazpět?“

„Dva sloupy katedrály se zřítily, klenba hrozí zřícením každou chvíli. Na čtyři desítky lidí tam zemřelo pod závalem, a špitál je plný raněných!“

„A proč mi to nevzkáže sám pan biskup?“

„Pan biskup musel náhle odcestovat, jeho zástupcem je právě otec Cyril. Pokud prý se nevrátíš, není na světě nikdo, kdo by celou katedrálu zachránil před úplným zřícením.“

Tak taková je pravda, říkal si Stavitel. Tady musel rozhodnout sám Bůh. Připomněl si, jak ještě včera ráno – a opravdu to bylo včera ráno? – procházel katedrálou a zjistil, že základy jsou podemleté. Kdyby ho biskup i měššané nevyštvali z města, byl by jim to ještě stačil říct a předešlo by se neštěstí.

A teď ho opravdu sama církev volá zpět?

Rychle se rozhodl.

„Dej sem toho koně,“ řekl Stavitel. Posel na něj chvíli hleděl a pak pochopil. Seskočil ze sedla a podal Vojtěchovi otěže.

Vojtěch se vyhoupl do sedla neobyčejně lehce, pobídl zvíře patami a vyrazil tryskem.

* * *

Temná noc a studený vítr nesvědčily katedrále. Ke čtvrté hodině ranní se zřítíl další sloup, klenba jako zázrakem zůstala viset.

Otec Cyril se v té době modlil v klášterní kapli. Přehrával si nesrozumitelná slovíčka, a kdo by jej zaslechl, možná by se podivil, jaká jsou jeho nejniternější přání.

* * *

Stavitel se vrátil do města večer. Už byla tma.

Přesto chtěl hned vyhledat biskupa. Velice byl překvapen, když mu řekli, že biskup není ve městě, a zavedli ho k otci Cyrilovi.

Jakmile otec Cyril poprvé promluvil, poznal Vojtěch, že to byl právě tento mnich, který ho vyslyšel při podivné audienci.

Ani v jeho přítomnosti si Stavitel nesměl sednout, bylo zřejmé, že se církevní hodnostář musí hodně přemáhat, aby hovořil s někým tak obyčejným. Hlas zněl povýšeně, slova byla úsečná, strohá. Spíš přikazoval než žádal.

Poměrně přesně vysvětlil Staviteli, oč se jedná. Potřebuje zpevnit zbývající pilíře boční lodě a zajistit zbytek klenby před zřícením.

„Doufám, že Bůh vyslyší mé modlitby a nedopustí, aby náš jedinečný stánek Boží podlehl zkáze,“ zhruba tak zněla každá druhá věta, jako by ne Stavitel, ale Bůh měl zastat veškerou práci, až nebylo jasné, k čemu vůbec potřebuje stavitele.

„Hned se vydám ke katedrále, abych posoudil rozsah škod,“ řekl Vojtěch, když otec Cyril udělal ve své řeči krátkou pauzu.

„Je přece tma, to nepočkáš na ráno?“

„To, co se stalo, poznám i v noci.“

„Zakázal jsem v noci rozdělovat poblíž katedrály ohně, podle rady pana Petra z Kunštátu.“

„Nebudu potřebovat oheň,“ dodal Stavitel. „Vrátím se ráno a budu tě informovat, otče Cyrile,“ řekl a volným krokem odešel. Tušil, že v mnichovi kypí krev, protože mu nedal žádný pokyn k odchodu, ale Vojtěch byl svým pánem a nepodřizoval se žádným církevním pravidlům.

Kdyby si myslel, že slouží jen tomuhle pyšnému Cyrilovi, nehnul by ani prstem, ale věděl, že katedrála byla postavena pro lid a ne pro kněží. Ti jsou pomíjející, dobří nebo špatní, jací se právě narodí, ale katedrála zůstane. A lidé potřebují ke své víře kostely a velké chrámy.

Kolem chrámu bylo zcela pusto. Každý se bál, že by se mohl zhroutit další pilíře, nebo, nedej Bože, celá klenba. Lidé si zachovávali náležitý odstup, nehledě na to, že teď večer nebylo ani v ulicích tohoto města příliš bezpečno. Vojtěch zahlédl jen dva nebo tři stíny, které se pokradmu plížily podél stěn a ukrývaly se v temných koutech. Mohli to být zloději, nebo také milenci hledající okno, kterým by mohli vlézt do teplého pokojíku.

Stavitel kráčet ulicí beze strachu.

Temná katedrála se nad ním tyčila v bezměsíčné noci jako mohutná masa kamene.

Šel najisto k místu, kde před několika dny zjistil podezření. Právě tam našel tři pilíře v troskách, naskládaly se nevábně napříč boční lodí. Zřítel se zde strop a zničil při tom dvě boční kaple. Vzniklým otvorem mohl Stavitel hledět do nitra chrámu. Jeho oči teď viděly jako ve dne. Další dva boční pilíře byly tak nestabilní, že by je snad shodil silný závan větru. Co však bylo nejhorší, v podobném stavu byly i tři pilíře podpírající střechu hlavní lodě. Byly mnohem mohutnější a vyšší, a kdyby se zřítily, mohly by s sebou strhnout další a vyvolat tak dominový efekt.

Jeho zrak teď pronikal hluboko do podzemí, a stav základů ho v tom ujistil. Tento chrám je odsouzen ke zkáze, pokud někdo v nejbližší době nezpevní základy stavby.

Pravděpodobně na nějakou dobu zachráněny pilíře před zřícením mráz, okolní půda ztuhne na kámen, ale sám led nahodí vnitřní strukturu stavby, voda pronikne do spár mezi kameny, které se uvolní, a další zkáza je neodvratná.

Naopak se mu docela zamlouval stav věže, která měla samostatné základy, a zdálo se, že jejím autorem byl jiný stavitel.

V žádném případě se na stavbě nemohl podílet někdo z jeho druhů, stavitelů, kteří prošli zkouškou perského kříže. Nikdo z nich by neodvedl tak nedbalou práci.

Stavitel si odplivl, protože to, co zde viděl, bylo jen důsledkem pýchy biskupa a jeho předchůdců. Všichni chtěli zvednout stěny chrámu vysoko k nebesům, a zapomínali na to, že tuto slávu je třeba založit na zemi.

Naproti tomu – tato katedrála byla románská, a Stavitel už viděl vznešené francouzské katedrály s vysokými stěnami, úzkými okny, lomenými oblouky, nádhernou sochařskou výzdobou. Kdyby se tento chrám zřítel, bylo by třeba postavit nový...

Ne, pokud tu bude otec Cyril, nikdo Vojtěchovi nesvěří stavbu psi boudy, natož katedrály. Ale na to, aby zpevní stavbu, na to je jim Vojtěch dobrý. Věděl dobře, že ho brzy poženou dál jako špinavého psa.

Když se vrátil na klášterní dvůr, dověděl se, že otec Cyril už šel spát. Trochu se podivil, protože si myslel, že převor by se rád dověděl, jaký je stav jejich chrámu. Věděl však, jaké mají mniši zvyky.

Ve tři hodiny ráno našel převora v klášterní kapli v pokorné pokoře na klekátku. Vedl ranní pobožnost s dalšími třemi desítkami bratrů, kteří všichni v této noční hodině a v tom děsivém chladu vstali ze svých lůžek v nevytopených celách a oděni jen řeholním rouchem z hrubého sukna, převázaným provazem, v lehkých opáncích na nohou, vyjadřovali svou pokoru před tím, kdo možná o tolik obětování ani nestál.

„Další sloupy boční lodě se zřítí během dvou nebo tří dnů, a hrozí i zřícení sloupů hlavní lodě,“ řekl Vojtěch, když otec Cyril na okamžik zvedl hlavu a vzhledl k nebesům.

„Taková je vůle Boží,“ pronesl otec Cyril a zle se podíval na Vojtěcha. „A ty, neznabohu, neruš naši modlitbu, a přijď po snídani.“ Otec Cyril byl sluha Boží, ale Vojtěchovi připadalo, jako by k němu promlouval jeho skřehotavým hlasem sám ďábel.

Přespával tedy na podlaze spolu s čtyřmi desítkami náhodných pocestných; přestože mnichové Vojtěcha naléhavě potřebovali, neobtěžovali pro něj ani volnou celu. K snídani dostal misku polévky, z níž vytáhl kusy tuřínu a zelí. K tomu příkusoval mizerný tuhý chléb.

Ale jak mohl zahlédnout, sami mniši nesnídali nic lepšího.

Celým klášterem prolézal chlad, nikde neviděl žádná kamínka a nedovedl si představit, jak tady ti mniši v zimě žijí. Ostatně vytápěn nebyl ani sál parlatoria, kam si ho otec Cyril nechal zavolat.

„Nezajímají mne detaily, ty si nech pro odborné rozpravy. Potřebuji, abys stavbu zajistil natolik, aby nehrozilo další zřícení. To je vše.“

„Dobře, ale...“

„Dokážeš to?“

„Jistě.“

„Tak se do toho dej.“

„To není tak jednoduché. Je třeba zaplatit.“

„O penězích budeme mluvit, až zjistíme, že stavba drží a nespadne.“

„To nejde. Mně je potřeba zaplatit předem.“

Otcem Cyrelem to doslova trhalo. Vstal ze své nepohodlné židle a vztyčil se v celé výšce. Jeho ruka se vytrčila vpřed s namířeným prstem, jako kdyby chtěl Vojtěcha probodnout.

„Ty, ty máš tu drzost žádat o platbu předem? S našim klášterem obchodují desítky řemeslníků, a každému jsme vždy včas zaplatili. Náš klášter nikdy nezůstal nikomu nic dlužen.“

„Jde o trochu jinou platbu,“ podotkl Stavitel. A vysvětlil otci Cyrilovi, jak je to s platbou za jeho stavby.

Vojtěch nečekal, že by bladá tvář otce Cyrila mohla ještě víc zblednout. Bylo teď vidět, že se v tom muži odehrává krutý vnitřní boj. Dokázal si představit, co se nyní tou hlavou asi honí. Doslova viděl, jak na jazyku visí slovo „ďábel“. Ale pak se otec Cyril ovládl.

„Pravda, nikdo mi platit nemusí, ale já pak nemohu stavět,“ pokračoval Vojtěch.

„Takže ty chceš ukrojit z našeho života,“ zasípěl Vojtěch. „Copak nevíš, že k něčemu takovému má oprávnění jen Bůh?“

Bylo zřejmé, že otec Cyril našel ta správná slova.

„Je vůlí Boží, že ovládám toto řemeslo a mohu lidem posloužit, když to nejvíc potřebují,“ odvětil Stavitel.

„Vůle Boží? Ale kterého Boha, určitě jde o Boha těch mohamedánů, těch bezvěrců. Slyšel jsem, že to tvoje umění se učí někde v Arábii.“

„To nepopírám, mé umění posvětili v Teheránu. Ale já jsem přesvědčen, že existuje jen jeden Bůh, který k různým národům promlouvá různými způsoby a vyžaduje od nich odlišné obřady.“

Převor udělal znamení kříže.

„Dost, dost, dost těch kacířských myšlenek. Ostatně, nejsme tady na církevní rozpravě. Proč neuděláš výjimku, když jde o stavbu určenou ke slávě Boží?“

„Protože bych pak musel platit sám. Velmi rychle bych zestárl a zemřel a nemohl bych tedy dál sloužit lidem. Ostatně postupuji podle pravidel svého cechu, která mi zakazují sloužit lidem zdarma. Ber tak, jak to je, nebo půjdu jinam, kde mě budou vidět raději než zde.“

Otec Cyril se asi na minutu odmlčel. Hleděl kamsi do prázdná a pak se zeptal:

„Kolik let chceš odkrojit z mého života?“

„Nemusí to být jen tvůj život, otče Cyrile,“ odvětil Vojtěch. „Platit mi mohou všichni, pro které je bazilika nějak důležitá. Tedy mniši, kostelník, farář, ba i pan biskup, a...“

Chťel dodat, že i věřící, ale pak si to rozmyslel. Kdyby to řekl, neobětovali by mniši ze svého života ani minutu a nahnali by sem všechny žebračky.

„Kolik let je to dohromady?“

„Na zpevnění základů stačí asi patnáct let. Pokud bych měl ještě postavit všechny sloupky zpět na svá místa, postačí, když zaplatíte šedesát let. Myslíš, že to není mnoho.“

„A bazilika potom bude v takovém stavu, jako kdyby se sloupky nikdy nezřítily?“

„Přesně v takovém.“

„A jak zaručíš, že se ti při stavbě celý chrám nezřítí?“

„Nijak, ale kdyby se tak stalo, zavazuji se ji postavit na vlastní účet. I tak zní klauzule našeho cechu. Zpackanou stavbu napraviš, i kdybys měl zemřít.“

„Vrať se za hodinu,“ řekl převor a pokynul Staviteli, že je propuštěn.

* * *

Stavitel nechtěl, aby ho při práci někdo rušil. Proto začal až po jedenácté hodině večerní, a chtěl být hotov dřív, než ponocný odtroubí půlnoc. Ostatně ho nečekal příliš těžký úkol; základy, aniž to kdo tušil, zpevnil už ráno, a vlastně tím baziliku zajistil před dalším řícením zdí. Riskoval to, že mu nikdo nezplatí, ale tady se mohl plně spolehnout na otce Cyrila a jeho pýchu. Otec Cyril nemohl připustit, aby bazilika padla.

Stavitel mu viděl až do žaludku – otec Cyril měl velké plány. Chťel postavit novou katedrálu. K tomu ale musel být nejdřív biskupem a potom potřeboval sehnat dostatek peněz, anebo aby podpořil své osobní ambice, mohl Vojtěcha zaměstnat na

několik let na plný úvazek. V Čechách teď nebyl nikdo, kdo by dokázal stavět gotické chrámy. Musel by si pozvat drahé stavitele z ciziny, a Vojtěch, když se to vezme kolem a kolem, je levný. Jeho práce nestojí žádné peníze...

Za zpevnění základů mu zaplatili všichni mnichové, každý obětoval půl roku svého života, a jak se dověděl, činili tak z lásky k Bohu, ale jak se dalo očekávat, obětovali každý ještě dalších devět měsíců. Otec Cyril si přál mít baziliku neporušenou.

Stavitel nutil obří balvany, aby se pohnuly zpět k místu, kam je před půl stoletím zasadila lidská ruka. Mnohé kameny z pilířů byly prasklé; některé dokázal opravit, jiné zavrhl a dal pokyn zemi, aby vydala nový materiál, jenž svou vůlí opracoval do žádaného tvaru.

Všechny tři zřícené pilíře zvolna vyrůstaly a tvarovaly se do kruhového průřezu, a Vojtěch už uvažoval nad tím, jak nad nimi rozprostře klenbu.

Pak si všiml pohybu v uličce podél klášterní zdi.

Nelíbilo se mu to, požádal otce Cyrila, aby mu zařídil během stavby klid. Ale zdálo se, že je to jen zvědavce. Byl to shrbený muž zahalený do dlouhého pláště, a jak jej tak Stavitel po očku sledoval, z jeho kroků bylo zřejmé, že je mladší, než se snaží vypadat.

Nemohl však nic dělat, musel se plně soustředit na stavbu, kterou nešlo přerušit. Nebyly tu žádné podpěrné sloupky, žádné lešení. Vojtěch buď stavbu dokončí, nebo se sloupky opět zřítí tam, kde před chvílí ležely.

Vše bylo dílem okamžiku.

Ten muž shodil plášť z ramenou a ukázalo se, že v rukou drží malý nástroj. Přiložil jej k rameni, cosi zadrnčelo.

Stavitel ucítil palčivou bolest v hrudi. Tak palčivou, že ji nedokázal přemoci a vydal hlasitý sten.

Pozvedl hlavu a na okamžik se zahleděl do tváře toho, kdo mu tak náhle, neočekávaně a zákeřně ublížil. Byla sice tma, ale přestože byl Stavitel těžce raněn, dokázal rozpoznat a zapamatovat si tvář útočnicka. Ten se nyní otočil a dlouhými kočičími kroky prchal z místa činu.

Najatý vrah...

Stavitel se neudržel na nohou a zvolna klesal k zemi. Neudržel ani hůl, musel se plně soustředit na to, aby neztratil vědomí. Tušil totiž, co se stane, a nemýlil se.

Všechny tři pilíře byly ještě ve spodní části měkké, a proto se pomalu začaly hroutit. Padaly však ve zcela jiném směru než při předchozí tragédii. Dva z nich se kácely směrem do nitra baziliky, jeden padal Staviteli přímo na hlavu.

Nemohl udělat krok stranou, který by nutně potřeboval, aby se vyhnul té nesmírné tíze kamene, mohl se jen snažit o to, aby kameny dopadly a nezranily ho. Stálo ho to nesmírné úsilí, a nakonec, když ustal ten rachot, zjistil, že leží přímo v mezeře mezi dvěma velkými kameny, které se o sebe navzájem opíraly a tvořily jakousi stříšku.

Rachot však neustával, i když všechny tři pilíře už dopadly na zem. Pohyb, který způsobily, se přenesl na další pilíře, které držely střechem nejvyšší lodi, a Stavitel ze své pozice nemohl vidět, jen tušil, že se postupně řítí k zemi celá katedrála.

Hřmot to byl nesmírný, oči, ústa i nos měl zalepené pra-

chem, nemohl dýchat, a cítil prudkou bolest na hrudi a věděl, že z rány tryská proudem jasná krev.

Dřív, než přijde jakákoli pomoc, musí nutně vykrvácet. Střela z kuše sice nezasáhla srdce, ale přetrnula aortu.

Musel si pomoci sám. Musí ale vytrvat, nesmí omdlít. Využil veškerého svého umění, aby odkudsi z kostí vydoloval dostatečné množství nerostného materiálu, kterým pomalu obklopil místo, jímž mu z cévy unikala drahocenná krev. Viděl teď do nitra svého těla jako do každé jiné stavby, a mohl tak řídit pohyb molekul cévním řečištěm tam, kde bylo třeba zbudovat zátaras.

Kamenný prstenec pomalu svíral to kritické místo v jeho těle, a krvácení pozvolna ustávalo.

Šíp však stále vězel v ráně a bylo třeba jej uvolnit. Nedal se jednoduše vytáhnout, bránil v tom jeho tvar.

Bolest to byla strašlivá, když vlastníma rukama rozšiřoval otvor, kterým šíp vnikl do těla. Dvakrát musel přestat a soustře-

dit celou svou vůli na potlačení bolesti, pak začala znovu a znovu, až nakonec vytrhl šíp z jeho lůžka. Krev znovu vytryskla, ale vápenitá skořápka záhy otvor uzavřela.

Musel doufat, že céva se uzavře sama; pokud ne, tak bude chodit s vápencovým prstencem kolem aorty do konce života.

Srdce mu divoce bilo a on teď cítil každý jeho úder jako dotyk rozžhaveného železa.

Ale ještě bylo třeba zacetit ránu po šípu, a když se tak stalo, ležel klidně pod dvojicí kamenů a neměl sílu, aby se odplazil dál. Pomalu se mu zavíraly oči. Teď to nebyl spánek, ale mdloba, a současně měl strašlivý pocit z toho, že poprvé v životě nedokázal vykonat práci, za kterou dostal zapláceno.

Tak ho tam našli ležet, když se konečně měšřané s pochodněmi v rukou odvážili přiblížit se k troskám baziliky. Vedle něj našli jen šíp s ulomeným hrotem a jeho dlouhou hůl. Šíp nechal ležet na místě, ale hůl vzali s sebou, když ho odnášeli do klášterního špitálu.

Josef Pecinovský

* 5. 5. 1946, Varnsdorf

Jako šestnáctiletý se zúčastnil soutěže o nejlepší vědecko-fantastickou povídku vypsanou v roce 1962 časopisem *Věda a technika mládeži*.

Ceny Karka Čapka se poprvé zúčastnil až v jejím třetím ročníku v roce 1984, ale již o dva roky později, v roce 1986, získal nejvyšší ocenění za povídku *Její Veličenstvo* a za další rok zvítězil s povídkou *Nos to závaží*.

Obě práce později vyšly ve slavné sbírce *Abbey Road*, povídku *Její Veličenstvo* autor rozšířil na román *Plástev jedu*.

V nakladatelství Triton Josefu Pecinovskému brzy vyjde další sbírka povídek *Termiti*.

Naše ukázka je součástí druhé kapitoly povídkového románu *Stavítel – Tomuto světu navzdory*.

Místo pro Mistrův podpis

Pasáček ovcí a pasáčci koz

Jaroslav Mostecký

Muqaddima

Z hromad kamení, z kamenných hnízd, zdobících vrcholky nízkých vyvýšenin, zvedajících se z pusté krajiny jak kostěné hřbety předpotopních oblud, vstal vítr a zakroužil nad krajem. Zvedl prach, strhával kouř z ohnišť před domy a hnal jej korytem vádíl. Česal ostnitě korunky pouštního bodláčí a šustivě hvízdal mezi kameny jako dítě, co nemá přední zuby.

„Tak pojď!“ sykl muž a popostoupil blíž ke křovisku. Neviděl ji, jen věděl, že tam je.

Kobra, stejně černá a stejně lesklá jak dlažba Timgadů, když ji zkropí noční déšť, vstala z polehaných šlahounů a vztekla zasyčela.

„Třeba jsi to ty,“ procedil skrz zuby...

1. Poslední noc před novým měsícem

Sluneční kotouč se pomalu skláněl nad mořskou hladinu a mazil se s ní jako jazyk s kousíčkem fondánu.

„*Sírář!*“ zavřískla dívka, jak nejvíc mohla. Obrátila se k moři zády a zamávala rukama nad hlavou, aby si jí všimli z vesnice, přilepené k oblému vrcholku vyvýšeniny na protější straně údolí. Pak přiložila dlaně k ústům a zavolala znovu: „Zapadál!“

Odkudsi jí hvízdavě odpověděl sokol, rozčilený, že mu plaší kořist.

„Zapadál!“ rozkřičela se dívka znovu a vzápětí počtvrté, jak v tomto kraji přikazoval zvyk, když od východu přicházela *sírář*, poslední noc před novým měsícem.

„Zapadál!“ zakvílelo to mezi balvany na svahu, spadajícímu k moři. To vítr přinesl volání hlídky usazené na skaliskách na míli západně odsud, a pak zase ten hlas odehnal někam pryč a dál...

Dívka si přetáhla šátek přes vlasy a naposledy zamžourala do zapadajícího slunce. Byl čas jít. I rybářské čluny se vracely do přístavu. Krásně na ně viděla. Z vrcholové plošinky skalnatého hřebene, oddělujícího mořské pobřeží od vnitrozemí, dohlédla až k minaretům Seby a byla odtud vidět i strašidelná čára břehu na protější straně *Madžmá al-bahrajn*, Soutoku moří. Ohlédla se po křičícím sokolovi, který znenadání prolétl jen kousek od ní, a podvědomě se přikřčila. Chvilí čekala, že zaútočí, a pak nakřčila nosík. Už se nevrátil.

Sešplhala z chatrné strážní věže, posvazované z pokřivených cedrových kmínků, a znovu se ohlédla. Oblaka daleko nad mořem nachověla a po moři se ke břehu stahovaly narudlé stíny mraků připomínající pařáty mořských oblud, právě se chystající drásat pusté, kamenité pobřeží.

Mořští ptáci ale ještě nezalezli do štěrbin ve skalách a ani ve vesnici ještě *muezzin* nezačal svolávat věřící k večerní modlitbě. Zamávala oblakům a rozeběhla se po pěšině zvolna klesající mezi olivovníky dolů do údolí. Něco zaslechla a ohlédla se, ale to se jen snovač propletl houštinou a zase poodlétl o kus dál. Někde poblíž tu měl asi hnízdo a pokoušel se ji odlákat...

Ve stínu skalního hřebene už ale začínalo být šero. Zpomalila, aby náhodou nešlápla na něco, co se plazí v prachu, sestoupila až na dno mělké rokle a zase začala vystupovat do svahu. Ještě dvě terénní vlny a dostane se na okraj polí. Pak už bude vesnice přímo před ní a bude to mít domů už jen kousíček...

Nebála se. Dávno ne. Povídkám o Boudasovi už pár let věřili jenom dospělí. Oni měli strach pořád, že přijde... Ale kdyby záleželo jen na ní, klidně by tam nahore zůstala a dívala se, jak to vypadá, když se slunce schová do oceánu docela. Prý není nic krásnějšího. A potom... Zasnila se. Potom by šla domů s pochodní v ruce. Není tak hloupá, aby šlápla na hada, a lva už v kraji víc jak deset roků nikdo neviděl... Zarazila se. Třeba by to mohla zkusit zrovna dnes! Tady kousek bydlí Mudar ibn Chuzejma, co všem z okolí léčí velbloudy a kozy. Zнала ho. Někdy chodil za dětmi, když pásli v ruinách starého římského města tady nedaleko, a vzpomínal na staré časy. Měl to tam blízko... Určitě by jí půjčil pochodeň a možná by i šel s ní... Konečně, vždyť to přece *on* vyprávěl o nocích na moři, když je břeh tak nekonečně daleko, že si člověk myslí, že je na světě sám...

Už už se chtěla otočit a vydat se po pěšině uhýbající mezi vysoké, růžově kvetoucí keře oleandrů, když si vzpomněla, jak to štípe, když jí otec přetáhne stehna zíněným provazem, tisíckrát prosoleným koňským potem.

Brr! Otrásla se. Ne. I kdyby slunce zapadalo třeba do medového mléka, bude lepší být doma, až se setmí docela.

Vyhнула se akáciového hájku, kam se před večerem vždycky stahovali hadi, oběhla ho po okraji a zase se vrátila na stezku. Na chvilku se zastavila, aby se vydýchala. Ještě bylo světlo. Měla dost času.

Aspoň si to myslela...

* * *

„Podívejte!“ vydechl Jusuf a vzrušeně si otřel čelo. „Tamta vzadu! Má modrou plachtu! Úplně jako nebel!“ Nevěřicně se podíval vzhůru, jako by čekal, že ho tam někde nahore bude kousek chybět.

„Jsi slepý? Není modrá!“ opravil ho trochu víc oplácáný chlapec stojící vedle něho. „Je ti sice teprve deset let, ale tohle bys už poznat mohl! Přece je pruhovaná! Modrý pruh a žlutý pruh! Neříkej, že to nevidíš!“ Důležitě se poškrábal ve vlasech. Vší letos bylo nějak moc. „Už tu kotví třetí den. Otec říkal, že je to válečná galéra z města Amalfi. Válečná, rozumíš? A připlula od nevěřících! Čeká, jestli dostane povolení vplout do přístavu...“ Vzdychl, až to vyplásko ptáka na zplanělém olivovníku pár kroků odtud. „Až budu velký, budu taky kapitánem. Otec mí říkal...“

„Tvůj otec nemá ani člun, Kásime,“ odtušil Jusuf. „Chodí po přístavu a vybírá poplatky od těch, co chtějí vykládat zboží. To je skoro stejné, jako by vybíral poplatky od trhovníků. Nic víc.“

„Tss! Když budu chtít, promluví s kapitánem kterékoli lodi, aby mne vzal na cestu, a on ho poslechne!“

„Protože nebude vědět, kolik toho sníš!“ zasmál se třetí chlapec. Byl z nich nejstarší a měl slovo. Taky už mu bylo dvánáct a před několika dny se vrátil s karavanou, na kterou ho jeho strýc vzal s sebou a dal mu podíl ze zisku, dvě třetiny toho, co dostali dospělí. To se počítá... „A nehádejte se pořád! Jusúf neměl na mysli žádnou galériu, ale tu plachetnici tamhle vzadu! Nemám pravdu?“

„Ano. Má ji celou modrou! A vypadá jinak než všechny ty ostatní. Na takové bych chtěl být kapitánem taky...“ zasníl se nejmladší chlapec.

„Ty se nikdy žádným kapitánem nestaneš,“ zavrčel oplácený Kásim rozmrzele. „Vždycky budeš jenom okopávat hlínu a doufat, že zaprší! Jako tvůj otec, a jako jeho otec...“ zasmál se a hned si spravil náladu. „Jsi Jusúf ibn rolník ibn rolník ibn rolník...“

„Ty taky nikdy žádným kapitánem nebudeš. Otec ti svějuje na pastvu jen jednu kozu! Proč asi, Kásime?“ ucedil Jusúf. „Protože jsi hlupák!“ Sehnul se k zemi, sebral pár kamínků a mrštíl s nimi po Kásimově zvířeti. Kozu vztekle zamečela a uraženě, jak nejrychleji to uměla, se rozeběhla ze svahu dolů.

„Tohle si odskáčeš!“ zasyčel Kásim nešťastně. Do očí mu vhrkly slzy a rozběhl se ze svahu dolů k městu. Věděl, že jestli se mu koza dole pod svahem mezi chatrčemi těch nejchudších jen na chvíli ztratí, už ji nikdy nenajde. Už za měsíc měl začít ramadán a někdo by se moc zasmál, jak lehce přišel k obětinně a ušetřil dirhamy... Do očí mu vhrkly slzy, přehlédl suchý kořen stromu, plazící se po zemi, a natáhl se jak široký tak dlouhý. Rychle se zvedl a s tichým bédováním běžel dál. Jeho baculaté tělíčko při každém skoku směšně nadskakovalo.

Jusúf kopl do kamínku. „Zlobí se...“

„Tak ať se zlobí,“ pokrčil rameny větší chlapec a ohnal se po střechovi, co mu zakroužil kolem hlavy. „Jen se vytahuje a pro nic za nic. Jestli se někdy dostane na moře, tak jen proto, že bude stejný zloděj jako jeho otec a jednou ho za trest přikojí na galériu.“

Jusúf se zachichotal. „To už bude tak tlustý, že se vedle něj žádný další otrok nevejde a bude muset vláčet veslo sám.“

Oba se rozesmáli, až jejich kozy polekaně zvedly hlavu a pro jistotu poposkočily o kousek dál.

„Zapadá,“ všiml si náhle starší chlapec a ukázal k západu. „Musíme jít.“

Dívka se zastavila a sehnula se pro kámen. Šakala se nebála, alespoň ne do dnešního dne... Ale tomuhle se nějak nechtělo uhnout jí z cesty. Napřáhla, zamířila a mrštíla kamenem po šelmičce. Kámen odskočil od země a zapadl do plazivých ostnatých šlahounů vedle stezky.

Šakal zavalil a protáhl si čelistní svaly, ale ani na chvíli nepřestával pozorovat. Sehnula se pro další kámen a sebrala jich ze země hned několik.

„Zmiz!“ křikla vztekla a ještě přidupla nožkou. Věděla, že ji nemůže lovit, ale o kousnutí taky ani trochu nestála. Švihla po šakalovi druhým kamenem a hned třetím. Ten poslední zasáhl kámen těsně před šelmou, rozpadl se na dva kusy a jeden odštěpek skočil tak šikovně, že se ostrou hranou zasekl šakalovi

do boku. Kožešinka se těsně pod černým pruhem na boku zbarvila několika kapičkami krve.

Šakal se neobrátil a neutekl, jak by to udělal každý jiný jeho druh. Nahrbil hřbet skoro jak kočka a chystal se zaútočit.

Posedl ho *džin*, blesko jí hlavou a podvědomě ustoupila o krůček dozadu. Šakal otočil hlavu dozadu a oťel si tlamu o kožích na boku. Až teď si dívka všimla, že má na mordě pěnu. Měla v ruce ještě jeden kámen, ale bála se ho hodit, protože by přišla o poslední zbraň.

Ještě couvla. O krok, a pak o druhý.

„Táhni pryč!“ zasykla zoufale.

Šelmička se zarazila a rozhlédla se kolem, jako by hledala původce toho sykotu někde na zemi mezi kameny.

„Táhni pryč!“ Hlas jí přeskočil a v očích měla slzy. Dávno věděla, co se stane, když někoho pokouše zvíře s pěnou u tlamy. Viděla takové umírání, bylo dlouhé a bolestivé.

Šakal se zvedl ze sedu a popošel o dva krůčky blíž k ní.

Nevydržela to a mrštíla po něm posledním kamenem. Hned si dřepala, sebrala ze země další, naslepo jím po šelmě hodila tak a s plnými dlaněmi se zvedla.

Šakal tam najednou nebyl. Nejistě se na všechny strany rozhlédla, ale šelmu už nebylo vidět. Vydechla, ale ještě jako by se bála udělat další krok. Srdce jí bušilo jako o překot a ruce se jí třáslý tak, že neudržela kameny a pustila je na zem. Hned se ale zase pro jeden shýbla.

Opatrně popošla o pár kroků a nerozhodně se zastavila. Stezka tu znovu sestupovala do široké mělké brázdy. Šakal se mohl schovat jedině tady mezi křovisky. Přeslápala. Vůbec se jí tam dolů nechtělo, ale tady zůstat nemohla. Ohlédla se zpátky...

Před chvílí přece minula pěšinu, vedoucí k léčiteli velbloudů! Možná, že by ji za zprávu, že se mu nedaleko ohrady se zvířaty potuluje posedlý šakal, doprovodil až k vesnici?

Skoro se zajíkla radostí nad tím nápadem. Zacouvala pár kroků, pak se otočila a rozběhla se zpátky. V dlouhé abáje to moc nešlo. Rychle si ji v běhu vykasala až nad kolínka... Ještě se ohlédla, a stezku mezi šlahouny rozkvetlých oleandrů uháněla zpátky do svahu.

Vyběhla na terénní vlnu... Koutkem oka ještě stačila zahlédnout, jak se nalevo nízko pod větvemi keřů něco mihlo. Další?

Seskočila do mělkého a širokého koryta vyschlého vádí, přeběhla na druhou stranu a pustila se do svahu, zarostlého sotva prostupnou houštinou oleandrů. Bez dechu doběhla k místu, kde se stezka rozdvjovala. Pěšina napravo vedla ke stavení Mudara ibn Chuzajmy. Bez rozmyšlení se vrhla tím směrem. Větve keřů ji šlehly přes tvář a všude kolem se rozletěly stovky růžových okvětních lístků. Tichounce vykřikla, na rtech ucítila chuť krve z rozseknutého rtu, ale věděla, že se nemůže zastavovat.

Něco zaslechla, ani nevěděla, co to bylo, možná zaškrábání šakalích drápů o kámen, nebo prasknutí větvičky... Ohlédla se, ale neviděla nic.

Stezka zkřížila koryto potoka. Ještě tu v tůňkách zbylo trochu stojaté vody po posledním dešti před dvěma týdny. Věděla, že tu byvají pulci, a kde jsou pulci, tak číhají hadi... Opatrně

přeskákala po kamenech, zase se dostala na stezku a běžela dál...

Strach ji docela ovládl. Klopýtala o kamení trčící ze země a o spadené šlahouny keřů...

Nebyla sama. Nalevo se něco prodíralo houštinou a bylo to rychlejší než ona. Musel to být ten největší šakal, jakého kdy potkala. Větve se třáslly, jako by si tudyrazil cestu zaběhnutý velbloud, jenomže velbloudi funí jinak. V tom se nemohla splést...

Bylo to rychlejší a už se to dostalo před ní...

Dívka zoufale zaúpěla a bezradně se zastavila. Nemohla popadnout dech...

To v křovinách se taky zastavilo. Bylo to kousek napřed, a teď bylo vidět, jak se proutky oleandrových keřů třesou, když se to otáčí a chce se to vrátit...

Vykřikla. Jen tak, do větru, beze slov...

Ale každý by v tom slyšel děs, hrůzu a strach...

Nalevo v houštinách se mihlo cosi dalšího. Znovu se rozběhla a zase se musela zastavit, protože teď se houština rozhrnula přímo před ní... Dívka vyjekla hrůzou. Tohle nebyl šakal. To, co stálo na stezce přímo před ní a bránilo jí v cestě k léčiteli velbloudů, vypadalo docela jinak.

„Pes?“ špitla tázavě sama k sobě.

Bylo to aspoň čtyřikrát větší než šakal, po hřbetě se táhl pás štetinaté hřívy a přední nohy to mělo vyšší než ty zadní. I tlamu to mělo jinačí, podobnou medvědí. Teď to zvíře vycenilo zuby a jakoby zadýchaně zamručelo. Strašidelně to připomínalo tichý smích.

To je hyena! Poznala to, i když ji ještě nikdy neviděla.

Trhlo to s ní, ale hned věděla, že by té bestii neutekla. Mrštila po ní všechny kamínky najednou a celá se roztřásla. „Jdi pryč,“ poprosila, ale zbytečně.

Bestie pokročila blíž. Z pootevřené tlamy jí stékaly sliny a vsakovaly se do suchem rozpraskané půdy.

„Jdi pryč!“ rozkřikla se dívka. Z očí jí vyhrkly slzy a břicho se jí zkroutilo křečí ze strachu z bolesti, co měla přijít.

Zvíře chechtavě zavylo ještě jednou. Tlumeně, jako by nechtělo, aby to zaslechl někdo další. Dlouho, dlouho trvalo, než zase bylo ticho.

Dívka couvla o krok: „Pomozte mi!“ křikla do poryvu větru, který právě v tu chvíli pročísl lusky keřů kolem a strhal růžové okvětní lístky květů na keřích. „Pomoc!“

Nikdo jí neodpověděl. Jen přes stezku vzadu za hyenou přeběhl šakal a zase zmizel v podrostu.

Dívka stála a čekala. Teď litovala, že zahodila kamínky, co měla v ruce. Hodila by se jí hrst plná písku, aby ho mohla hodit té bestii do očí, až zaútočí. Věděla ale, že když se teď skloní, aby nabrala do dlaně prach a písek, bude šelmě připadat jako malá, a proto lehká kořist. Zatím hyena váhala.

Zatím...

„Pomoc!“ zaprosila do večerního vánku a znovu couvla o krok... O dva...

„Hej! Kde jsi?“ ozvalo se docela zblízka. „Kde jsi?“

Ten hlas byl cizí, neznala ho, ale to v tu chvíli bylo jedno...

„Tady!“ vyjekla. „Pomoz! Pomoz mi!“

V houštinách napravo od stezky zachřestily větve o sebe. Na pěšinu mezi oleandry se prodrál mladík v prastaré, dřevěné abáji. V obou rukou svíral toporo motyky. „Kde jsi?“ křikl. V té první chvíli ještě nevěděl, co se děje, jen ho přivedlo volání. Vmžiku se však zorientoval a šel ostřím po šelmě. Levý bok jí zbrodila krev. Hyena se bleskově otočila, zakousla se do násad a rozdrtila ji v zubech, jako by to byl slabý klacík.

Ohlédl se po dívce... „Ty jsi Fáchita? Nemám pravdu?“ překvapil ji.

„A ty jsi Frandží...!“ vydechla dívka překvapeně a zděšeně. Už ho jednou viděla. Abú Dassá, nejbohatší muž vesnice, před časem koupil otroka s právě takovými očima. Modrýma, jako měla ona...

„Běž!“ křikl na ni. Popadl dívku za rameno a strhl ji za sebe. Měl holé ruce, ale byl větší a často slyšel, že si hyena sama na dospělého člověka netroufne.

Tahle si troufla. Prskla, aby se zbavila třísek v tlamě, a vzápětí se kvílivě rozchechtala. Zase tak příšerně tiše. Dívka už smích hyen slyšela. Loni, když dosáhla jedenácti let. To ji otec vezl do Abuámu představit tomu, kdo chtěl být jejím budoucím manželem a pak si to rozmyslel. Za noci během cesty se chočila v závětří rohože, postavené proti větru, aby jí v předvečer setkání s budoucím ženichem nerozsekala zrnka písku, hnaná silným větrem, tvář. Jenomže tehdy ty zvuky přinášel vítr kdo ví z jaké dálky, teď šelma svůj chechtot věnovala jí. Jen jí...

„Pomoc!“ zakřičela.

„Běž!“ zasykl znovu a vytrhl ji ze strnulosti.

„A kam?“ vzlykla pláčtivě.

Měla pravdu. V cestě k léčiteli velbloudů jí stála hyena, a i kdyby běžela s větrem o závod, jak dlouho může trvat, než tomu Frandžímu rozdrť kosti a rozběhne se za ní? Vzpomněla si, co kdysi vyprávěli obchodníci z Timbaktu, když zabloudili a požádali o nocleh v jejich vesnici. Hyena útočí na břicho a jako první se pokouší vyrvat vnitřnosti...

„Běž, Fáchito! Utikej!“ neohlížel se po ní. Věděl, že to zvíře na to čeká.

Dívka se otočila na patě a vyrazila přímo svahem nahoru. Neznala to tu. Musela dávat pozor na hady, a štíři s nadcházejícím večerem už taky vylezli z děr. Pokud by se ale dostala nahoru na skalní hřeben, měla by to už jen kousek k hlídkové věži, odkud každý večer *síráru*, poslední noci před novým měsícem, vyhlížela slunce, až začne zapadat... V duchu poprosila Proroka a jeho nejmilejší ženu Aišu o pomoc, jak to slyšela od křesťanských otroků, když se tajně modlili ke svému bohu a jeho matce. Její otec jí to kdysi zakázal, tohle se nesmělo, ale jí to už několikrát pomohlo. Alespoň si to myslela. A jestli teď na žádného hada nešlápně, tak to bude důkaz, že...

Nějaký výkřik, heknutí a náraz těžkého těla do druhého...

Zatajila dech, ale šplhat nahoru nepřestala.

Dole bylo však příliš ticho, než aby se neohlédla. Ještě chvíli, a nakonec stejně shlédla ze svahu. Frandží i hyena už zmizeli v šeru za oponou oleandrových keřů a nebylo nic vidět.

„Frandží?“ kníkla tiše, jak se bála, aby tím ještě hyenu nepřivolala za sebou. „Frandží?“ zkusila o chloupek hlasitěji.

„Pojď dolů!“ zavolal na ni.

Skoro se lekla. Znovu se ohlédlá dolů, ale pořád ho neviděla. „Je pryč! Můžeš se vrátit, děvče!“

Vzhlédlá. Na skalní hřeben to už měla jen kousek a skoro zalitovala. Vždyť mohla poprvé uvidět, jak moře zrudne, když se slunce do něj ponoří docela.

„Nebo počkej! Půjdu pro tebe!“ zavolal znovu.

Dole při úpatí skály už byla docela tma, i když vrcholek skalního hřebene ještě tonul v uhasínajících, temně rudých blýskancích zapadajícího slunce. Poslouchala, jak chřestí lusky na keřích a jak se třou větve o sebe. Určitě tady lovil hady, pomyslela si. Tenhle Frandží je vždycky loví, když má hotovou práci. Každý to o něm věděl.

Zastavil se ve tmě pod ní: „Ozvi se, děvče! Nevím, kde jsi!“

Všimla si nejasné skvrny ve tmě pod sebou. To musel být on. „Jsem přímo nad tebou,“ zavolala.

„Půjdeš domů, Fáchito,“ řekl, a už byla taková tma, že ani nemohl vidět, jak vrtí hlavou. „A nemusíš se bát. Už je pryč.“

„Nejsem hloupá, Frandží. Víím, že ona je tu pořád někde blízko...“

„Půjdu s tebou!“ řekl ještě.

„Ne. Ona je pořád někde tady a ty musíš spěchat domů. Co když budeš nakonec spěchat tak, že zůstanu na cestě za tebou? Matka říkala, že tě Abú Dassá dává zbičovat, když přijdeš po setmění.“

Zasmál se. Asi ještě tu přezdívkou svého pána neslyšel. „Tvá matka by se neměla starat o cizí otroky.“ Odrflkl. „Slibuji ti, že půjdu s tebou, jak nejbliž k vesnici to půjde! Polez dolů.“

To chtěla slyšet. „Je tu moc tma,“ špitla jen tak pro sebe a začala opatrně sešplhávat dolů. Drť kamínků ze zvětralých skal jí ujížděla pod nohama. Pokoušela se zasekávat sandály do země, ale bylo to k ničemu. Chytala se větví keřů a šlo jí to čím dál pomaleji...

„Už tě vidím,“ ozvalo se pod ní. „Rozběhni se, chytím tě.“

Poslechla a naslepo se pustila přímo dolů. O chvíličku později do něj narazila jako do skály. Popadl ji za ruku a začal s ní sešplhávat skrz křoviny dolů na pěšinu.

„Půjdu s tebou a řeknu Abú Dassáovi, že jsi mne zachránil,“ navrhla. „Třeba ti pak odpustí, že jsi přišel pozdě...?“

„Říkáš hlouposti, děvče. Pojd' rychle!“

Vraceli se po stezce, jak nejrychleji to šlo. Už dávno ji pustil a spěchal před ní. Překročili vádí, kde před půlhodinou potkala vzteklého šakala, a rychle pokračovali dál.

Už se dostali na planinu pod vesnicí, a kdyby byl bílý den, viděli by je muži, co měli hlídku u brány.

„Kdo půjde první?“ zeptal se. Nemohli přijít do vsi spolu. Ona už byla představena svému budoucímu manželovi, i když jí bylo teprve dvanáct, a on byl jen otrok. Ten nejposlednější z posledních. Frandží... „Tak kdo?“ zeptal se znovu, když neodpovídala.

„Já,“ vydechla. Představa, že by tu zůstala sama uprostřed tmy jen pod hvězdami, ji v tu chvíli připadala příšerná. „Může se tu plížit.“

„Ale musíš utíkat!“ připomněl jí. „Spěchám!“

Pokývla: „Já vím.“

Z kamenitých plání pod vesnicí, rozdrásaných vyschlými

vádími, se zvedl vítr a divně zafičel. „*Alláhu akbar! Alláhu akbar!*“ rozlehlo se nad údolím zpěvavé volání muezzina, zvoucího do mešity k poslední večerní modlitbě.

„Tak už běž!“

„...*Lá illáha illa-l-lláhu!* Není boha kromě boha...“

Pár kroků a ještě se otočila: „Děkuji ti, Frandží.“ Najednou jako by už tam nebyl.

„Utíkej!“ sykl ze tmy skoro vztekla.

„Přijďte k modlitbě! Přijďte k modlitbě!“

Rozběhla se, jak nejrychleji uměla, a když už se dostala skoro k bráně, zaslechla volání a poznala ten hlas.

„Fáchito!“

„Tatínku!“

Zvedla hlavu a viděla ho, jak prochází mezi muži, majícími hlídku u brány a vyhlíží do tmy. Stál právě ve světle olejových lamp, zavěšených na průčelí brány.

„Tatínku!“ Padla mu do náruče.

„Jdeš pozdě. Už jsem ti šel naproti,“ vydechl, popadl ji za ramínka a přidřep l k ní. „Co se stalo?“

Ze tmy se právě vynořil otrok Abú Dassáha a protáhl se brnou dovnitř. Viditelně spěchal a po Fáchitě a jejím otci ani neho díl pohledem. Peče se ale Fáchitin otec zase narovnal a loup l po něm podezřívavýma očima.

„Co se stalo, dcero?“

„Viděla jsem šakala,“ vydechla a vši silou zadržovala slzy úlevy. „Měl pěnu u tlamy.“

I jeden ze strážných přikročil blíž. Vztekle zvíře v blízkosti vesnice nebyla dobrá zpráva.

„Tady někde?“ zeptal se a zvázněl.

Pokývla a oťrela si hřbetem ruky slzy. Nechtěla, aby je otec viděl, ale jen si po tváři rozmazala slzy a prach. I v tom přítmí u lampy to bylo docela dobře vidět.

Otec dělal, že si ničeho nevšiml: „Slyšel jsem, že se tu takový potuluje. Prý až na konci údolí, ale možná, že je jich tu víc. Dvě kozy už jsou pokousané...“ Položil jí ruku na rameno a zamířil domů.

„Ten šakal tam nebyl sám, tatínku.“

Už byla docela tma. Malé lampičky nad dveřmi nízkých stavení jen sotva stačily rozhánět tmu.

Zpozorněl.

„Co jsi viděla?“

„Byla tam hyena.“

„*Dhubba?*“ zopakoval po ní zděšeně. „Hyena?“

Přikývla.

„Kde?“

„Běhala se šakaly.“

Vzal ji za ruku a víc stiskl její dlaň ve své než jindy. „Pojd'.“

Uličky byly prázdné. Všichni už byli v mešitě, ale Fáchitin otec kráčet domů a vedl za ruku svou dceru.

Přešli přes náměstíčko, kde ještě pár trhovců spěšně sklízelo zboží v době modlitby. Obchody šly dobře až do *muezzinova* volání. To by potom byla velká škoda schovat zboží dřív...

Pospíchali mlčky.

„A jeho jsi viděla?“ zeptal se otec konečně.

„Koho?“

„Boudase!“

Zavrtěla hlavou. Přidal do kroku. Zalykavě se nadechl a zase cítil ten pach v povětří jako tenkrát... Nastával *sirár*, předvečer poslední noci před novým měsícem. A to není dobrý čas, aby byly děti venku. I kdyby s nimi byl otec a třeba deset strýců.

2. Přišli ze šera

Malý Kásim popotáhl a posmrkl. „Kozičko!“ zavolal, i když věděl, že nejspíš marně. Šeřilo se a bylo třeba jít domů. Ještě támhle u těch domků s modrou linkou kolem oken se mu posmívaly děti, když chodil a volal, ale teď už byly všechny schované doma. Přece už zapadlo...

Otrásl se. Dospělí říkají, že není dobré být o *siráru* po západu slunce venku.

Už se otočil zpátky, když...

„Méééé!“

Zamečela! Slyšel ji! Určitě to byla ona!

Kásim se znovu rozběhl. Náhle ji zahlédl, jak proskočila mezi dvěma stromy na okraji zpustlé zahrady, ale vzápětí ji už zase nebylo vidět. Bezradně se zastavil a popotáhl. Ztratila se někde tam, ve zbořeniscích dávno neobývané rúmské čtvrti. Shluk kdysi honosných atriových vil, z nichž zbyly jen ruiny, porostlé svačcem, tu jako jazyk vybíhal od přístavního města do krajiny a ztrácel se v bludišti zpustlých zahrad.

Nikdo v téhle části Sebtý nežil už od té doby, kdy Arabové vtrhli do města a zahnali Byzantince do moře. Ani ti, co propadli hrdlu a museli se skrývat před ozbrojenci *kádiho*, soudce, tedy úkryt nehledali. Nebylo to dobré místo. Ve zpustlých zahradách bylo moc ovocných stromů, a kde padá ovoce a nikdo je nesbírá, tam bývá mnoho myši a krys. A ty zase lákají hady...

Chlapec opatrně obešel hromadu balvanů, zbytků nějaké sochy, a na jeden vyšplhal, aby viděl líp.

Z ochozu mešity na kopci nad tržištěm se rozlehl hlas muez-zina. Bylo pozdě.

„Kozičko!“ zavolal. Do starých zahrad se bál a měl pravdu. „Kozičko!“ Krácel na dvacet kroků od nejkrajnějších stromů pořád dál a dál od městských hradeb. Už by se býval otočil, ale co kdyby najednou vyšla... „Kozičko...“

„Hledáš kozu?“ ozvalo se náhle zpod okrasných tují a z šera zahrady, jako překryté přehozem z úponků svačců a hrachorů, vystoupil muž. Nebo možná žena. Postava se napůl ztrácela v houstnoucí tmě a podle hlasu se to také nedalo rozpoznat.

Chlapec polkl a přikývl. „Hledám...“ Na okamžik ji spatřil, jak šplhá po polozborcené střeše byzantské vily a přeskakuje kamsi, kam z jeho místa nebylo vidět.

„Vím, kde je,“ řeklo *To* ve tmě.

„Já taky,“ přikývl Kásim. „Támhle!“ ukázal na střechu, i když už tam zvíře nebylo. Všiml si, že *To* vyšlo a udělalo dva kroky k němu, a instinktivně ustoupil.

„Půjdem pro ni spolu, chceš?“ uslyšel chlapec. „Pomohu ti ji chytit...“ Neznámý udělal další krok k němu. „Chceš?“

Přikývl...

„*Alláhu akbar! Alláhu akbar!*...“ Z minaretu u mešity v jižní čtvrti začal v tu chvíli *muezzin* svolávat k modlitbě taky. Tro-

chu se opozdil oproti tomu, který svolával před chvílí, ale málokdy se stalo, že by na dvou mešitách určili čas k modlitbě na chlup stejně.

Sirár, blesko Kásimovi hlavou.

„Nel!“ vykřikl a uskočil jako před jedovatým hadem. „Nechci!“ otočil se na patě a rozběhl se zpátky k městu. Měl to daleko. Mezi ním a nejkrajnějšími obydlenými domky s modrou linkou kolem oken bylo dobře na pět set kroků nepřehledného vyprahlého území, kdysi obydleného, ale teď jen spoře zarostlého olivovníky a zbrázděného koryty po sezónních deštích.

Neotáčel se, slyšel, že se *To* rozběhlo za ním. Přeskočil mršinu kočky a hnal se dál...

Osmiletý obtloustlý kluk ale nemohl utíkat dlouho. Už sotva po padesáti krocích klopýtl, a když se zvedal, stačil se ohlédnout. Vyjekl hrůzou, když zjistil, jak blízko za ním je. Nebyla to žena, byl to muž. Černý ve tváři, jako bývají ti z jihu. Víc toho nepoznal. Musel by ho nechat přijít blíž...

Kásim vyskočil a znovu se rozběhl. Už ho mohl chytit, určitě. Hrál si s ním jak šelma s kořistí... Prudce uhnul doleva. Kdyby se dostal až k moři... Nebylo daleko a plavat uměl dobře, byl synem úředníka v přístavu. Někde slyšel, že černoši plavat neumějí. Ty, co se to učili, prý sežral krokodýl... Ohlédl se. Změnou směru pronásledovatele zmátl a získal pár kroků náskok. Ztratil mžik oka tím, že se tomu muži podíval do tváře, a hned toho zalitoval. Neviděl ji, skrýval ji pod rouškou, spatřil jen jeho oči a přeběhl mu mráz po zádech... Nevěděl proč...

Znovu prudce změnil směr. A ještě jednou jako zajíc před vlkem.

Pak koutkem oka zahlédl pohyb. Ze staré, pobořené chatrče z vepřovic, s propadlou střechou, někdo vyšel. Kásim zakličkoval a vrhl se tím směrem. Uslyšel, jak *To* za ním vrčí. Chystalo se ho chytit dřív, než tam doběhne...

Kásim vykřikl strachy a prudce se vrhl do strany proti svahu. Setrvačností vyběhl až nahoru a po hřebeni nízkého hliněného pahorku běžel k chatrči. Už viděl, kdo z ní vyšel a propadl zoufalství. Ta stařena mu nepomůže. Nebude mít sílu, a...

Sotva vyběhl jeho pronásledovatel za ním nahoru, vrhl se dolů, prosmýkl se mezi třemi pobořenými chatrčemi a zůstal stát pod starým olivovníkem sotva dvacet kroků před chatrčí staré.

Opíral se o strom a nohy se mu třáslý jako proutí ve větru. Už nemohl. K hradbám města to bylo daleko a nikdy by nedoběhl. „Já... já...“ Snažil se popadnout dech. Pustil se stromu a ještě zkusil běžet...

Stará mu vyběhla klátivě vstříc, natáhla po něm kostnaté ruce, popadla jej za ramínka a smýkla s ním za sebe.

„Stůj!“ zasykla do tváře tomu, kdo ho štvál.

Kásim se sesunul pod strom na zem a lapal po dechu jako ryba, vyhozená bouří na břeh.

„Stůj a táhni zpátky, zvíře!“ zasyčela stařena a vztáhla ruce proti muži. Così v nich držela, ale Kásim přes pot a slzy neviděl nic než rozmazané skvrny. Čekal, že *To* ženu zabije a vezme si ho, ale nestalo se to. Když si protřel oči, stařena stála před ním a ta hrůza byla pryč.

„Kdeee... Kde je?“ zablábolil rozřeseně.

„Ted' je pryč,“ zadrnčel její hlas. „Ale vrátí se. Musíme jít, chlapče. Musíme odtud, chlapče. Můžu zadržet jen jednoho, na víc nemám sílu, a jich je tam víc.“ Ve chvatu strhávala listí z olivovníku, trhala je na kousky a plavala do nich.

„Jak to víš, že jich je tam víc?“

„Nikdy nepřišel sám,“ odsekla.

„Bojím se!“ špitl plačtivě.

„Já taky, chlapče. Já zrovna tak, chlapče,“ potřásla hlavou. Hnětla směs listí a slin, a pak s plnými hrstmi hrubé kaše stírala z Kásima pot. „Svlékni se!“ poručila mu.

„Proč?“ zeptal se, ale poslechl. Všiml si, že se dvakrát ohlédl směrem k rúmské čtvrti. Tušila něco, co on ne.

„Vyráží za námi,“ šeptala mu, zatímco mu sdírala jeho pach a dávala mu nový. „Po naší stopě.“

„Nemůžu jít domů nahý!“ zděsil se.

Trhla ramenem. „Ne, to ne. Budou tě hledat a mne taky. Budou hlídat cesty k městu a v noci procházet uličkami mediny a pátrat po tvém pachu... Dnes nemůžeš jít domů. Až ráno.“ Sama si svlékla svůj šat a Kásim rychle uhnul pohledem stranou. Vypadala strašně. Hubená jako sama smrt. Kdysi se musela setkat s velkou šelmou. Přes hrud' se jí táhly krvavé jizvy od drápů, a tam, kde jí šelma odtrhla prsa, mokvaly staré, černo-černé, zanáčené rány... I ona se potřela směsí olivovníkového listí a slin a narovnávala se. „Jdeme!“

Chlapec zvedl svůj šat, ale hned ho pustil, když si všiml, jak se na něj dívá.

„Musíme najít místo, kde nás nevyčenichají,“ řekla stará. „Pach tvého šatu by je přivedl za námi. Nech to tady! A ráno se sem vrátíme a já ti dám něco jiného na sebe...“ Usmála se do tmy. „A budeš moci jít domů, chlapče...“

Zachvěl se. Už byla úplná tma, a *To* by mohlo stát vedle něj a nevěděl by o něm.

„Jak to víš?“ zeptal se Kásim ještě jednou. „Jak to víš, že to tak bude?“

„Vždycky to tak bylo!“ zavrčela netrpělivě. „Jdeme, chlapče!“

* * *

„Tatínku?“ Otočil se po ní, ale neposlouchal. Pokusil se zvednout truhlici s nádobím, ale byla moc těžká. Spěšně ji otevřel, vyházel pár kusů, a pokusil se s ní hnout.

Posunula se. Zapřel se ještě jednou, a na třikrát ji přisunul ke dveřím. Nádobí zase naházel dovnitř, odstrčil svou ženu, která pořád nechápala, co se děje, rozhlédl se po místnosti a proběhl nízkým vchodem do vedlejší, kde se spalo. Na zemi stály dvě desítky právě hotových tepaných stříbrných talířů, které dokončil dnes dopoledne a zítra se je chystal odnést objednavateli. Ted' je popadl, přešel s nimi k truhle, přisunutě ke vchodovým dveřím, a hodil je mezi nádoby.

„Tatínku! Byla to jen hyena!“ Fáchita se nuceně zasmála. „A utekla!“

Blýskl po ní očima.

„Může přijít až sem!“ zasykl.

„Vždyť je tady spousta lidí!“ špitla Fáchita.

„Už jsem to zažil!“ Přivlekl rohože z ložnice a zaklínil je do dveří.

„I kdyby sem přišla, stačí zavolat, a přijdou sousedi!“

Na okamžik přestal pobíhat jak šílený. „Až na to přijde, tak nikdo z nich, dceró! Nikdo z nich se nepostaví Boudasovi!“

„Říkala...“ sbírala odvahu. „Říkala jedna žena na trhu...“

Zase na chvíli přestal: „Která?“

„Tvoje sestřenice, tatínku.“

„Sebta je plná mých sestřenic.“

„Nevím, jak se jmenuje. Ta, co bydlí u rybiho trhu. Říkala, že žádný Boudas není. Že je to všechno jenom...“ Ani si nevšimla, jak rychle to přišlo. Učila až ránu, a pak prach v očích a na jazyku svou vlastní krev, protože si rozkousla ret.

„A jí vyříznu jazyk, až ji potkám,“ zavrčel. „Vyříd' jí to!“

* * *

Kásim vytřeštil oči do tmy a zaposlouchal se.

Byla mrtvá! Musela být mrtvá, protože ji neslyšel! Přece, když usínal, ležela vedle něho. Měl by slyšet její dech, kdyby...

Zaslechl cosi jiného. Měl teprve osm let. Málo toho zatím na světě viděl a nemohl vědět, co je to za zvuk...

„Stařeno!“ špitl. Klekl si a hmatl kolem sebe. Nebyla mrtvá! Nebyla tady!

Ve starém sklípku, z něhož stařena před usnutím vymetla pavouky a jehož vchod zaprášila páchnoucí tekutinou, která prý zahání hady, vládla úplná tma. A Kásim tu byl sám! Zatápal před sebou ve snaze najít plentu, kterou stařena zavěsila do vchodu. Točil se kolem dokola jako pes, když honí svou oháňku, a nakonec ji našel. Odhrnul ji stranou a po čtyřech pomalu vylezl ven.

Pak znovu uslyšel ten podivný zvuk... Připomínalo kaši, když se vaří. Kásim popolezl už jen o kousek a dlaní pravé ruky se zabóřil do bláta. Nemohl se splést. Pach krve, vsakující se do hlíny, by už poznal každý.

Zatajil dech a natáhl ruku před sebe. Nedotkl se ale jejího těla, jak čekal, jen srsti nějakého zabitého zvířete. Horečně přemýšlel, co má dělat. Mohl se vrátit a čekat, až ona zase přijde, ale zrovna tak mohl přijít *Tamten*.

Nebo mohl utíkat!

Popolezl dál, až se dostal docela ze sklípku. Opatrně se postavil. Byl nahý a byla mu zima. Jektal zuby a muselo to být slyšet na pár kroků kolem... Kousl se do prstu, aby zarazil cvakání zubů, a rozhlédl se dokola.

Pak je uviděl. Hvězdy svítily jako o posledním dnu světa, a stařena se vztaženými rukama nad hlavou se tyčila nad těmi třemi zvířaty jak kostnatý obr. Bez hlesu na ni útočily, ale ona jakoby mezi nimi tančila... Stačilo jí jen se tím směrem obrátit, a šelmy se stáhly, jako by je zchladil bodanec žhavým železem. Držely se navzájem v šachu. Zatím...

Pamatoval si, co řekla. *Jednoho zadržím, ale všechny ne*. Určitě to byla zvířata *Tamtoho* a on ted' musí být někde poblíž! Kásim uhnul v pravém úhlu ve směru, odkud hučelo moře, a po čtyřech a co nejrychleji se vydal pryč.

Nedostal se moc daleko, když zaslechl, jak stařena vykřikla, a jak jí odpověděl tichý zvířecí chechtot. Chlapec strnul a zastavil se. Proto uslyšel jeho dech.

Ohlédl se. *Tamten* stál hned za ním

To je on! blesklo mu hlavou.

Boudas opustil jižní země a vrátil sem, do kraje! Kásim vlastně nevěděl, kdo to je, znal jen to jméno, ale tisíckrát slyšel, že ubližuje. Nikdy nezaslechl jak. Dospěli si dávali pozor, aby to neřekli nahlas. Teď se to měl dozvědět...

Zkusil ještě vstát a vyrazit pryč, ale *Tamten* jej přidupl k zemi a sípavý hlas, jako rozdivočelý větrem, mu zašeptal do ucha: „Přišel tvůj čas, kluku. Chci něco vědět!“

3. Bouře na obzoru

Fáchita s utrpeným výrazem ve tváři vstala, opřela se o stěnu rukama a protáhla se. Otec ji ráno, než odešel na tržiště na shromáždění mužů, nepustil z domu a místo toho jí nařídil, že musí vyrábět koberce z velbloudí vlny. Nic nebyla otravnější práce. Navíc se ulámané konečky tvrdých chlupů z velbloudího rouna zapichovaly mezi prsty. Nedělala to poprvé a věděla, že to bude svědit pěkných pár dní.

Vrzly dveře, ale Fáchita se ani neohlédla. „Co říkali, mami?“ zeptala se. „Kolik dní?“

Matka neodpověděla. Klekla si v koutě, kde se chystalo jídlo, a do misky nabrala pár hrstí kuskusu, hrubé prosné krupice. Natáhla se pro měděnou konvici s širokým hrdlem, stojící na nízkých hlíněných kamnech, a zalila kuskus horkou vodou. Vidličkou vytáhla z konvice kusy uvážené slepice a přendala je na velký stříbrný talíř, který si kdysi její muž přivezl jako kořist z výpravy proti křesťanům. Zасыpala kuskus kořením, promí-

chala jej a s heknutím vstala. „Na co ses to ptala?“ promluvila konečně.

„Kolik dní musím zůstat doma?“

„Jak bude třeba. A ve dne tak jako tak nemusíš, jen nesmíš vyjít z vesnice sama.“

„Musím přece jít hlídat na hřeben!“

„Nemusíš,“ štěkla stará. „Víš dobře, že se hlídá jen po tři dny před *sirárem* a pak právě v ten den.“

Ještě chtěla odmlouvat, ale zarazila se. Vlastně si to nikdy neuvědomila, až teď... „Proč se hlídá jenom tyhle dny? Mami?“

Stará ztišila hlas. „Protože jenom tyhle dny může Boudas přijít. Nikdy jindy.“

„A proč ne?“

„Protože...“ Stará se zarazila a mávla rukou. To tak, upovídané malé holce tohle říkat. Celá vesnice by to odsákala. Celý kraj... „Běž se podívat po otci, ještě bude na tržišti, ať přijde k jídlu, nebo mu to sežerou mouchy...“ Ohnala se po třech najednou, překryla jídlo velkou pokličkou z pálené hlíny a vyhnala slepici, kterou přilákala vůně až dovnitř. „A pamatuj, děvenko! Nechod' daleko od domu. Z vesnice vůbec ne, a tady ve vesnici ani do míst, kam moc často nechodíš.“

„Co dělá Boudas těm, které chytí?“ zeptala se ještě Fáchita, než odešla. „Nikdy jste to neřekli...“ Zachytila matčin pohled a pochopila, že se nemá ptát.

* * *

Jaroslav Mostecký

* 29. 9. 1963, Zábřeh na Moravě

Poprvé se zúčastnil Ceny Karla Čapka v roce 1988, od roku 1993 začal být úspěšný v povídkových kategoriích, čtyři jeho povídky ocenila i Akademie SFFH, ve které patří k nejčastěji vítězícím a nejvíce nominovaným českým autorům.

V roce 1994 získal cenu časopisu *Ikarie* za povídku *Železný kačeny*.

Vedle science fiction píše díla na hranici fantasy a historického románu. Značnou část své tvorby věnuje hororu, ve kterém patří k absolutní české špičce.

Jako zatím poslední knihu svou vydal v roce 2011 sbírku *Číslo se smřákem*.

Místo pro Mistrův podpis

Mrtvá šelma

Jiří W. Procházka a Klára Smolíková

„*Mrtvá šelma po stu letech ještě straší živé.*“

Ferdinand I. Habsburský o Janu Žižkovi

Prolog

Světelný kužel s nimi zvědavě šplhal po prošlapaných schodech.

Vystoupali do druhého patra. Cihlovou zem kryla souvislá vrstva holubího trusu. Žena si stoupla vedle strmých dřevěných schodů, co možná nejdál od vybělené holubí kostry. Muž posvítíl baterkou do rohů místnosti. Několik ptačích kostlivců na něj pobaveně mrklo.

Muž nereagoval. Kostry zase ztuhly.

Mrtvý prostor. Na nic si nehraje, nikoho nevitá.

Dvojice bezhlesně stoupala vzhůru. Prsty se přidržovali schodů a vetchého zábradlí. Lepil se jim na ně mazlavý prach.

Tik – tak – tik – tak..., věž měřila čas.

Nebylo to nejvyšší patro, ale bylo poslední, na které se dalo vystoupat po schodech.

Pod vysokou střešou se mezi sebou šermovaly zčernalé trámy krovu. K nim vedly jen chatrné žebříky.

Tik – tak – tik – tak...!

Tři metry vpravo od hodinového stroje viselo tělo.

V ostrém světle policejní baterky připomínalo exponát z výstavy dekadentního umění. Mrtvola visela za hák vražený pod lopatky. Pod ní se v kaluži krve lesklý vyhrézle vnitřnosti.

Baterka nasvítla mrtvého zespoda.

Obličej nebyl bílý jen od studeného světla.

„Máme ho.“

„Bože,“ řekla a rukávem si zakryla pusou.

Kapitola 1. Špatné zprávy

Stál jsem před barákem připomínajícím zdechlinu.

Opíral jsem se o strom a čekal, až se mi bude chtít jít dovnitř. Pršelo jako na Dušičky. Byly zrovna v pátek. Pláč mrtvých skrápěl nikotinově žluté listí a šuměl po kočičích hlavách. Za mnou kašna, přede mnou mršina. Městské muzeum bez nápisu Muzeum.

Stál jsem před tím barákem a po včerejšku také připomínal zdechlinu. Přejel jsem si dlaní po bundě. Placatice tuzemáku zůstala v depozitáři. Jasně jsem ji viděl; sirota se krčila na stolku mezi obřímí, od čaje zahnědlými hrnky, plechovkou s vajgly a nakradenými cukříky z hospod a kaváren. To je zase ráno...

Tak jo, jdu na to.

Weissová, Tábor. Prozvonil jsem ji.

„Weissová, prosím?“

„Štolba. Zavolala jste si mě, madam. Jsem u kašny.“

„První dveře, vpravo od kostela. Jsou otevřené.“

Hezké přivítání. Dělá tam druhý týden na tom jejich slav-

ném bezpečnostním auditu a nějaká Weissová si mě k sobě pozve jak hovno na spláchnutí. Prý: „Pane Štolbo, dostavte se okamžitě do mé kanceláře.“ Dodneška jsem neviděl ji ani její slavnou kancelář. Ne že by mi to chybělo.

Típnul jsem cigaretu o žulovou obrubeň kašny a opustil úkryt pod stromem. Vždycky mám rád problémy, které začínají na opuštěných náměstích, před barokními kostely, v lijáku a v hajzlu.

„Jděte vlevo po schodech nahoru, ve druhém patře doprava, pak doleva a znovu doprava. Jestli dojdete do atria nebo do knihovny, jste špatně.“

Podíval jsem se na displej mobilu. Ne, neměl jsem puštěnou navigaci. Budu Weissově říkat *gépéeska*.

Do atria jsem nedošel, jen nahlédl. Socha, strom, kašna, strom, kašna, strom... Zase ta hlava... Nesmím se dívat tak rychle, na motání palice je rychlost světla dostatečně rychlá. Přidržel jsem se zdi, studené a mokré jako moje čelo. Zamířovaná okna v chodbě mi připomínala vlastní okna, třeba to včerejší. Jak jsem se dostal do pokoje...? Mříže v oknech signalizovaly něco jiného než místo usebrání. Tohle nebyl klášter, i když mu tak říkali. Tohle bylo vězení. Vězení stejné jako moje hlava...

Vlevo nahoře byla knihovna, zamknutá, ale oděr ze starých knížek je cítit i přes stěny protiatomového krytu. Po chodbách se potuloval nábytek. Byl tak otlučný, že ho v bazaru museli snad mučit, než ho pustili mezi lidi. Opřel jsem se o sténající skříň. Další schody nahoru. Na takovéhle túry dnes nejsem připravený.

Zaklepal jsem na správné dveře. Ne, nejsem jasnovidec. Na zdi byla cedulka *Mgr. Berenika Weisssová – kurátorka muzejních sbírek*.

Otevřel jsem.

„Dobrý den.“ Byl jsem slušný. Potřeboval jsem rychle panáka nebo sklenici sody.

Gépéeska seděla za stolem delším než třetí ruzyňská dráha. Místo letadel a tahačů po celé ploše polehávaly a postávaly sešity v odřených přebalech, mapy a krabice s popelníky. Uprostřed třetí dráhy stála železná žehlička. Mezi všemi těmi lejstry nepochopitelná jak pyj s cinkajícími koulemi na brněnském náměstí.

Weissová mě zmerčila přes ošklivé brýle. Myslel jsem, že vystartuje jako Boeing 747. Ne, zatím jen narovnala záda (de)formovaná vysedáváním nad knihami a u počítače. Asi startovala jen uvnitř.

Nevěřil jsem, že na tu dálku může cítit rum. Cítila...

*melasový líc,
rumovou třešť,
cukr,
karamel,
vanilkové aroma.*

Ta ho kupuje leda na Vánoce, když peče cukroví. A to neřeším, jestli ho upíjí nebo čichá jako toluen. Weisssová se na mě dívala. Na raněji by mohly její pronikavé oči sloužit jako poziční světla.

„Dobrý den, pane Štolbo.“

Byla pěkná, aspoň zdálky, přes tu letištní plochu. Rozsvícení pozičních světél jsem v rámci mé návštěvy nečekal. Stejně se nekonalo.

Žádné vítání externího pracovníka. Žádný alespoň nahraný úsměv. Žádné cupitání a představování a potřásání rukama. Klienti mi sem tam nabídnou něco k pití. Tady budu na suchu. Ale kšeft je kšeft. Muzeum mi platí celkem dobře. Teda, stejně jako všechna ostatní muzea, abych nepřechvátil. Něco mě na těch omšelých barácích vábí. Zabezpečení keltské sošky mě rajcuje víc než pokladna v supermarketu.

A bydlení mi našli slušné, pokoj je sice menší než důvěra v parlament, ale zase to mám pět kroků do Havany. Dobrá hospoda vylepšila pobyt už v horších dírách, než je Tábor.

„Něco se vám, madam, nezdá?“

Dívala se na mě déle než imigrační úředník. Ale zato stejně mile.

„Vidím, že jste se cestou stavil na, ehm, na drinku,“ opět se usadila do korunovačního křesla intelektuální nadsamice.

Vykročil jsem, zapletly se mi nohy, ale ustál jsem to. Jsem si myslel.

„Posaďte se prosím. Ano, tam, jak jste. Ano, jak ukazujete... Na opačné straně stolu!“

Polkl jsem nasucho. Ne z ní.

Kapánek hysterka. Kdo jiný by ale měl studovat historii než hysterka? Trošku laciné, беру, ale na co si tady ta ženská mezi vším tím harampádím hraje? Usadil jsem se na židli s prosezným polstrováním, v němž se asi právě pářily myši. Nechtěl jsem je rušit v nejlepším a přesedl jsem na druhou židli.

Mám žízeň.

„Pane Štolbo, dostali jsme na vás sice skvělé reference, to ano. Vaše práce v ostatních muzeích je podle všeho obdivuhodná. Ale pokud jste na začátku pracovní doby cítil alkoholem a na sobě máte oblečení, které jste evidentně našel v koši Armády spásy, to se nezlobte, ale to je příliš!“

„Já se nezlobím.“

Pozvedla oči. Zvláštní, nebyla moc namalovaná, vlastně skoro vůbec, ale nevadilo to. „Pane Štolbo...“

„Profesorovi můj grog chutná. A v těch vašich depozitářích, vám řeknu, máte kosu jak v gulagu. Takže každý ráno si s profesorem dáme co?“

Weisssová moudře mlčela. Na hysterku výkon.

„Každý ráno si s profesorem dáme grog,“ dokončil jsem.

Poprvé se zvedla. Obešla Ruzyň a zaparkovala na stojánce těsně vedle mě.

Vstal jsem taky.

Weisssová u mě stála tak blízko, že kdybych se nahnul, políbil bych ji. Najednou jí chlast nevadil. Nebo vadil, ale teď jí to nějak bylo jedno.

„Pane Štolbo, vy jste dnes dělal profesorovi Kalandrovi grog?“

„Dělal, jako vždycky na půl osmou. Ale zase vypil, i ten jeho. Profesor ještě nedorazil. Což je u tak akurátního chlapa divný, ale...“

„Profesor Kalandra se od soboty pohřešuje.“

U takových zpráv nevyšiluji. Měl bych být třeba šokovaný, lapat po dechu nebo chtít od Weisssově masáž hrudníku a dýchat z úst do úst. Ale jak říkám, na podobné dramatické situace jsem drobet vysazený.

„Madam, to, že někdo nedorazí v pondělí v sedm do práce, nemusí znamenat, že po něm v deset vyhlásej pátrání.“

„Nevolala jsem vás, abyste mi tady něco vykládal o příchodech do práce. Zrovna vy. Za pár minut dorazí policie a stejně jako lidi v muzeu se vás bude ptát, kdy jste viděl profesora Kalandru naposled a jestli jste na něm nepozoroval něco zvláštního. Je to srozumitelné?“

Kývl jsem hlavou.

Díval jsem se na ni.

Během posledních pár vět se jí zamžily oči.

„Jo. Je to srozumitelné,“ řekl jsem tiše.

Vzdychla. Nejsem zas takový znalec lidí, abych se tím živil, i když jsem se tím kdysi živil, ale to, že se ještě před chvílí starující Boeing během pár chvil proměnil ve smutnou vílu od Jordánu, by padlo do oka i slepému.

Weisssová ke mně vzhledla.

„Vy jste opravdu naučil profesora pít grog?“

Ta otázka nebyla nepřátelská.

„Nenaučil. On si na to zas jen po letech vzpomněl.“

„Proč jste nikomu neoznámil, že dnes nepřišel do práce?“

„Neprásknu parfáká.“

„Parfákovi je dvaasedmdesát a pohřešuje se.“

„Bože, je půl jedenáctý... Parfák může bej u příbuznejch, chytla ho toulavá nebo mohl jet zase do Havany. Na dnešek jsme si u holek v kuchyni objednali koprovku.“

Weisssová se najednou probrala. To asi ta koprovka.

Očí jí ocelově zšedly. Mohla by fungovat jako reklama na nebožku Poldi Kladno.

„Co si to dovolujete?“ přehodila výhybkou moc rychle, ocelářka.

Něco jsem rozbil... Něco v ní?

„Jak to mluvíte o profesorovi? Jak dlouho jste ho vůbec znal? Jste tady sotva týden a už si myslíte, kdoví jací nejste kamarádi? A to pátrání po něm odvoláme proto, že jste mu objednal kulajdu...“

„Koprovku.“

„Mlče!“

Mlčel jsem.

Weisssová se obrátila a vrátila se za stůl. Sedla si a já taky.

Čekala. Ne na policajty. Na mě. Bylo mi to jasné.

„Poslyšte, madam, dobře... Já jsem z toho taky nervózní. Ale pořád nevidím, promiňte, při vší účtě k profesorovi, důvod panikařit. Je dobré, že jste zavolala policii, je dobré, že o něj má-

te strach, ale jak jsem starého pána poznal, tak nepředpokládám, že...”

Aha, zase jsem to poslal.

„Vy nemáte co předpokládat. Vy vůbec nevíte, o koho jde.“

Už dlouho jsem nemlčel. Tak jsem si to teď pro změnu zopakoval.

Kapitola 3. Tisíc očí

Tohle město má tisíc očí.

V každém okně, výloze, v klikaté liduprázdné uličce tě někdo sleduje. Každého, kdo sem nepatří, natráví a vyvrhne. Navštivte historickou perlu jižních Čech, město s husitskou tradicí... Na odboru cestovního ruchu si z toho vytrhalo vlasy už pár horlivých pracovníků. I ten japonský turista, bezpečně schovaný v bublině organizovaného zájezdu, se poplašeně ohlíží, co ho žene z města ven.

Ježatá koule na řetěze.

Řemdih, jaký visí nad výčepem v každé druhé hospodě a v muzeu ho najdete odložený málem i na záchodě.

Tohle město se nepne k nebi, tohle město se ježatí.

A sem jsem se před dvěma roky přestěhovala. Skoro dobrovolně. Bez přimlvy profesora by mi místo kurátorky takhle narychlo nedali. Když chcete pracovat v muzeu, čekáte roky, než se něco uvolní. Slovo „fluktuace“ se mezi studenty zdi ne-smí vyslovit, zní podobně nepatřičně jako „flexibilita“. *Co muzeum jednou schvátí, světu nenavráti*, říkává František Kalandra. Kde je mu, sakra, konec?

U kopírky ležely v černých ohmataných deskách svázané noviny, které formátem strčí do kapsy i socialistické Rudé právo. Množství barevných papírků zastrkaných mezi zažloutlými listy signalizovalo, že kolegyně Vrabcová zase váhá, kterou událost vybrat do rubriky *Stalo se před sto lety*. S námahou jsem svazek otevřela a přečetla zprávu v postranním sloupci.

Staroch se oběsil...

Dne 10. listopadu oběsil se na půdě svého domu 71letý hospodář ve Stádlci pan Frant. Kratochvíl. Po polednách nalezen byl jako vychladlá mrtvola, takže přivolaný pan Dr. Schánělec nemohl než konstatovati smutnou skutečnost. Důvod sebevraždy není znám.

Prudce jsem noviny zaklapla. Prach, který vydýchly, mě donutil kýchnout. Otvěra jsem si oči. Zbytečně plaším...

František Kalandra nikdy netrpěl depresemi, ani nemá dlouhy, alespoň co vím. Na svůj věk srší energií, že by tu mohl klidně dělat ředitele, kdyby ovšem chtěl. Jenže on nechtl. *Sežrali by mě tu zaživa*, smál se a pomrkal, jako že vím. Jenže já nevím a od zašmodrchané sítě maloměstských vztahů se držím co možno nejdál. Když se před pár měsíci konečně vyvázal z pracovních povinností v Praze, přiběhl do muzea celý rozzářený, že nám řádně provětrá depozitáře. To se budeme divit, co tam máme za poklady. Plán na sladkých dvacet let. Ta vzpomínka mě na chvíli vytáhla nad hladinu.

Tohle město má tisíc očí, ale profesora nezahledlo ani jedno z nich.

Jiří W. Procházka

* 18. 8. 1959, Kutná Hora

V Ceňe Karla Čapka na sebe upozornil v roce 1988 povídkami *Krasy a Sněhurka a sedm trpaslíků (Maratonec)* a i v následujících letech jsou povídky jeho nejsilnější spisovatelskou zbraní. Akademie SFFH třikrát ocenila jeho povídku jako Nejlepší práci roku a jeho povídkové sbírky jsou na Legii hodnoceny největším počtem bodů.

To však neznamená, že by ostatní jeho práce neměly řady nadšených fanoušků, například hrdinská fantasy *Ken Wood a meč krále D'Sala* a jeho pokračování *Ken Wood a perly královny Maub* se dočkaly druhého vydání.

V roce 2011 vydal průřezovou sbírku svých povídek *Druhý krok nikam*. Spolu s Miroslavem Žambochem založil otevřenou sérii *Agent JFK*.

Místo pro Mistrův podpis

Lexikon legální agrese

Františka Vrbenská

Spor o akceptované násilí (ukázka z teoretického úvodu)

Podle názoru nejednoho z odborníků – etiologů, psychologů, biologů, sociologů, jsme zmutovaná zvířata, u nichž se vedle pozitivních schopností vyvinul i pud agrese, víc než u kteréhokoliv predátora ve zvířecí říši. Mimo pudy a emoce, které máme se zvířaty společné, lidský rod ovládá složitá nadstavba mezilidských vztahů a sociálních vazeb, protikladné sítě zájmů, tužeb, konvencí a omezení.

„Zlo nás přitahuje. Lidstvo je v zajetí ničivé posedlosti, a stále vynalézá nové způsoby mučení, ponižování, zotročování a teroru. Bolest druhých má malou váhu ve srovnání s tím, jaké nám působí potěšení.“ (Reiner Gödtel: Sexualita a násilí. Český spisovatel, 1994)

V proměnlivých podmínkách lidské společnosti se celá tisíciletí učíme tendence k násilí zvládat. Za extrémních podmínek se k nám vrací s neutuchající svěžestí. „Násilí... není lidská přirozenost, ale destruktivní potenciál, živěný určitými dlouhodobými podmínkami a zmobilizovaný náhlými traumatizujícími událostmi. Bez těchto provokujících faktorů by ničivá energie jen dřímala.“ (Erich Fromm: Anatomie lidské destruktivity. Lidové noviny, 1997)

Ať je míra naší vrozené agresivity více či méně sporná, mimo pochyby zůstává fakt, že její projevy probouzí, „odjišťuje“ nějaký vnější popud: nejen války, hlad, katastrofy, bída, nejružnější střety, ale také individuální pocit bezmoci anebo krivdy, ať už působené objektivními faktory, či vnímané zcela subjektivně.

Násilí je vzbuzováno paradoxně omezením a/nebo deformací možnosti potlačovanou agresivitou odreagovat, tedy pozitivně uplatnit. Mimoto je lidská agrese systematicky zneužívána pro mocenské, politické, ideologické záměry. Rozbor by si zasloužily i případy, kdy se do zvýšené agresivity a ventilace negativních emocí formou násilí transformuje citová deprivace, existenční frustrace... a krajní nuda.

Ze zbrojených konfliktů se zdá být motivace k násilí zřejmá. Dějiny i současnost přetékají případy, kdy spořádání občané, kteří by nezcižili ani rezavý hřebík, vydrancovali, vybilili rodinu, znásilnili ženu, zapálili dům svého souseda a jeho samého zabili – tu náhle cizí, zlou, antagonistickou bytost; tatíci, kteří s láskou pečovali o své ratolesti, bez skrupulí stříleli cizí děti. Velitel likvidačního tábora v deníku hovoří jedním dechem o hře svého synka na klavír, o chutném obědě a o novém přísunu obětí do plynových komor.

Problém netkví ani tak v biologickém základu agrese, nýbrž v jeho korelaci s kulturním vývojem. Opustili jsme jeden svět, v druhém jsme se nenaučili žít. Každý filosofický směr, každý

ideologický reformátor se snažil s tímto prokletím lidského rodu vyrovnat: už pro nás neplatí přírodní zákony, které limitují agresi zvířat a regulují jejich chování.

Tragédií člověka je, že přes všechny společenské rituály, etické kodexy a právní řády nevytvořil dosud obecný systémový nástroj, odpovídající současnému vývojovému stupni Homo sapiens sapiens, podle kterého by harmonicky řídil svůj vztah k okolí. Existující náboženství se jako nástroj tohoto typu neprosadila, ani neobstála, zákoníky už vůbec ne – obojí nanejvýše působí s účinností lokálního anestetika.

„Na rozdíl od lidského myšlení se lidské citění, stejně jako lidské tělo, nezměnilo vůbec... „Vezmi si jeho, ne mě!“ Bezcitné božstvo si žádá něčí krev. Nejsem si jist, zda některé z těch nevysvětlitelnějších případů vražd... by nebylo možné vysvětlit nejlépe právě tímto prehistorickým impulsem. Bezpochyby i ty nejotřesnější válečné zločiny, takové, jaké byly spáchány v krvavých tragédiích Bosny a Rwandy, jsou lidskými odpověďmi na tyto skryté podněty.“ (Thomas Cahill: Jak Irové zachránili civilizaci. Praha 1997)

V dubnu 1998 zastřelili dva školáci, třináctiletý a jedenáctiletý, v arkansaském Jonesboru čtyři své spolužačky a učitelku. Po činu nechápali, proč se vraždy dopustili; do té doby byli považováni za úslužné a dobře vychované děti. Mínění některých občanů z městečka zní: „Je jedno, jak jsou staří. Když někoho zabili, měli by umřít. Oko za oko, zub za zub.“

Všichni v sobě neseme skrytý hlad po krvi, ve větší, či malé míře, více či méně potlačovaný. Nač cenzurovat zprostředkovaný obraz násilí a informace o projevech agrese, jestliže neděláme téměř nic, nebo jen velice málo, abychom v sobě posílili odolnost vůči jejich vlivu? Proč brojit proti trestu smrti v jeho právní dimenzi, když nesrovnatelně nebezpečnější je živelný výskyt odpravování?

„Každé násilí nyní zjevuje totéž, co Kristovo umučení: studijní zrod krvavých model, všech těch falešných bohů různých náboženství, politických směrů nebo ideologií. Vrahové se ovšem domnívají, že jejich obětování je záslužné. Přichází hodi na, kdybychom si měli odpustit všichni navzájem. Budeme-li otálet, nebudeme k tomu mít už čas.“ (René Girard: Obětní beránek)

Rozhodně se v etologii lidského rodu dochovala mimořádná vnímavost k přejímání těch memů, jednotek přenášené kulturní informace, které působí na prvky agresivity, dominance, sexuality – od politických a náboženských hnutí přes sexuální návyky až po metody zabíjení. Memům katastrofického charakteru se daří za stresových okolností: tyto memy pak působí na omezení volního jednání jednotlivců a podporují rozsáhlé patologické posuny v běžném chování. Dochází k schizofrenizaci dosavadních postojů: bez ohledu na dřívější vazby se osoby od-

lišné od základních znaků spojujících agresory stávají objekty násilí.

Jako důkaz agresivního pudu bývají uváděny mezikmenové války u mnoha přírodních národů (Oceánie včetně Nové Guineje, většina indiánských etnik, v převážné míře africké populace), které nebyly vždy působeny potřebou zajištění životních podmínek a prostoru. Často je vyvolávala nutnost vybojovat pro svoji občinu přežití v nekonečné řadě samostatných konfliktů, diktovaných přebujelou agresivitou. Tato zvýšená agresivita přetrvávala v chování jedinců i poté, co byly pravidelné válečné akce dalším historickým vývojem zastaveny.

Etnografové mnohdy pozorují u reliktních kmenů prvek podrážděnosti, nepřátelství, hledání objektu nenávisti, což je dáno potřebou dát průchod přebytku agresivity. Když se však podíváme do dávných dějin evropských národů, nacházíme na prostoto tytéž násilnické reakce, vzájemné krvavé útoky, vyprovokované střety mezi klany i státy. Čím vyspělejší je civilizace, tím složitější jsou příčiny konfliktů a válek: primární, přímočará agresivita ustupuje do pozadí – ale zůstává i na úrovni nejosobnějších vztahů. „Člověk přece musí vždycky někoho nenávidět!“ (Bezprostřední reakce rozhněvaného občana.) Kultury pak mimo válečné akce usilují o kompenzaci touhy po násilí různými cestami. Civilizační vývoj paradoxně odstranil mnohé z postupů a rituálů, kterými jsou v přírodě korigovány projevy násilí a které z části dodržují i přírodní etnika.

Nezáleží na tom, v jaké formě společnosti nebo u jakého etnika se agrese rozvine: živnou půdu jí poskytnou specifické krizové podmínky, proti nimž není imunní žádná lidská společnost, stejně jako za příznivých okolností začne reagovat spóra bakterie – a nemusí jít jen o etnické či náboženské srážky. Nestačí doufat, že agresivita není dědičný hřích, ale démon ve třínácté komnatě: svět i v současnosti nabízí nesčíslný počet rozbušek k odpálení ničivé agrese. Náš krásný nový svět, naše zářivá, globalizující atlantská civilizace, hrozí nabídnout násilí optimální podmínky.

Když do hnízda potkanů, jejichž obvyklé vzájemné chování je vstřícné a přátelské, přidáte příslušníka jiné tlupy, jinak páchnoucího, zabijí ho. Když se ve skupině hyenovitých psů nebo jiných zvířat se složitější sociální strukturou objeví přestupník, je původce vyhnán nebo zabit. U mnoha druhů likviduje nový vůdce tlupy mláďata svého předchůdce. Pokud šimpanzí samci zabijí leoparda nebo objeví jeho mrtvolu, mlátí do zdechlíny klacky a provádějí kolem ní cosi jako rituální tanec s rytmičtým pokřikem.

Nadšení, které vede člověka pod prapory různých vůdců, velkých cílů, náboženství a ideologií, je podloženo touží fyziologickou organizací chování, jako sociální obranné reakce našich antropoidních předků. Díky tomu je možno manipulovat s masami tím, že se působí na pradávné mechanismy vzruchových situací: vytvoření pocitu nejistoty, označení nepřítele nebo jeho atrapy, ustavení vůdce. Čím větší počet jedinců je stržen zápletem pro danou věc (hnutí, víru, národ, rasu, ideologii, i jednotlivou akci), tím, v řetězové reakci, roste strhující síla nadšení. Tento vysoce účelný typ agresivního chování je odedávna vy-

užíván mocenskými strukturami jako jedinečný politický nástroj k mocenským cílům.

U vyšších živočichů představuje rituál nadstavbu nad biologickou oblastí života. Objevuje se v mnoha oblastech činnosti, a hraje významnou úlohu i ve sféře násilí. Vnitrodruhovou agresivitu u zvířat omezují různé mechanismy, útěk nebo vyjádření pokory a podřízenosti, napodobování chování mláďete – pojistky proti ohrožení druhu. Zdá se, že pro náš rod převzala agresivita roli důležitého vývojového faktoru: pak je náš současný agresivní pud genetickým dědictvím přirozeného výběru. Míra a intenzita vrozené ničivosti druhu *Homo sapiens sapiens* zůstává předmětem dohadů. Přesto, dokud u našich předků působily přírodní mechanismy přežití, nebyl člověk tak uvědoměle, promyšleně krutým a masovým vrahem, jak k tomu dospěl později během své vývojové cesty.

V nacistických likvidačních zařízeních zahynulo přes 6 milionů Židů. Ztráty v Kambodži během vlády Rudých Khmérů se v odhadech pohybují od 1 milionu osob až ke čtyřem milionům. Za antikomunistické čistky při nástupu indonézkého prezidenta Suharta v roce 1965 bylo usmrceno půl milionu až milion komunistů (skutečných i domnělých) a Číňanů, kteří jsou v této oblasti tradičně obětmi pogromů, podobné jako v Evropě bývali Židé. Při této namátkové zmínce o popravených v období posledních šedesáti let musíme připomenout, že oběti umíraly způsobem, který jim působil fyzická a duševní muka.

Z jiných zdrojů vychází likvidace skutečných provinilců metodami, které jsou vysoce radikální a odpovídají nikoliv nadčasovým zásadám humanity a míře viny trestaných, ale osobnímu přesvědčení vykonavatelů o účinku a působivosti rozsudku. Sem spadají nejen středověké popravy, ale také akce samozvaných Eskader smrti v Brazílii, převážně policistů, odstraňujících mimo kriminality i osoby jiného politického přesvědčení.

(Ukázka z hesláře popravních metod a technik)

UKŘIŽOVÁNÍ

– bylo poměrně rozšířeným trestem. Aplikovali je Médové, Asýřané a Skytové. Keltské chrámy zdobily oběti ukřižovaných zajatců, stejně popravovali pohanští Slované s oblibou zajaté křesťany. Křižování v souvislosti s obětními rituály, především u obřadu přenášení zla, se vyskytuje u přírodních etnik, i když je v těchto souvislostech užíváno spíše jako způsob fixace oběti než metoda popravy.

Kříž jako popravní nástroj údajně vynalezli Peršané; Alexandr Veliký jej přinesl do Egypta a Kartága. Sám odsoudil k ukřižování velký počet obětí: jen při dobývání Tyru na dva tisíce osob. Podle starší verze začali křižování užívat právě Punové. Existují nepřímé důkazy, že ukřižování, zmiňované už v Genesis, bylo v Egyptě známo a užíváno daleko dříve, i když snad většinou ve formě posmrtné potupy za zvlášť zavrženíhodný skutek – duši mrtvého tak odňali možnost dalšího života.

Pokud egyptská justice skutečně tento trest používala, nasvědčovalo by to teorii lokálně paralelního vývoje ukřižování, kterému ostatně nasvědčuje sporadický výskyt v Jihovýchod-

ní Asii a naopak běžná aplikace v Japonsku. Zdá se logičtější, že se metoda upevnění ke kříži nabízí zdokonalením postupu z původního připoutání ke kůlu nebo zavěšení na strom (podle některých z narážení na kůl) spíše, než by byla postupně přejímána z jediného ohniska, z trestní justice Středního východu. Izraelci i jiné národy ale nepoužívali výraz „kříž“, bylo to – *dřevo*.

Je možné, že punského / perského původu byla jen technika přibití odsouzence na kříž, ke kterému se také vázalo. Trest byl vyhrazen pro otroky, cizince, revolucionáře a zvláště kruté zločince, také za velezradu. Jsou popravy mimořádně, nechutně, úděsně hrůzné: pozvolné drcení hlavy, smrt v neckách, stahování z kůže, uvaření, vpletení do kola zaživa, ale kříž byl svým způsobem nejděsivější - technicky nejpromyšlenější... uplatňovaný v masovém měřítku.

V každém případě antický Řím, nejznámější z jeho uživatelů, převzal ukřižování od Punů, které porazil. Vlastních vynálezů a objevů nepochází od Římanů příliš mnoho, ale původně cizí technické, vědecké i umělecké postupy, které si osvojili, dokázali nejen aplikovat, ale zdokonalit a racionalizovat. Platí to i pro usmrcení na kříži

Začínalo se s bičováním (podrobněji viz heslo). Pak záleželo na tom, o koho šlo, zda o rebela či otroka, nebo o známější osobnost, kde, a jaký kříž byl k dispozici. Kříže se zhotovovaly z měkkého dřeva, většinou borového, mívaly různý tvar, ale každé se skládaly z části podélné, sloupu zvaného *stipes*, a podélného trámce, *patibula*. Nebývaly vyšší než 2,5 m, i méně; nohy odsouzených trčely jen malý kus nad zemí. V zásadě se oběti upevňovaly jednak na kříž zapuštěný (*crux immissa*), který byl napevno sesazen. Kříž vztýčili pomocí lan a zasadili do připravené jámy. Takový kříž, podle některých autorů, mohl být vyšší a pečlivěji vyrobený, určený pro vystavení významnějších delikventů – *crux sublimis* (na němž pravděpodobně zemřel Ježíš), pro otroky a obyčejné chudáky nižší *crux humilis*. Někdy bývala na svislý trám kříže upevněna destička se jménem odsouzence a důvodem odsouzení. Nasazený kříž (*crux commissa*) našel uplatnění hlavně v Římě. Na pahorku Esquilinu stál připraven celý les zašpičatělých vertikálních trámů, *stipites*, a čekal, až přízenou ulicemi, za velkého veselí diváků, nahého a potlučeného otroka; rozpražené paže měl přivázané k příčnému břevnu, patibulu s otvorem vytesaným uprostřed (vážilo mezi dvaceti a třiceti kilogramy). Pomocí háků a tyčí se smyčkami břevno nasadili na nízký trám i s odsouzenecem. Nohy mu připoutali k trámu – ale také je mohli nechat volné. Na obecnostvo to rozhodně působilo zábavněji, protože pak v záchvatech křečí ukřižovaný připomínal „tahacího panáka“. Přibíjení u nasazeného kříže nebylo efektivní. (Podobně byli podle nejpravděpodobnější verze zlikvidováni zajatci ze Spartakovy armády). Tento úsporný způsob dovolil ukřižování aplikovat na otroka jen jako výstražný tělesný trest – pokud si pán rozhodnutí rozmyslel, nemusel přijít o majetek. Když oběť zemřela, jednoduše uvolnili provazy, tělo hodili psům a krysám.

Na zapuštěný kříž se zpravidla přibíjelo, a odsouzenec si ho musel přivléci na popraviště sám. Údaje o parametrech kříže se liší, dá se ale předpokládat hmotnost mezi šedesáti až de-

vadesáti kilogramy. Před vlastní exekucí podali zbičované oběti víno s myrhou: působilo jako mírné analgetikum – nesloužilo k ulehčení muk odsouzence, ale umožnilo snazší manipulaci s obětí. Popravovaný byl přibíjen v poloze ležmo, s maximálně rozepjatými pažemi. Do zápěstí, v místech, kde je malý důlek a kde končí čára života, zatloukli hranaté hřebí dlouhé cca 13-18 cm, o průměru 1 až 2 cm. Hřeb býval veden mezi zápěstními kůstkami v tzv. *Destotové místě*, mezi kostí předloketní a zápěstními kůstkami, anebo ho kati jednoduše zatloukli mezi vřetení a loketní kost těsně nad zápěstí.

Pokud by byl odsouzenec přibit za dlaně, bylo nutné další upevnění buď paží, nebo celého těla provazy překříženými přes hrudník. Tento způsob se neobjevoval běžně, ale není zcela vyloučen, zejména v těch případech, kdy se použilo ještě podpůrného stupátka-podnožky nebo sedátka v podobě dřevěného klínu – obojí sloužilo k prodloužení odsouzenčova utrpení. Ani při tomto způsobu nebylo zapotřebí fixovat nohy hřebem. Jestliže byl delikvent pouze přivázan s oporou podnožky nebo stupátka, podle dobových zpráv přežíval ve výjimečných případech i pět dní.

U kříže bez opor, jakmile byly přitlučeny ruce, pokrčili kati odsouzenčovy nohy, a buď přibili každou zvlášť, nebo, což je praktičtější, přeložili nártý přes sebe a použili jediný velký hřeb, který prošel zánártními nebo patními kostmi. Kati nemuselo nijak znepokojoval, jestli došlo při vbíjení hřebů ke zlomení kostí v zápěstí nebo kotníku (k tomu pravděpodobně docházelo, včetně zhmoždění měkkých tkání. Našla se kostra ukřižovaného, kterému zarazili hřeb do nohou s takovou silou, že přerazili bérec a třísky ze dřeva vnikly podél hřebu do kosti). Moderní antropologické nálezy ukazují, že římsí popravčí zřejmě v některých případech používali pod hřebí dřevěné destičky jako podložky. Pak už nebylo tak důležité, kam přesně hřeb vnikne, a kati mohli pracovat rychleji.

Poté kříž vztýčili. Krvácení rukou ustalo, naopak zesílilo v poraněných nohou. Tělo odsouzence viselo plnou vahou na hřebech, které dráždily nejcitlivější část – okostici, a nervy, většinou poškozené. Vyvolávaly bolest: v záchvatech vystřelovala do celé končetiny až k rameni. Docházelo ke křečím, ruka se stáhla jako pařát. Člověk s rozpjatými pažemi nemůže vydechnout, začíná se pomalu dusit. Hřeb v nohou se opíral o dolní hranu nártních kůstek a poskytoval bérům určitou oporu. S pomocí pokrčených kolen se ukřižovaný snažil vzepřít o hřeb v nártích. Trýznivá bolest v ráně byla výkupným za krátkou výměnu vzduchu, než se stala nesnesitelnou, nohy až ke kyčlím zachvátila křeč, oběť ztratila síly a klesla nazpět.

Dostavovaly se spasmy z nedostatku kyslíku a strnulé polohy, psychické utrpení, které působí omezené dýchání, a tetanické, nesnesitelné mučivé stažení dýchacích svalů. V křečích a zoufalých pokusech vydechnout se oběť svíjela na kříži opravdu jako ubohý červ. Hovoří se o bolesti temné, vystřelující, neodbytné, mučivé, štvavé, zničující, řezavé, drtivé, hlodavé, děsivé (Arnold Jirásek: *Chirurgie bolesti*.).

„Ti tři ucítili brzy poté, co byli uvázáni, ve všech údech ztuhlost a křeč. Jejich utrpení každým okamžikem hrozivě vzrůstalo. Nejdřív zavřel oči Nero a hlava mu klesla na stranu,

za chvíli ho následoval Knops a pak Trebonius. Viseli tu s bledými, okoralými rty, se svěšenými čelistmi, potřísnění krví, na-prosto apatičtí. Usedaly na ně mouchy. Zmodraly jim nohy, když je palčivě svědila, svaly a nervy jim tuhly v křečích, v hlavě jim vířilo. Patro i jazyk jim otékaly žízní. Občas ztráceli vědomí, ale vždycky jen nakrátko... Diváci mezi sebou uzavírali sázky, který z těch tří dodělá nejdřív a zda to vydrží do západu slunce.“ (Lion Feuchtwanger: Nepravý Nero.)

Horní končetiny byly zatíženy tahem, vahou celého těla, a tak odkrveny. Nedostatek kyslíku, jednak nedostatečným prokrvením, jednak jeho celkovým úbytkem, se projevil i na činnosti mozku (delirantní stavy, výpadky vědomí, bezděčné grimasování a nekoordinované pohyby hlavou). Krev se městnala v dolních partiích, které otékaly, zato paže a hrudní svalstvo zachvacovaly křeče z nedostatečného prokrvení, nastávala obrna a ztuhnutí. V důsledku trvajících přetažení a dlouhé agónie postupně docházelo k vykloubení jedné nebo obou paží. Poloha na kříži způsobila těžké poruchy dechového mechanismu a krevního oběhu, při poklesu krevního tlaku a odkysličení krve.

Ukřižování neviseli nehybně, ale kroutili se, sténali, proklínali a křičeli v deliriu, popelavě bledí a zbrocení potem, rozpáleni horečkou bojovali se smrtí v krutých, úporných bolestech, nepředstavitelné žízní, v záchvatech dušnosti a mdlob. Smrt nakonec nastávala „dehydratací a/nebo (ortostatickým) oběhovým selháním, podmíněným dechovou nedostatečností v důsledku znehybnění hrudníku ve vdechové poloze“.

Doba, kterou tento proces zabral, se mohla protáhnout od jednoho dne do dvou, i více. Trest byl do jisté míry reversibilní:

jako tělesné potrestání se užíval v trvání jedné hodiny. Pak už záleželo na každé chvíli strávené na kříži, na způsobu ukřižování, na fyzické i duševní kondici popravovaného (roli hrál i tzv. psychosociální stres, který kolaps organismu urychluje). Větší šanci měli uvázaní než přibití, protože nedošlo ke ztrátě krve a ukřižovaní se mohli pohybovat o něco snadněji a méně bolestivě.

Pokud se z různých důvodů popravující rozhodli zkrátit muka obětí (např. v bibli citovaná nutnost sejmout ukřižované do večera před sabatem), užívali dvou způsobů. Při prvním delikventům zpřeráželi nohy kyjem nebo kladivem – pověšení vzápětí umírali za nesmírných bolestí. Nemohli se už vzepřít a dusili se rychleji, docházelo k tukové embolii. Především, protože většina krve se hromadila v cévách dolní části těla, při zlomenině došlo k masivnímu krvácení do podkoží nebo při otevřené ráně k výtrysku krve. Oběh v horní části těla tím uvázl definitivně.

Druhá, milosrdnější metoda spočívala ve vbodnutí kopí do hrudi ukřižovaného šikmo zprava doleva; vycházelo se z bojových zkušeností – nejsmrtelnější je rána vedená z pravé strany hrudníku mezižebřím těsně u hrudní kosti. Čepel kopí spolehlivě zasáhla srdce. Těla na *crux immissa* však obvykle nechávali pro výstrahu na kříži, dokud se nerozpadla.

Trest smrti ukřižováním, sám o sobě hrůzný, býval, zejména pokud jej použili proti vzbouřencům a buřičům (mezi které patřili také křesťané), ještě zostřen pověšením hlavou dolů nebo různými předběžnými a průběžnými zmrzačením, případně upálením na kříži („Neronovy pochodné“).

Františka Vrbenská

* 25. 7. 1952, Praha

Získala dvakrát cenu Akademie SFFH za nejlepší český román, v roce 2001 za historický román s fantastickými prvky z doby Keltů v české kotlině *Stín modrého býka* (ve spolupráci s Leonardem Medkem) a v roce 2009 za *Vítr v piniích* (se spoluautorem Jakubem D. Kočím), pozoruhodnou fantasy s orientálními motivy.

V roce 2008 ČS fandom ocenil její obětavou práci pro žánrovou literaturu a fanouškovskou pospolitost nejvyšším oceněním Mlokem za zásluhu.

Místo pro Mistrův podpis

Byli jsme při tom

**Každý je tak starý (dinosaurus),
jak se cítí.**

— **interkom**

Dinočas, zvláštní příloha Interkomu

Vychází u příležitosti Dinoconu 2012

© Copyright František Novotný, Vilma Kadlečková, Jan Poláček, Ondřej Neff, Josef Pecinovský, Jaroslav Mostecký,
Jiří W. Procházka, Klára Smolíková, Františka Vrbenská

© Nová vlna, Interkom, 2012